

Kohti kestävämpää ammattikalastusta?

Sisävesien ammattikalastuksen uudenlaisen aluelupajärjestelyn edellytykset kalavesien omistajien näkökulmasta

Mari Nykänen
Yhteiskuntapolitiikan
pro gradu -tutkielma
Elokuu 2005
Yhteiskuntapolitiikan laitos
Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Kohti kestävämpää ammattikalastusta? Sisävesien ammattikalastuksen uudenlaisen aluelupajärjestelyn edellytykset kalavesien omistajien näkökulmasta

Mari Nykänen
Yhteiskuntapolitiikan pro gradu -tutkielma
Elokuu 2005
Jyväskylän yliopisto
78 s. + 6 liitettä (25 s.)

Tässä pro gradu -työssä selvitettiin kalavesien omistajien suhtautumista uudenlaiseen sisävesien ammattikalastuksen aluelupajärjestelyyn. Sisävesien ammattikalastuksen kestävyyttä haittaavat nykyisellään erityisesti muikun voimakas luontainen kannanvaihtelu ja yksityisten kalavesien omistajien haluttomuus myöntää kalastajille kalastuslupia. Tämän seurauksena kalastajat ovat sidottuja yhteen tai kahteen vesialueeseen, ja heidän kalastuksesta saamansa tulot vaihtelevat voimakkaasti kalakantojen tilan mukaan. Aluelupajärjestelyssä usean eri omistuksessa olevan vesialueen kalakannat yhdistettäisiin yhdeksi kalavarojen hoidon ja käytön säätelyn yksiköksi. Kalastajat voisivat liikkua eri vesialueiden välillä kalakantojen voimakkuuden mukaan, mikä tasaisi paitsi kalastajien saalismääriä ja tuloja myös kalakantoihin kohdistuvaa kalastuspainetta. Näin kalastuksen sosioekonominen ja ekologinen kestävyys parantuisi. Aluelupajärjestelyn perustaminen jollekin alueelle riippuu kuitenkin erityisesti kalavesien omistajien halukkuudesta uudenlaiseen kalavesiensä yhteishallintaan muiden toimijoiden kanssa.

Kalavesien omistajien suhtautumista aluelupajärjestelmän perustamiseen selvitettiin alueellisella postikyselytutkimuksella. Tarkastelun kohteena olivat erityisesti omistajien kalaveteensä liittävät arvostukset ja asenteet sekä näiden mahdollinen yhteys omistajien suhtautumiseen ehdotettua kalavesien hallintatavan muutosta kohtaan. Kyselyn avulla analysoitiin myös mahdollisia konfliktien aiheita, joita aluelupajärjestelyn perustamiseen voisi liittyä. Näiden syiden tiedostaminen voi vähentää konflikteja ja auttaa luomaan ongelmatilanteissa uusia ratkaisuja tai toimintatapoja. Tutkimuksen kohdejoukkona olivat joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta kaikki osakaskuntien esimiehet (n = 292) viidellä ammattikalastuksen kannalta tärkeällä alueella Järvi-Suomessa ja Kainuussa. Kyselyn vastausprosentti oli 68,5.

Osakaskuntien esimiehistä 45 % suhtautui aluelupajärjestelyn perustamiseen alueellaan myönteisesti ja vain 16 % täysin kielteisesti. Omistajien suhtautuminen kalavesien hallintatavan muutokseen oli odotettua positiivisempaa. Aiemman tietämyksen mukaan kalavesien omistajat arvottavat kalavesiään lähinnä osana paikalliskulttuuria, eivätkä he ole halukkaita luovuttamaan päätäntävaltaa ulkopuolisille. Tämä asenne näkyikin myös kyselytutkimuksen tuloksissa. Ammattikalastuksen aluelupajärjestelyn perustamiseen on selvityksen perusteella hyvät mahdollisuudet omistajien osalta. Jotta kalavesien hallinnan kehitystyö olisi myös kulttuurisesti ja yhteisöllisesti kestävä, järjestelyn toteuttamisessa tulisi kuitenkin kunnioittaa omistajien oikeuksia kalavesiinsä. Kyselyn mukaan omistajille erityisen tärkeitä ovat osakkaiden oman kalastuksen turvaaminen ja mahdollisuus vaikuttaa jatkossakin omalla vesialueella harjoitettavaan ammattikalastukseen. Aluelupajärjestelyn toteutumismahdollisuuksia näyttäisi heikentävän erityisesti kalastajien ja omistajien välinen luottamuspula. Luottamusta tulisi pyrkiä lisäämään tiedotuksen ja vuorovaikutuksen avulla.

Avainsanat: Ammattikalastus, kestävä kehitys, konfliktit, osakaskunta, yhteishallinta

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	1
2	KALASTUSKULTTUURI JA KALATALOUS SUOMESSA.....	3
	2.1 Kalataloutemme juuret, nykytila ja tulevaisuus	3
	2.1.1 Kotitarvekalastuksesta moderniin virkistys- ja ammattikalastukseen	3
	2.1.2 Nykypäivän ammattikalastuksemme tilastoina	3
	2.1.3 Sisävesien ammattikalastaja ja ammattikalastus lähikuvassa.....	5
	2.1.4 Kalataloutemme tulevaisuuden haasteita ja mahdollisuuksia.....	7
	2.2 Kalastuksen päätöksentekojärjestelmä.....	9
	2.2.1 Kalavesien yksityisellä omistuksella pitkät perinteet.....	9
	2.2.2 Nykyisen kalastushallinnon osajärjestelmät.....	11
3	TAVOITTEENA KESTÄVÄ KALATALOUS: KALASTUKSEN JÄRJESTÄMISEN ONGELMIA JA RATKAISUMALLEJA	13
	3.1 Suomen sisävesien kalatalousjärjestelmän keskeiset ongelmat	13
	3.1.1 Kalavesien paikallisen omistuksen ja hallinnan heikkoudet.....	13
	3.1.2 Ammattikalastuksen järjestämiseen liittyvät ongelmat.....	15
	3.2 Kalastuksen järjestämiseen liittyvien ongelmien analysointivälineitä.....	17
	3.2.1 Charlesin kalataloudelliset paradigmat	17
	3.2.2 Ympäristöpoliittisten konfliktien yleisempi jaottelu.....	21
	3.3 Mitä on kestävä kalatalous ja miten sen voisi saavuttaa?	22
	3.3.1 Ekologinen, taloudellinen ja sosiaalinen kestävyys.....	22
	3.3.2 Ratkaisuna kalavesien yhteishallinta?.....	24
	3.4 Ammattikalastuksen aluelupajärjestelyllä kohti kestävämpää sisävesien kalataloutta?	25
4	TUTKIMUSKYSYMYKSET	27
5	TUTKIMUKSEN AINEISTO JA MENETELMÄT	28
	5.1 Tutkimusmenetelmä ja tutkimuskohteet	28
	5.2 Kyselylomakkeen sisältö ja tutkimuksen toteutus	29
	5.2.1 Kyselylomakkeen testaaminen	29
	5.2.2 Varsinaisen kyselylomakkeen sisältö.....	30
	5.2.3 Kyselyn toteutus ja vastausprosentti.....	33
	5.3 Vastausten käsittely ja analysointi	34
	5.3.1 Tallennus ja epäselvien vastausten käsittely	34
	5.3.2 Vastaaajien asenteet Charlesin paradigmojen valossa	35
	5.3.3 Tilastolliset testit.....	37
6	TULOKSET.....	38
	6.1 Vastaaajien kuvaus.....	38
	6.2 Osakaskuntien kuvaus	39
	6.2.1 Koko ja toiminta-aktiivisuus	39
	6.2.2 Konfliktit muiden toimijoiden kanssa	40
	6.2.3 Kalastuslupakäytännöt ja tulojen riittävyys	40

6.3 Osakaskuntien esimiesten yleiset kalataloudelliset asenteet.....	41
6.3.1 Tyytyväisyys kalataloushallinnon nykytilaan.....	41
6.3.2 Suhtautuminen ammattikalastajiin	42
6.3.3 Osakaskuntien tehtävät kalavesillä ja kalavesien merkitys vastaajille	43
6.3.4 Kalataloudellisten asenteiden alueelliset erot.....	45
6.4 Osakaskuntien esimiesten sijoittuminen Charlesin paradigmatkolmioon.....	46
6.5 Suhtautuminen ammattikalastuksen yhteislupa-alueeseen.....	47
6.5.1 Suurin osa suhtautuisi yhteislupa-alueeseen myönteisesti tai neutraalisti.....	47
6.5.2 Vastaajien nimeämät syyt kielteiseen asenteeseensa.....	48
6.5.3 Suhtautumista selittävinä tekijöinä vastaajan ja osakaskunnan ominaisuudet.....	50
6.5.4 Suhtautumista selittävinä tekijöinä yleiset kalataloudelliset asenteet.....	52
6.5.5 Suhtautumista selittävinä tekijöinä Charlesin paradigmat	54
6.6 Miten uudenlaista yhteislupa-aluetta tulisi hallinnoida?	55
6.7 Tulosten luotettavuuteen vaikuttavien tekijöiden tarkastelua	61
6.7.1 Vastauskato.....	61
6.7.2 Validiteetti ja reliabiliteetti.....	63
6.7.3 Tutkijapositio	64
7 TULOSTEN TARKASTELU.....	65
KIITOKSET	71
LÄHDELUETTELO	72
LIITTEET.....	79
Liite 1. Kyselyn koekierroksen saatekirje.....	79
Liite 2. Varsinaisen kyselyn 1. kierroksen saatekirje	80
Liite 3. Varsinaisen kyselyn 2. kierroksen saatekirje	81
Liite 4. Tutkimuksessa käytetty kyselylomake.....	82
Liite 5. Kyselylomakkeessa esitettyjen kysymysten vastauksia alueittain eriteltyinä.	90
Liite 6. Tilastollisia testejä.....	100

1 JOHDANTO

Tämän työn tarkoituksena oli selvittää, miten kalavesien omistajat suhtautuvat uudenlaiseen, vasta kehitteillä olevaan, sisävesien ammattikalastuksen yhteislupa-aluemalliin, jossa useamman eri omistuksessa olevan vesialueen kalakannat kytkettäisiin yhdeksi kalavarojen käytön ja hoidon säätelyn yksiköksi. Kyselylomaketutkimus on kohdennettu sisävesien merkittävimpään omistajaryhmään eli osakaskuntiin ja niiden aktiiviedustajiin eli esimiehiin valituilla alueilla Järvi-Suomessa ja Kainuussa. Työ liittyy Jyväskylän yliopiston Bio- ja ympäristötieteiden laitoksen vetämään INSURE-hankkeeseen (Interlocked Sustainable Use of Parallel Fish Resources), jossa rinnakkaisten kalakantojen kestävä yhteiskäytön mahdollisuuksia on selvitetty monitieteisesti biologian, sosiologian, taloudellisuuden ja lainsäädännön kannalta, kaikkien kalatalouden osajärjestelmien näkökulmasta.

Suomen sisävesien kalatalouden sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä kehitystä hankaloittavat erityisesti tärkeimmän kohdelajin eli muikun voimakas luontainen kannanvaihtelu sekä ansiokalastajien toimintamahdollisuuksia monilla alueilla nykyisellään rajoittava kalastuslupakäytäntö (mm. Sipponen 1998; Muje ym. 2004). Kalastuksen kannattavuus on pitkälti riippuvaista muikkukantojen runsaudesta. Huonoina vuosina saaliin määrä ei useinkaan riitä kattamaan kalastuksesta aiheutuvia kustannuksia. Runsaiden kantojen aikana taas kalasta tulee helposti ylitarjontaa rajallisille markkinoille ja saaliista saatava hinta romahtaa. Kalastus on näin ollen elinkeinona epävarma eikä houkuttele alalle jatkajia. (mm. Salmi & Salmi 1993, 51; Jurvansuu 1997a, 44; Muje ym. 2004, 377.) Ammattikalastuksen riippuvuutta muikkukantojen vaihtelusta olisi mahdollista vähentää lisäämällä kalastajien liikkuvuutta eri vesialueiden välillä (Muje ym. 2004). Suurin osa sisävesialueiden kalastusoikeuksista on kuitenkin pienten ja toisistaan riippumattomien yksityisten kalavesien osakaskuntien hallinnassa, ja näiden suhtautuminen kalavaroihinsa on usein suojelevaa. Ammattikalastajien vaikeutena onkin ollut monin paikoin saada lupia haluamilleen kalavesille, ja myös saavutetuilla alueilla konflikteja kalavesien omistajien ja kalastajien välillä esiintyy mm. kalastuksen määrän ja käytettyjen pyyntimenetelmien suhteen. (mm. Sipponen 1995, 78; Pitkänen 1997; Salmi 1997a.)

Usean vesialueen kalakantojen rinnakkainen yhteiskäyttö ja -hallinta tarjoaa potentiaalisen ratkaisumallin sisävesien kalatalousjärjestelmän keskeisiin ongelmiin. Laajalla lupa-alueella kalastajat voisivat suunnata kalastuspainetta kulloinkin hyvien kalakantojen alueille,

vähentäen näin paitsi kalastustulojen vaihtelua, myös heikkoihin kantoihin kohdistuvaa räsitystä. Myös kohdelajien valikoimaa voisi joissain tapauksissa lisätä käytössä olevien kalavesien monipuolistumisen myötä. Ammattikalastuksen edellytysten parantaminen voisi luoda lisää työpaikkoja, ja kalavesien kaikki intressiryhmät mukaan ottava yhteishallinta voisi lisätä paikallisyhteisöjen sosiaalista pääomaa. Nykyinen lainsäädäntö mahdollistaa yhteislupa-alueiden perustamisen, mutta mahdollinen perustaminen jollakin alueella riippuisi täysin itse asianosaisista, eli lähinnä kalavesien omistajien ja kalastajien halukkuudesta lupa-alueiden perustamiseen ja yhteishallintaan. Vastuu käytännön toteutustyöstä olisi myös toimijoiden itsensä vastuulla.

Tässä pro gradu -työssäni selvitin aluelupajärjestelmän perustamisen edellytyksiä kalavesien omistajien näkökulmasta. Tarkastelun kohteena olivat erityisesti omistajien kalaveteensä liittävät arvostukset ja asenteet sekä näiden mahdollinen yhteys omistajien suhtautumiseen ehdotettua kalavesien hallintatavan muutosta kohtaan. Omistajien asenteiden avulla pyrin arvioimaan mahdollisia ongelmakohtia tai konfliktien aiheita, joita aluelupajärjestelyn perustamiseen voisi liittyä. Näiden syiden tiedostaminen voi vähentää konflikteja ja auttaa luomaan ongelmatilanteissa uusia ratkaisuja tai toimintatapoja. Kestävä kehitys kalavesillä edellyttää, että kehittämistoimet ovat kaikkien osapuolien hyväksymiä. Tässä esitetyt tulokset ovat käyttökelpoisia aluelupajärjestelyn edellytysten arvioinnin lisäksi myös muussa sisävesien kalataloushallinnon kehittämistyössä.

Tässä selvityksessä kuvaan ensin lähemmin tutkimukseni viitekehystä eli kalataloutemme eri osajärjestelmiä, kalastuksen kestäväan kehitykseen liittyviä haasteita sekä soveltamani kalastuskonfliktien tutkimukseen liittyviä teoreettisia käsitteitä ja lähestymistapoja. Taustoituksen painopiste on tutkimusaiheen mukaisesti sisävesikalastuksen kuvaamisessa. Tämän jälkeen esitän viitekehukseen nojaavan täsmennetyn tutkimusongelman, ongelman ratkaisemiseksi käyttämäni aineiston ja menetelmät sekä tutkimukseni tulokset. Lopuksi pohdin ammattikalastuksen aluelupajärjestelyn mahdollisuuksia tulosten ja teorian valossa.

2 KALASTUSKULTTUURI JA KALATALOUS SUOMESSA

2.1 Kalataloutemme juuret, nykytila ja tulevaisuus

2.1.1 Kotitarvekalastuksesta moderniin virkistys- ja ammattikalastukseen

Kalastus Suomessa oli alun perin omavaraiskalastusta, josta alettiin eriytyä 1800-luvun lopulla rahatalouteen siirtymisen, maaseutuväestön sosiaalisten erojen ja palkkatyön mukana syntyneen uuden vapaa-ajan siivittämänä (Lappalainen 1997, 10). Vaikka kotitarvekalastus on edelleen osa vapaa-ajankalastusta, ovat sen tilalle tulleet pääasiassa virkistystarkoituksessa harjoitettu liikkuva vapaa-ajan kalastus ja tilaa vaativa ammattimainen kalastus (Lappalainen 1997, 11; 2002, 13). Ammattimainen kalastus voimistui järviolueilla 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa. Sitä harjoittivat lähinnä tilattomat ja pientilalliset. Ansiokalastus oli 1960-luvulle asti kiinteä osa maaseudun paikallista monitoimitaloutta, muunnos pientilallis-metsätyömies -talousmuodosta. Vasta 1980-luvulle tultaessa kalastuksesta muodostui itsenäinen, maataloudesta ja talosidonnaisuudesta eriytynyt henkilökohtaiseen yrittäjyyteen perustuva ammatti. Virkistyskalastus puolestaan kehittyi 1900-luvun kuluessa varhaisesta elitistisestä kaupunkilaisten harrastuksesta nykyiseksi ”koko kansan” ajanvietteeksi. (Lappalainen 1997, 10–12; 1998, 57–63.) Kalastusta harrastaa kaksi miljoonaa suomalaista, miehistä 60 % ja naisista 40 % (Honkanen ym. 2000, 6; MMM 2001, 9; Toivonen ym. 2003, 2–4). Vapaa-ajankalastuksen tärkein motiivi on useimmiten luonnossa liikkuminen ja virkistäytyminen, ei niinkään saalis, vaikka suurin osa saaduista kaloista hyödynnetäänkin omassa kotitaloudessa (MMM¹ 2001, 30; Toivonen ym. 2003, 5–6). (MMM 2001, 26). Kaikesta Suomessa vuonna 2003 kalastetusta kalasta (122 000 tonnia, ml. ammattikalastus) vapaa-ajankalastajat kalastivat noin kolmanneksen, sisävesien kokonaiskalansaaliista (yht. 35 000 tonnia) jopa 85 % (RKTL 2004a, 2).

2.1.2 Nykypäivän ammattikalastuksemme tilastoina

Kalastuslain mukaisesti ammattikalastajana pidetään henkilöä, jonka kalastuksesta ja hänen itse pyytämänsä saaliin jalostamisesta saamat kokonaistulot ovat vähintään 30 prosenttia hänen säännöllisesti saamiensa kaikkien kokonaistulojen määrästä. Ammattikalastajat ovat ammattimaisten pyydysten lisäksi oikeutettuja käyttämään kalastusaluksissaan verotonta polttoainetta. Lisäksi heillä on oikeus saada valtion tukema kalastusvakuutus sekä EU:n ja

¹ Maa- ja metsätalousministeriö

kansallisista varoista myönnettäviä harkinnanvaraisia rakennetukia (Kalastuslaki 6 a §; MMM:n www-sivusto). Myös kalastajia, joiden kalastustulot ovat 15–30 % kokonaistuloista pidetään eräissä yhteyksissä ammattikalastajina (Kalastuslaki 6 a §).

Kalastajien määrä on laskenut 1980-alusta 2000-luvun alkuun mennessä lähes puoleen merialueella ja alle puoleen sisävesillä. Viime vuodet määrä on kuitenkin pysynyt jokseenkin vakaana molemmilla alueilla. Merialueella ammattikalastajia on ollut 2000-luvulla 2500–2700, joista noin tuhat sai kalastuksesta pääasiallisen toimeentulonsa. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen tilastoinnin mukaan sisävesillä ammattikalastajia on ollut vastaavana ajanjaksona noin 800–1000, joista 200–300 sai pääasiallisen toimeentulonsa kalastuksesta. Tarkkaa sisävesien ammattikalastajien määrää on vaikea arvioida, koska kalastajien ei ole pakko rekisteröityä TE²-keskusten ammattikalastajarekistereihin, toisin kuin merialueen kalastajien. Tilastoinnissa sisävesien ammattikalastajiksi lasketaan kalastusyrittäjien lisäksi myös kalastukseen osallistuvat perheenjäsenet ja palkattu työvoima. Vuonna 2002 TE-keskuksiin rekisteröityneitä sisävesien kalastajia oli 364. (RKTL 2003, 1, 9; 2004b, 1, 12).

Kalastajamäärien laskiessa yksittäisen kalastajan saama saalis on samaan aikaan kasvanut pyyntimenetelmien kehityksen ansiosta. Näin ollen kokonaissaalis on ollut 2000-luvulla sekä merialueella että sisävesillä samaa tasoa kuin 1980-luvulla. Sen sijaan saaliin reaaliarvo, eli nykypäivän hintatasoon suhteutettu arvo, on laskenut. Saaliin arvo 2000-luvulla oli 1980-luvun vastaaviin saalismääriin verrattuna enää 45–55 % merialueella ja 30–40 % sisävesillä. Sisävesillä saatu saalis (noin 5000 tonnia vuonna 2003) on määrältään vain joitakin prosentteja merialueen saaliista (78 000 tonnia vuonna 2003), mutta arvoltaan yli 20 % (vuonna 2003 arvo 6,7 miljoonaa euroa), sillä suurin osa sisävesien kalasaaliista käytetään ihmisravinnoksi eikä rehuksi kuten suuri osa merikalastussaaliista. Merialueella tärkeimmät saalislajit ovat silakka ja kilohaili. Sisävesillä tärkein saalislaji on muikku, jota on ollut noin puolet saadun saaliin määrästä 90-luvun puolivälistä alkaen. Muikun osuus sisävesien ammattikalastuksen kokonaisarvosta oli vuonna 2003 noin 65 %. Muita merkittäviä saalislajeja ovat siika, kuha ja ahven (saaliin arvo vuonna 2003 noin 13 %, 7 % ja 4 % kokonaissaaliista). (RKTL 2004a, 2–4.)

² Työvoima- ja elinkeinokeskus

Suomen pyytämä osuus koko EU:n kalansaaliista oli vain 2,5 % vuosina 2001–2002 eikä Suomi ole myöskään kalastuslaivastonsa koon perusteella kovin merkittävä kalastusvaltio (Eurostat 2004, 5; RKTL 2004a, 26). Varsinaisia sisävesien ammattikalastajia Suomessa on kuitenkin ehkä jopa eniten koko EU:ssa väkilukuun suhteutettuna. Lukumääräisestikin Suomea enemmän sisävesikalastajia arvioidaan olevan vain Portugalissa ja Kreikassa. (RKTL 1994; Euroopan komissio 2000).

2.1.3 Sisävesien ammattikalastaja ja ammattikalastus lähikuvassa

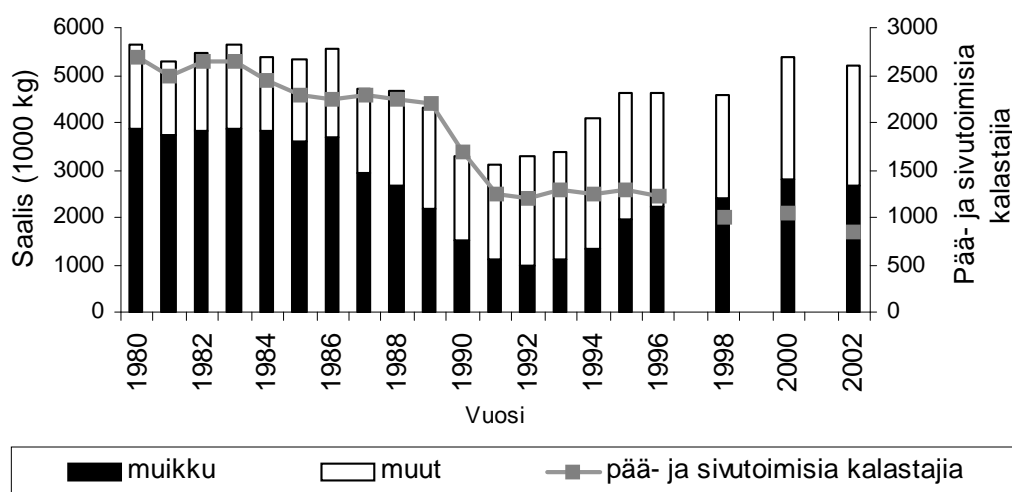
Pääosa sisävesien ammattikalastajista (noin 70 %) toimii Itä- ja Pohjois-Suomessa (RKTL 2003, 8). Suurin osa asuu maaseudulla, ja pyyntialueina on usein vesiä, joissa kalastaja on itse osakkaana, tai sitten alueet on vuokrattu ulkopuolisilta (Salmi 1997b, 77). Kalastusyrietykset ovat pieniä ja hajallaan, ja usein kalastusta harjoitetaan yksin tai sukulaisten kanssa (Salmi ym. 1994a). Kalastusammattiin ei näihin päiviin asti ole useinkaan hakeuduttu tietoisesti, vaan siihen ”kasvetaan” kalastusta harjoittavien lähisukulaisten mukana kulkiessa (Jurvansuu 1997b, 30–31). Myös kalastusvälineet saadaan usein perintönä (Salmi ym. 1994a, 28). Kalastus on lähes täysin miehinen ammatti, mutta naiset ovat usein mukana perheyrietyksessä kalastuksen apuna tai jalostuksen parissa (Lappalainen 1998, 88). Ammattikalastajien keski-ikä on noin 50 vuotta, ja keski-ikä nousee tasaisesti. Ala ei nykyisellään enää juurikaan houkuttele uusia nuoria ammatinharjoittajia, ilmeisesti epävarman kannattavuuden ja työn raskauden vuoksi. (Jurvansuu 1997a, 44; Laitinen ym. 2004, 14.) Kalastajat eivät myöskään usein koe nauttivansa erityistä arvostusta muun yhteiskunnan taholta (Jurvansuu 1997b, 36).

Moni kalastajista kokee olevansa enemmänkin pienimuotoista pyyntiä harrastavia elämäntapakalastajia kuin suoranaisia markkinoiden ehdoilla toimivia yrittäjiä, mutta nuorempien kalastajien joukossa on havaittavissa myös voimakkaampaa yrittäjähänkeä (Salmi & Salmi 1993, 45; Jurvansuu 1997b, 58–59; Salmi ym. 1997a, 10; Salmi ym. 2004, 34). Tutkimuksissa haastatellut kalastajat ovat korostaneet, että he tavoittelevat lähinnä riittävää toimeentuloa eivätkä niinkään taloudellisen voiton maksimointia (Jurvansuu 1997b, 25; Salmi 1998, 154). Kalastusammattin parhaina puolina kalastajat pitävät ammatin itsenäisyyttä ja luonnon lähellä olemista, haittapuolina luonnonoloihin ja talouteen liittyvää epävarmuutta (Jurvansuu 1997b, 25–27). Jurvansuun mukaan (1997a, 38) kalastajat ovat usein varsin sitoutuneet ammattiinsa, vaikka toimeentulo olisi heikkoakin. Kalastuksesta saatavat tulot olivat samalla tasolla muiden elinkeinojen kanssa vielä 1950-luvulla, mutta 1960–1970-

luvuilla kalastuksen kannattavuus laski ja kalastustulo muuttui osalla kalastajista luonteeltaan epävakaaiksi sivutuloksi (Lappalainen 1998, 315–316). Osa kalastajista siirtyikin muihin töihin heikkojen kalakantojen aikana. Joskus toimeentulon tueksi hankittu lisäammatti muuttuu pääansiolähteeksi. (RKTL 1994, 36; Ståhl 1997a, 32).

Useimmin käytetyt kalastusmenetelmät sisävesillä ovat talvella talvinuottaus ja kesällä avovesinuottaus ja troolaus, joista jälkimmäinen alkoi pyyntimuotona syrjäyttää avovesinuottausta 1980-luvulla (Lappalainen 1998, 119). Nykyisin tärkeimmästä saalislajista eli muikusta pyydetään troolilla 46 %, talvinuotalla 28 %, kesänuotalla 14 %, verkoilla 5 % ja rysällä 7 % (RKTL 2003, 12). Yli puolella kalastajista on käytössään useampi kuin yksi pyydystyyppi, mutta useimmat ovat kuitenkin erikoistuneet yhteen menetelmään (Sipponen 1998, 128). Erikoistuminen on tavallisinta troolaajilla, koska troolaus vaatii usein suuria investointeja (Jurvansuu 1997b, 21).

Suomen sisävesien ammattikalastus on lähes joka puolella Suomea pääosin pienikokoisen parvessa liikkuvan lohikalan, muikun, kalastuksen varassa. Muikkukantojen vaihtelu on vaikuttanut voimakkaasti kalastajien ja saaliin määrään viime vuosikymmeninä (Kuvio 1). Erityisesti osa-aikaisten kalastajien määrä on vaihdellut; päätoimisia kalastajia on ollut tasaisesti 200–300 vuosina 1980–2002. (Salmi ym. 1997b, 20; RKTL 2003, 9–10.) Muikkukannat olivat hyvät lähes koko 1980-luvun, mutta romahtivat suuressa osassa maata 1990-luvun alussa, minkä jälkeen ne alkoivat vähitellen taas kasvaa. Viime vuosina hyviä saaliita on saatu lähes koko maassa, joskin uuden taantuman alku on ollut paikoin nähtävissä. (RKTL:n www-sivusto.)

Kuvio 1. Sisävesien ammattikalastajien saalismäärä ja ammattikalastajien kokonaismäärä (pää- ja sivutoimiset) vuosina 1980–2002. Kuvio on laadittu julkaisusta RKTL (2003, 9,13) saatujen tietojen pohjalta.

Muikkukantojen romahdusten syyksi on epäilty mm. troolikalastusta, mutta tieteen nykykäsityksen mukaan suuret vuosien väliset runsausvaihtelut ovat luonnostaan tyypillisiä muikkukannoille. Kannanvaihtelu johtuu ensisijaisesti säästä ja muista ympäristötekijöistä, mutta myös mm. kannan sisäisestä ravintokilpailusta (Salminen & Böhling 2002, 169). Muikun tyypillisin elinympäristö on iso tai keskikokoinen syväkko järvi. Kannan koko voi vaihdella säännöllisesti tai epäsäännöllisesti. Esimerkiksi joka toinen vuosi kanta voi olla hyvä ja joka toinen vuosi huonompi. Lähialueen järvien muikkukantojen vaihtelurytmi muistuttaa usein (joskaan ei aina) toisiaan, mikä tukee käsitystä ympäristötekijöiden vaikutuksesta kalakannan runsauteen. (Karjalainen ym. 2000; Marjomäki ym. 2004; RKTL 2004c, 43–46). Kalastuksella on katsottu olevan positiivinen vaikutus muikkukantoihin, koska kalastus harventaa kantaa ja vähentää lajinsisäistä ravintokilpailua tai suurten kalojen pieniin kohdistamaa saalistusta. Näin jäljelle jäävien kalojen kasvu ja elinmahdollisuudet paranevat ja hyviä muikkuvuosia syntyy useammin kuin kalastuksen ollessa vähäistä. Kovin alhaisen muikkukannan aikana kalastuspaineen vähentäminen voi kuitenkin olla tarpeen. (Marjomäki ym. 1995; Salminen & Böhling 2002, 169; Sarvala & Helminen 2002.) Myös osa troolin perän läpi kulkeutuvista muikun poikasista kuolee (Suuronen ym. 1995), joten tiheiden poikasparvien esiintymispaikoissa troolausta kalastusmenetelmänä kannattaa välttää (Salminen & Böhling 2002, 169).

2.1.4 Kalataloutemme tulevaisuuden haasteita ja mahdollisuuksia

Suomalainen yhteiskunta ja kalatalous sen mukana on käynyt läpi rajun rakennemuutoksen, joka jatkuu edelleen. Toisen maailmansodan jälkeen yli miljoona suomalaista siirtyi maa- ja metsätaloussektorilta palvelun ja teollisuuden pariin ja vaihtoi samalla paikkakuntaa (Myllyntaus 1992, 47). Elinkeinorakenteen muutoksen ja väestön maaltamuuton myötä kalastus eriytyi omaksi ravinnontuotannon sektorikseen, mutta joutui samalla toimimaan yhä harvaan asutummalla maaseudulla. Samaan aikaan (1970-luvulla) vesiviljely alkoi kehittyä merkittäväksi osaksi kotimaista kalantuotantoa. Lisää muutoksia toivat jatkuvasti vapautunut kalan vienti ja tuonti sekä sen mukana lisääntynyt kilpailu kansainvälistyvillä markkinoilla. Suomen liittyttyä Euroopan unioniin 90-luvun puolivälissä kalataloudestamme tuli osa EU:n yhteistä kalastuspolitiikkaa, ja kalatuotteisiin kohdistui entistä tiukempia vaatimuksia mm. kalan laadun suhteen. (mm. Laitinen ym. 2004, 7; MMM; Salo & Tohmo 2005). Kalatalouden nykytilaan ja tulevaisuuteen vaikuttavat voimakkaasti erilaiset *poliittiset* (mm. kotimaan ja EU:n kalastuspolitiikka), *taloudelliset* (erityisesti talouskasvun suunta ja globalisaation myötä

lisääntyvä kilpailu mutta myös lisääntyvät vientimahdollisuudet), *sosiaaliset* (mm. väestön ikääntyminen, lisääntyvät kestävän käytön ja eettisen tuotannon vaatimukset), *teknologiset* (esim. uusien kalastusmenetelmien ja geenimuunneltujen kalalajien kehittäminen) ja *ekologiset* (esim. ilmaston lämpenemisen kalastovaikutukset ja ympäristömyrkyt kaloissa) reunaehdot (Laitinen ym. 2004, 26–32).

Kalataloutemme on vaarassa taantua ilman kehittämistoimia (SAKL³ 2000; Laitinen ym. 2005a; Salo & Tohmo 2005). Elinkeinokalatalouden rakennetta pyritäänkin nyt uudistamaan mm. EU:n kalatalouden ohjauksen rahoitusvälineen (KOR) rakennerahaston avulla. Suomen Ammattikalastajaliitto on laatinut suuntaviivat ammattikalastuksen kehittymiselle (SAKL 2000), Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos on selvittänyt Åbo Akademin kanssa kalatalouden vaihtoehtoisia skenaarioita seuraavalle 20 vuodelle (Laitinen ym. 2004; 2005a,b) ja ammattikalastajien järjestäytyminen edistyy (uusin etujärjestö eli Suomen sisävesiammattikalastajat ry perustettiin helmikuussa 2005). Myös vapaa-ajan kalataloutta pyritään kehittämään edelleen (MMM 2001). Kalatalouden kehittymisen kannalta erityisen tärkeänä pidetään toimijoiden välisen yhteistyön lisäämistä.

Suomen ammattikalastuksen vahvuuksia ovat mm. suhteellisen suuret kotimarkkinat ja kuluttajien positiivinen käsitys kalasta. Kalan tilastoitu kulutus on kasvanut tasaisesti 1950-luvulta lähtien ja on nyt noin 15 kg henkeä kohden vuodessa. Kotimaisen kalan osuus on kokonaismäärästä nykyisin tosin vain 5,6 kg (fileepainona) ja tästä määrästä vain noin 2 kg on ammattikalastajien tuotantoa (muu kasvatettua tai itse kalastettua). (Laitinen ym. 2004, 9; RKTL 2004a, 23–24.) Kuluttajista jopa 90 % pitää kalan kotimaisuutta kuitenkin tärkeänä. Kotimaista kalaa pidetään korkealaatuisena, turvallisena ja ympäristöystävällisesti tuotettuna elintarvikkeena. (Honkanen ym. 2000, 9, 28.) Myös kalavetemme ja kalakantamme ovat pääosin hyvässä kunnossa eikä kalastuksen harjoittaminen ole siten uhattuna. Ammattikalastuksen kehittymisen mahdollisuudet ovatkin mm. elinkeinon ammattimaistumisessa, uusien hyödyntämättömien lajien käyttömahdollisuuksien kehittämisessä ja mahdollisesti lisääntyvässä kalan ulkomaisessa kysynnässä (SAKL 2000).

Ammattikalastuksen toiminnan jatkumista uhkaavia tekijöitä ovat erityisesti kannattavuusongelmat, vanhenevan ja vaikeasti uusiutuvan ammattikunnan pienuus sekä

³ Suomen ammattikalastajaliitto ry

kalastukseen soveltuvien vesialueiden saanti. Kalastuslupien heikko saatavuus vaikeuttaa uusien ammattikalastajien rekrytoitumista ja vanhojen toiminnan kannattavuutta. Ammattikalastuksen ohella kalastusvesistä on kilpailemassa myös tulevaisuudessa mahdollisesti yhä lisääntyvä vapaa-ajankalastus. (mm. SAKL 2000.) Erityisesti sisävesien ammattikalastuksen tulevaisuuden kannalta merkittävä tekijä lieneekin kalavesiä koskevan päätöksentekojärjestelmän kehittäminen nykyisiä ja tulevia tarpeita paremmin vastaavaksi (mm. Sipponen 1999). Tätä kehitystyötä palvelee osaltaan myös tässä pro gradu -työssä tehty selvitys kalavesien omistajien suhtautumisesta resurssiinsa ja sen käytön ja hallinnan mahdolliseen muutokseen.

2.2 Kalastuksen päätöksentekojärjestelmä

2.2.1 Kalavesien yksityisellä omistuksella pitkät perinteet

Toisin kuin muualla maailmassa, jossa kalavesien omistus- ja hallintaoikeus on nykyisin useimmiten valtiolla, Suomessa oikeus harjoittaa kalastusta ja määrätä siitä on pääosin kalavesien yksityisillä omistajilla tai heidän muodostamillaan yhteisöillä eli yhteisten kalavesien osakaskunnilla. Päätöksentekojärjestelmämme on kuitenkin varsin monimuotoinen. Avomerikalastuksen osalta päätöksenteko on keskusjohtoista ja Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan myötä myös kansojen välistä (MMM). Rannikolla ja etenkin sisävesillä sen sijaan on käytössä omaleimainen kansallisella tasolla toimiva järjestelmä, joka koostuu paikallisesta, alueellisesta ja keskusjohtoista hallinnon tasosta ja nojaa vahvasti vuosisataisiin paikallisten omistajien oikeuksiin (mm. Tiitinen 1995a; Lappalainen 1998; Sipponen 1999). Yhtenäistä kaikki sisävedet kattavaa kalastuspolitiikkaa ei Suomessa ole (Sipponen 1999, 25), vaan kalastuksen järjestäminen vaihtelee alueittain. Yhteiskunnan nopea rakennemuutos on luonut paineita kalastuslainsäädännön yhä jatkuvalla uudistamiselle ja yhdenmukaistamiselle. Viimeisten kahdenkymmenen vuoden aikana keskushallinto onkin yhä enenevästi vaikuttanut kalastuksen järjestämisestä koskevaan päätöksentekoon. Lakimuutoksilla on erityisesti lisätty ammattimaisen kalastuksen etujen valvontaa ja helpotettu vapaa-ajankalastajien pääsyä kalavesille. (mm. Kalastuslaki; Tiitinen 1995a; 131; MMM; Salmi 1997b, 77; Sipponen 1999.)

Periaate ”kenen ranta, sen vesi” siirtyi jo 1300-luvulla lainsäädäntöön. Se muodosti perustan nykyisinkin voimassa olevalle, pääosin maanomistukseen pohjautuvalle, kalastusoikeudelle,

jonka tarkoituksena oli taata paikallisille kalastusoikeudet ja lisäksi velvoittaa heidät järjestämään kalaveden käyttö ja hoito kalakantoja säilyttävällä tavalla. Kylänrajojen ulkopuolelle jäävät suurten järvien selkävedet jäivät myös jo varhain valtion omistukseen ja alueen asukkaiden yleisempään käyttöön turvaamaan maata omistamattomien kalastusoikeuksia. Ylimuistoisella nautinnalla tai muulla perusteella saatu oikeus kalastukseen jollakin alueella on kolmas varhain vakiintunut kalastusoikeuksien perusta, joka löytyy nykyisestäkin kalastuslaista. (Kalastuslaki; Lappalainen 1998, 65–66; Tiitinen 1995a, 89–91.) Oikeuksissa kyse on nimenomaan kalastuksen harjoittamisesta, ei kaloista sinänsä: vedessä olevat kalat eivät ole kenenkään omaisuutta, eivät edes istutetut, vaan kalasta tulee jonkun omaisuutta vasta sen tultua pyydetyksi.

Kalastuslaki on uudistettu kokonaisuudessaan 1900-luvulla kolme kertaa: vuosina 1902, 1951 ja 1982. Vuoden 1902 lainsäädännöllä perustettiin kalastuskuntalaitos – nykyisen osakaskuntalaitoksen edeltäjä – ranta-asukkaille yhteisesti kuuluvien yksityisvesien käytöstä ja hoidosta vastaavaksi järjestelmäksi. Aluksi kalastuskuntien muodostuminen oli vapaaehtoista ja hidasta, ja vasta vuoden 1951 tiukempi järjestäytymisvelvoite vakiinnutti kalastuskuntakäytännön. (Lappalainen 1998, 66–70; Tiitinen 1995b, 136.) Tiitisen (1995a, 101–102; 1995b, 137) kalastuslain historiaa koskevan selvityksen mukaan kalastuskuntia perustettaessa keskushallinnon visio oli, että maata omistavat voisivat keskittyä itse maanviljelykseen ja hyödyntää kalavesiä järkevästi värväämällä kalastukseen siihen erikoistuneita henkilöitä. Varhainen toive ammattikalastuskunnan syntymisestä ei kuitenkaan toteutunut, vaan kalastusoikeuksia käyttivät alusta asti lähinnä omistajat itse (Tiitinen 1995b, 137). Yhdessä kalastuskuntien perustamisvelvoitteen kanssa vuoden 1951 kalastuslakiin kirjattiin suositus kylävesiä laajempien, *kalakantojen luonnollisia rajoja* paremmin huomioon ottavien, kalastushoitoyhtymien perustamisesta. Yhteistyötä eri alueiden välillä ei kuitenkaan juurikaan syntynyt. Näin ollen nykyisessä eli vuoden 1982 kalastuslaissa säädettiin pakollisiksi, lähes kaikki vesialueet kattaviksi, yhteistyöelimiksi kalastusalueet, joita on 225. Kalastusalueiden myötä kalavesien päätöksentekoon pääsivät ensimmäistä kertaa mukaan omistajien lisäksi myös muut kalavesien käyttäjät. Vuoden 1982 laissa kalatalouden tavoitteeksi asetettiin myös aiempien kalavaroja säästävien ja suojelua painottavien tavoitteiden sijaan kalakantojen tehokas, kalataloudelliset näkökohdat huomioiva, käyttö luonnon tasapainoa vaarantamatta. (Kalastuslaki; Lappalainen 1998, 70–71; Tiitinen 1995a, 122–124.)

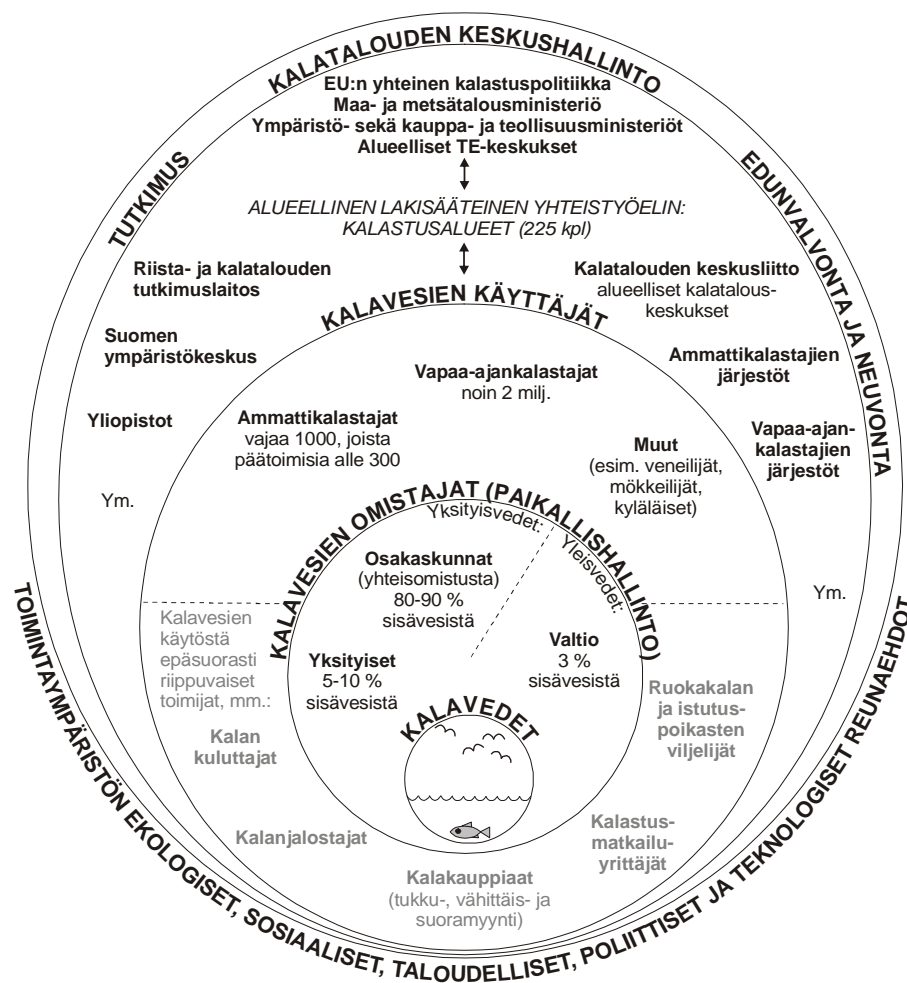
2.2.2 Nykyisen kalastushallinnon osajärjestelmät

Nykyisen kalastuksen päätöksentekojärjestelmän *paikallisen* hallinnon tason muodostavat kalavesien omistajat, joita ovat yhteisten kalavesien osakaskunnat, yksityiset vesialueiden omistajat ja valtio (Kuvio 2). Osakaskuntia on koko maassa noin 9900, ja niissä on yhteensä noin 550 000 yksittäistä osakasta. Osakaskunnista 70 % on sisävesillä, ja niiden hallinnassa on 80–90 % sisävesien pinta-alasta. Yksityisiä vesialueita on koko maassa noin 14 400, mutta sisävesien pinta-alasta niitä on vain noin 5–10 %. Osakaskuntien ja yksityisten vesialueiden määrä, koko ja omistajien määrä muuttuu yhä jonkin verran maanomistusolojen mukana. Valtion yleisvesialueilla, joita sisävesien pinta-alasta on 3 %, omistusoikeudellinen tilanne on sen sijaan pysynyt samana viime vuosisadan alusta lähtien. Kukin omistajataho on vastuussa kalavesien hoidon ja käytön järjestämisestä omalla alueellaan. (Kalastuslaki; Lappalainen 1998; Sipponen 1998, 124; Salmi ym. 2002, 1; Toivonen ym. 2003, 10–11.) Kalavesien käyttö perustuu yleensä ns. pyydysyksiköihin, joista osa tulee varata muiden kuin omistajien käyttöön. Koko maan pyydysyksiköistä osakaskuntalaisten käytössä on noin 80 % (Salmi ym. 2002, 9). Yksityisten omistajien eli lähinnä osakaskuntien hoitotoimista tärkeimpiä ovat kalanistutukset ja kalastusrajoitukset (Sipponen 1998, 124).

Päätöksentekojärjestelmän *alueellisella* tasolla toimivat kalastusalueet, jotka eivät ole kalaveden omistusyksiköitä, vaan yhteistyöelimiä (mm. Kalastuslaki; Vihervuori 1996, 25; Salmi 2000, 48). Kalastusalueista noin 80 % on sisävesillä (Sipponen 1995, 81). Kalastusalueiden jäseniä ovat vesialueiden omistajat ja alueella toimivien ammattikalastajien ja vapaa-ajankalastajien edustajat. Kullakin jäsenellä on kokouksissa yksi ääni, joten käytännössä äänivalta on usein vesialueiden omistajilla, joita on yleensä enemmistö jäsenistä. Kalastusalueiden tärkeimpänä tehtävänä on laatia alueellinen kalavesien käyttö- ja hoitosuunnitelma, jonka toteuttamisvastuu on kalavesien omistajilla. (Kalastuslaki). Keskushallinnon alueellisena kalatalousviranomaisena toimivat TE-keskusten kalatalousyksiköt (11 kpl), joiden tehtävänä on valvoa yleistä kalatalousetua. Kalatalousyksiköt voivat tietyin edellytyksin rajoittaa kalastusta omistajien ja kalastusalueiden ohella. Lisäksi ne huolehtivat mm. kalatalouden rekistereistä sekä erilaisista vesien kunnostuksiin ja kalanistutuksiin liittyvistä asioista. (TE-keskus.)

Keskushallinnon tasolla kalatalouteen liittyvästä hallinnosta ja kalastuslainsäädännön kehittämisestä vastaa maa- ja metsätalousministeriö, jossa on erilliset yksiköt

elinkeinokalataloudelle ja vapaa-ajan kalataloudelle (MMM). Ympäristöministeriön hallinnonalaan kuuluvat vesilaki ja ympäristönsuojelulaki määräävät millaisia kalastukseen vaikuttavia muita toimintoja vesistössä on lupa harjoittaa (Määttä 2002, 33). Kauppa- ja teollisuusministeriön intresseissä on edistää mm. kalatalouteen liittyvää elinkeinotoimintaa (Laitinen ym. 2004, 13). Eri ministeriöt vastaavat EU:n kalastuspolitiikan ja mm. elinkeinopolitiikan toteuttamisesta Suomessa ja myös valvovat Suomen etuja EU:n tasolla. Useat tutkimuslaitokset ja yliopistot tuottavat kalakantoja, kalavesiä ja yhteiskuntaa koskevaa tietoa keskushallinnon päätöksenteon tueksi. Kalatalouden edunvalvonnasta ja neuvontatyöstä sekä kalavesien hallinnon että käyttäjäryhmien suuntaan vastaavat erilaiset liitot ja järjestöt lukuisine alajärjestöineen: mm. Kalatalouden keskusliitto (kalavesien omistajien tukiorganisaatio, joskin valvoo myös muiden etuja), Suomen ammattikalastajaliitto, Suomen vapaa-ajankalastajien keskusjärjestö, Suomen kalankasvattajien liitto ja Suomen kalakauppiasliitto. (mm. Laitinen ym. 2004, 12–14.)

Kuvio 2. Suomen sisävesien kalatalouden kentän tärkeimmät osajärjestelmät ja intressiryhmät (kuviossa olevat tiedot on koottu useasta eri lähteestä, mm.: Kalastuslaki; Sipponen 1998, 124; Laitinen ym. 2004, 12). Yksittäinen toimija voi kuulua yhtä aikaa moneen intressiryhmään.

3 TAVOITTEENA KESTÄVÄ KALATALOUS: KALASTUKSEN JÄRJESTÄMISEN ONGELMIA JA RATKAISUMALLEJA

3.1 Suomen sisävesien kalatalousjärjestelmän keskeiset ongelmat

3.1.1 Kalavesien paikallisen omistuksen ja hallinnan heikkoudet

Kalastuslain muutoksista huolimatta osakaskuntajärjestelmä on pysynyt kalavesien hallinnan perustana samalla kun yhteiskunta sen ympärillä on kokenut valtaisia muutoksia. Osakaskunnissa on paljon enemmän osakkaita kuin ennen. Suurin osa osakkaista asuu nyt kaupungeissa eikä omistamansa vesialueen rannalla. Osakaskuntien vesialueet ovat pirstaloituneet muuttuneiden maanomistusolojen seurauksena. Lisäksi yhteiskunnan rakennemuutoksen myötä tapahtunut virkistyskalastuksen ja ammattimaisen kalastuksen eriytyminen paikallisesta kotitarvekalastuksesta on jatkuvasti lisännyt osakaskuntien ulkopuolisten taholta tulevia vaatimuksia voida kalastaa myös muiden oikeusperusteiden kuin vedenomistuksen pohjalta. (Lappalainen 1995, 69; Tiitinen 1995b, 147; Sipponen & Gréboval 2001, 285; Tonder & Muje 2002, 83–84.) Useimpien osakaskuntien päätöksenteko on kuitenkin edelleen paikallisten, usein jo ikääntyvien, omistajien yhteisöllistä toimintaa ja nojaa paikalliseen tapasäännöstöön ja arvoihin (Lappalainen 1995, 77; Salmi ym. 2002, 1). Paikallisille omistajille on tärkeää saada itse päättää omilla vesillä tapahtuvasta kalastuksesta ja voida näin turvata paikallisten omistajien kalastusmahdollisuudet. Tällöin ulkopuolisten lupien saanti voi olla hankalaa, joskaan ei kaikkialla. Kalavedet merkitsevät monelle omistajalle kulttuuria ja perinteiden ylläpitomahdollisuutta, johon paikallisesti tehty päätöksenteko kuuluu olennaisena osana. (Pitkänen ym. 1995; Muje ym. 2001, 10; Salmi ym. 2001, 17–18; Salmi & Muje 2001, 441.) Kalastuslaki on vuodesta 1982 lähtien velvoittanut kalavesien omistajat järjestämään kalavesien käytön mahdollisimman tehokkaalla tavalla (kalakantoja kuitenkin vaarantamatta). Tästä huolimatta omistajat ovat yhä konservatiivisen suojelevia kalavarojaan kohtaan, eikä näe tehokasta kalastusta kalavesien hoitotoimena (Sipponen 1995, 78). Salmen ym. (2002, 16) mukaan 90 % omistajista suhtautuisi myönteisesti pienimuotoisen kotitarvepyynnin lisäämiseen, kun taas ammattikalastuksen lisäämistä kannattaa korkeintaan kolmannes.

Osakaskunnilla on ensisijainen kalaveden hoidon ja käytön toteuttamisvastuu, mutta osakaskuntien toiminta-aktiivisuus on varsin vaihtelevaa, eikä osakaskunnilla ole esimerkiksi järjestäytymispakkoa. Määrällisesti noin puolet osakaskunnista on käytännössä

toimimattomia, ja vain 60 %:lla osakaskunnista on ajantasainen luettelo omistajistaan. Yhteistyö eri toimijoiden kanssa on suhteellisen vähäistä, ja merkittävä osa omistajista ei ole myöskään kiinnostunut kalastuksen edellytysten edistämisestä. (Salmi ym. 2002, 10–35.) Kalastusalueita, jotka perustettiin eri kalastajaryhmien (erityisesti ammattikalastajien) kalastusmahdollisuuksien parantamiseksi sekä kalavesien käytön ja hoidon järkipäätämiseksi ekologisesti yhtenäisillä alueilla, ei ole vielä kukaan omaksuttu tarpeelliseksi (Muje ym. 2001, 15). Osakaskuntien aktiivit näkevät kalastusalueen toiminnan usein ylhäältä tulevana määräilyinä (Pitkänen ym. 1995, 22). Osakkaiden haluttomuuteen osallistua alueelliseen yhteistyöhön voi myös vaikuttaa omistuksessa olevien vesialueiden koko. Pienten vesialueiden omistajat voivat nähdä vaikutusmahdollisuutensa liian pieninä. Toisaalta suurten alueiden omistajat voivat nähdä mahdolliset saavutetut hyödyt liian pieninä yhtä osakasta kohden. (Muje ym. 2001, 15, 29; Toivonen ym. 2003, 15.) Hallinnan pirstaleisuudesta joka tapauksessa johtuu, että kalakantojen hoito ja säätely ei aina toteudu biologisesti järkevimmällä eli kalakantojen luonnolliset rajat huomioivalla tavalla. Kaikki osakaskunnat eivät kuitenkaan ole passiivisia, vaan osa omistajista toivoo sekä osakaskuntien toiminnan vilkastumista että yhteistyön kehittämistä eri toimijoiden välille. Esimerkiksi pienten vesialueiden yhdistämistä kalakantojen hoidon ja käytön järkipäätämiseksi kannattaa suuri osa omistajista. (Muje ym. 2001, 10–11; Salmi ym. 2002, 17–18.) Alueiden yhdistäminen on ollut mahdollista vuodesta 2001 lähtien. Vuoteen 2004 mennessä 282 osakaskuntaa oli yhdistynyt suuremmiksi kokonaisuuksiksi. (Vilksa 2004, 20–21.)

Kahden viimeisen vuosikymmenen aikana valtionhallinto on lisännyt kalavesiä omistamattomien oikeuksia ja samalla vähentänyt omistajien kalavesiä koskevaa valtaa. Kaikki kansalaiset ovat mm. saaneet oikeuden onkia ja pilkkiä lähes kaikkialla. Läänikohtaisen viehelyn säätäminen teki kalastamisen mahdolliseksi yksityisillä vesialueilla ilman omistajien lupaa. Ammattikalastajien etuja valvotaan lainsäädännöllä, ja etenkin valtion yleisvesialueilla kalastajien toimintaa on pyritty edistämään. (mm. Kalastuslaki; Pirhonen & Salmi 2001, 87.) Tämä ulkopuolisten lisääntynyt tulo kalavesille ja omistajakunnan maantieteellinen ja kulttuurinen sirpaloituminen ovat luoneet kalavesille erilaisia *intressiryhmiä*. Näitä ovat esim. eri kalastajaryhmät, paikalliset omistajat, ei-paikalliset omistajat ja viranomaiset. (Lappalainen 1998, 369; Muje ym. 2001, 2.) Intressiryhmien välisiä kiistoja ovat aiheuttaneet mm. vallan ja vastuun epäselvät rajat, erilaiset arvot, paikallisen ja tieteellisen tiedon ristiriidat sekä paikallisen ja yleisen edun vastakkainasettelu.

3.1.2 Ammattikalastuksen järjestämiseen liittyvät ongelmat

Sisävesillä silloin tällöin ilmenevissä kalastuskiistoissa on ollut usein kyse ammattikalastuksen järjestämisestä, osapuolina kalastajat ja osakaskunnat. Kiistojen perimmäisenä syynä ovat useimmiten olleet osapuolten erilaiset tiedonkäsitykset sekä kysymykset arvovallasta ja saaliinjaon oikeudenmukaisuudesta (mm. Pitkänen 1997, 40; Salmi 2000, 47). Viime kädessä kalastuksen järjestämistä koskeva päätäntävalta on kalavesien omistajilla, joten ammattikalastajat eivät ole useinkaan saaneet kalastuslupia haluamilleen osakaskuntien vesialueille. Ammattikalastajan ollessa itse kalaveden omistaja on luvansaanti yleensä helpompaa kuin ulkopuolisena (Ståhl 1997b, 61; Salmi 1998, 155). Riitatapauksessa lupa-asia on mahdollista viedä oikeuteen, jossa perusteettomasti tehdyt rajoituspäätökset usein kumotaan lain tukiessa tehokasta kestävästä kalastusta (Kalastuslaki 16 §; Vesa ym. 2001, 56). Ammattikalastuslupia myönnetään myös varsin lyhyeksi ajaksi kerrallaan, mikä lupien saannin hankaluuden kanssa tekee kalastuksen harjoittamisesta epävarmaa (mm. Salmi 1992, 18; Salmi & Salmi 1993, 16). Valtion omistuksessa olevat yleisvesialueet ovat nykyisin kalastajien tärkeimpiä toiminta-alueita, joita ilman kannattava ammattikalastus olisi monilla seuduilla hankalaa (Sipponen 1998, 126). Lupapolitiikassa on kuitenkin alueellisia eroja. Luvansaantiongelmat korostuvat esim. Etelä-Savossa, jossa osakaskuntia on paljon ja vesialueet pieniä ja repaleisia, kun taas Pohjois-Karjalan hallinnollisesti yhtenäisemmillä laajoilla vesialueilla lupapolitiikka on jo pitkään ollut suhteellisen vapaata (Hyytinen 1995, 16; Lappalainen 1997, 19). Omistajien vastahakoisuuteen myöntää lupia voikin vaikuttaa myös vesialueen koettu sopivuus ammattikalastukseen: pienillä alueilla tila ei välttämättä riitä tai rajojen noudattamista on vaikea valvoa (Muje ym. 2001, 16).

Kalakantojen tilaa koskeva tieto on aina ollut epävarmaa. Kaloja ei voi nähdä, eikä niiden liikkeistä tai runsauteen vaikuttavista tekijöistä useinkaan voi tehdä tarkkoja päätelmiä. Tämä on antanut mahdollisuuden erilaisiin osin ristiriitaisiin tulkintoihin, jotka puolestaan aiheuttavat konflikteja kalavesillä. Sisävesillä tunteita on kuumentanut erityisesti troolipyynti, koska joidenkin kalavesien omistajien mukaan se tuhoaa kalat tai vähintään häiritsee niitä (Pitkänen 1997, 43; Salmi ym. 1994b, 1; Salmi 1997b, 3). Muikkukatojen aikana on milloin syytetty kalastajia ryöstöpyynnistä, milloin luontoa, koska syytä kannanvaihteluun ei ole tiedetty (Lappalainen 1997, 23). Osakaskuntien aktiivit ja ammattikalastajat molemmat nojaavat vahvasti omakohtaiseen vesillä toimiessa kerättyyn tietoon (mm. Lappalainen 1998, 180; Muje ym. 2001, 18). Kalavesien omistajien näkemyksissä korostuu tarve suojella

kalakantoja liialliselta kalastukselta, ja tehokasta kalastusta korostava nykyinen kalastuslaki onkin joidenkin omistajien mielestä tässä suhteessa virheellinen (Pitkänen 1997, 40). Ammattikalastajien näkemyksissä erottuu kaksi vastakkaista näkökulmaa. Yleisempi käsitys on, että luonto nähdään itseään säätelevänä ja tasapainoon pyrkivänä organismina, jolloin ylikalastuksen vaaraa ei juuri ole. Lisäksi kalastajat korostavat, että heidän etujensa mukaista ei ole viedä viimeisiä kaloja. (mm. Salmi 1992, 18–19; Jurvansuu 1997b, 37; Salmi 1997b, 78.) Osa kalastajista kuitenkin pitää ylikalastuksen vaaraa todellisena ja kannattaa kalastusrajoituksia. Kalastajat itse ehdottavat usein kalastajien määrän rajoittamista, mikä suojelisi kalakantojen lisäksi olemassa olevien kalastajien toimeentuloa. (Jurvansuu 1997b, 39, 62; Salmi 1998, 155; Salmi & Salmi 2001, 4.) Kalavesien paikallisten omistajien ja ammattikalastajien kokemusperäisen tiedon rinnalle tullut tieteellinen tieto nähdään joskus erityisesti omistajien taholta epäilyttävänä, etenkin jos tietoa käytetään vieraaksi koettujen toimintatapojen tukemiseen paikallistietämystä vastaan. Esimerkiksi troolikalastusta ei ole tutkimuksella voitu osoittaa suoraan syylliseksi muikkukatoihin, ja tutkijoita epäilläänkin joskus jopa puolueellisiksi. (Salmi ym. 1994b, 21; Hyytinen 1995, 16–17; Pitkänen 1997, 40; Muje ym. 2001, 19).

Osa kalavesien omistajista kokee ammattikalastajien ja muiden kalastajien välisen saaliinjaon epäoikeudenmukaisena. Ammattikalastajien katsotaan vievän kohtuuttoman suuren osan saaliista siten, että sitä ei jää paikallisille kotitarvekalastajille, jotka kuitenkin maksavat suurimman osan kalastuslupamaksuista. Lisäksi ammattikalastuksen katsotaan joskus tekevän kalaveden hoitotoimet tyhjiksi, koska omistajat arvelevat kalakantojen vaarantuvan ja myös istutettujen kalojen jäävän pyydyksiin. (Hyytinen 1995, 16; Pitkänen 1997, 40.) Salmen ym. (1994b, 18) mukaan katkeruutta aiheuttaa joskus se, että ammattikalastajat myyvät saaliinsa muualle Suomeen eivätkä paikallisiin kauppoihin. Ammattikalastajien, etenkin troolikalastajien, tuloja saatetaan myös kuvitella suuremmiksi kuin ne itse asiassa ovatkaan (Salmi 1992, 19). Kalastajien mielestä ammattikalastuksen vastustuksen syynä on paikallisten omistajien korkea ikä, kateus ja väärä tieto ammattikalastuksesta (Salmi 1992, 18–19; Salmi 1998, 155). Omistajat taas syyttävät kalastajia epäkunnioittavasta käyttäytymisestä ja sääntöjen noudattamattomuudesta (Salmi ym. 1994b, 19; Pitkänen 1997, 40). Kalastuskiistat ovatkin ilmeisesti ainakin osassa tapauksia henkilöityneitä (Pitkänen 1997, 40–43). On kuitenkin syytä todeta, että on myös paljon kalaveden omistajia jotka pitävät ammattikalastusta tarpeellisena, ja he suhtautuvat ammattikalastajiin ja ammattikalastuksen kehittämiseen myönteisesti (Pitkänen 1997, 43; Sipponen 1998, 132; Salmi ym. 2002, 16, 33).

Erityisen paljon ammattikalastukseen ja -kalastajiin myönteisesti suhtautuvia kalaveden omistajia on rannikolla ja saaristossa, jonne ammattimaisen kalastuksen katsotaan kuuluvan oleellisena osana kulttuuria (Salmi ym. 2002, 33; Salmi & Nordquist 2003, 14). Sekä kalavesien omistajat että kalastajat ovat toivoneet lisää yhteistyötä, tiedottamista ja valistusta, jotta ristiriitoja voitaisiin vähentää.

3.2 Kalastuksen järjestämiseen liittyvien ongelmien analysointivälineitä

3.2.1 Charlesin kalataloudelliset paradigmat

Kalatalousjärjestelmät ovat monimutkaisia ja dynaamisia biologis–sosiologis–taloudellisia järjestelmiä, joissa konfliktit ovat tavallisia. Konfliktit ovat väistämättömiä aina, kun kilpaillaan resursseista, vallasta ja vaikutusmahdollisuuksista, tai tavoitellaan kestävää kehitystä. Ongelmien, tai niihin mahdollisesti johtavien tarpeiden ja näkemysten, tutkiminen luo perustan ratkaisujen tai uusien toimintatapojen työstämiselle. (Carley & Christie 2000, 164-167; Haila & Jokinen, 2001, 18.) Toisaalta tietysti tällainen tutkimus voi paljastaa, että ”vanhat keinot ovat parempia kuin pussillinen uusia”. Omassa tutkimuksessani analysoin osakaskuntien esimiesten asenteita ympäristöpoliittisten ongelmatilanteiden analysoimiseen laadittujen mallien avulla.

Malleja erityisesti kalatalousjärjestelmien konfliktitilanteiden analysoimiseen on luonut Charles (1992). Charlesin (1992) mukaan konfliktit voidaan luokitella neljään eri kategoriaan. *Toimivaltakonfliktit* liittyvät perimmäisiin kysymyksiin vallasta: kuka omistaa kalavedet, kuka säätelee vesille pääsyä, ja mikä on paras tapa hallita kalavesiä. *Hallintamekanismeihin liittyvät konfliktit* liittyvät lyhyemmän aikavälin käytännönläheisempiin toimintatapoihin, kuten käyttö- ja hoitosuunnitelmien valmisteluun tai kalastusrajoituksiin. *Sisäiseen resurssien jakoon liittyvät konfliktit* juontuvat tietyn kalaveden kalavaroista riippuvaisten toimijoiden keskinäisistä erimielisyyksistä. Tähän ryhmään kuuluvat esim. paikallisten kotitarvekalastajien ja ammattikalastajien väliset kiistat. *Ulkoiseen resurssien jakoon liittyvissä konflikteissa* osapuolina ovat tietyn alueen kalastukseen osalliset toimijat ja ulkopuoliset, kuten muut kyläläiset tai veneilijät. (Charles 1992, 381.) (Taulukko 1).

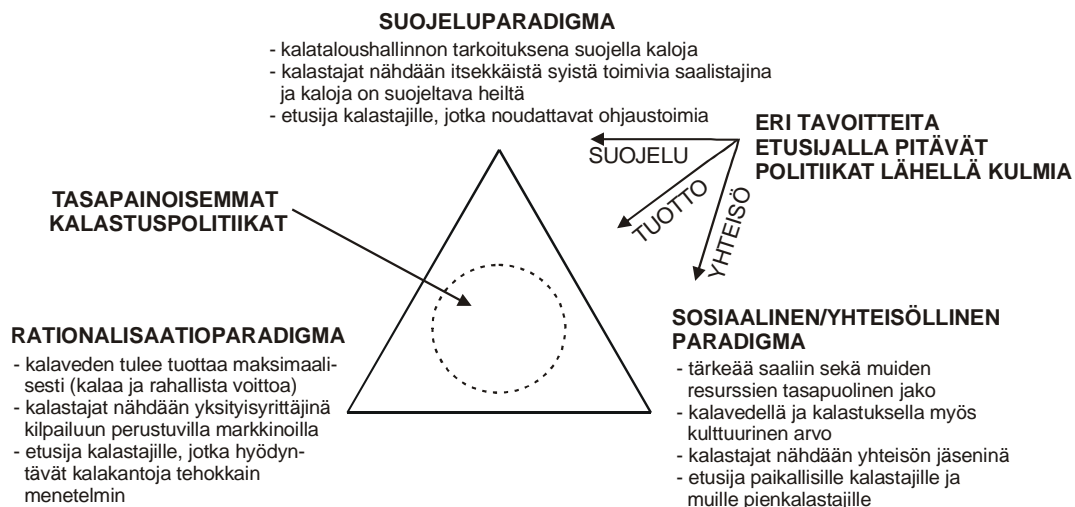
Taulukko 1. Konfliktien aiheet kalavesillä Charlesin (1992, 381) mukaan.

Toimivaltakonfliktit	Hallinta- mekanismeihin liittyvät konfliktit	Sisäiseen resurssien jakoon liittyvät konfliktit	Ulkoiseen resurssien jakoon liittyvät konfliktit
Omistusoikeudet: kalavesille pääsy, kalavarojen käyttö, kalavarojen hallinta ja hoito	Käyttö- ja hoitosuunnitelmat	Eri kalastusmenetelmiä käyttävien konfliktit	Paikallisten ja ulkopuolisten kalastajien väliset kiistat
Valtion (hallinnon) rooli	Kalastuksen valvonta	Kalastajaryhmien väliset konfliktit	Kalastajien ja kalanviljelyn ristiriidat
Eri valtioiden hallintajärjestelmien väliset konfliktit	Konfliktit kalastajien ja hallinnon välillä	Kalastajien ja kalan jatkokäsittelijöiden väliset konfliktit	Muiden vesialueen käyttäjien tarpeista johtuvat kiistat (esim. haitta veneilylle)

Charlesin (1992, 379) mukaan nämä konfliktit kumpuavat toimijoiden erilaisten kalataloudellisten ”maailmankatsomusten” välisistä jännitteistä. Näitä maailmankatsomuksia tai paradigmoja voi käyttää erilaisten ristiriitojen ja kalatalouden hallinnan ongelmien ymmärtämiseen ja analysoimiseen (Kuvio 3). Charles hahmottaa kalavesien toimijoiden näkemyksissä kolme erilaista paradigmaa: 1) suojeluparadigman, 2) rationalisaatioparadigman ja 3) sosiaalisen–yhteisöllisen paradigman (Kuva 4). *Suojeluparadigman* mukaisessa ajattelussa tiedostetaan kalatalouden riippuvaisuus kalakantojen hyvinvoinnista. Ajattelutavan mukaan kalakantojen käyttö markkinavoimien ehdoilla on riski kalakannoille, ja siksi hallinnon tulee suojella kaloja ahneina saalistajina pidetyiltä kalastajilta esim. kalastusrajoituksilla. *Rationalisaatioparadigman* mukainen ajattelutapa pyrkii kalavesistä saatavan taloudellisen hyödyn (kalastajat, kalavesien omistajat) maksimointiin ja suosii siten mm. ammattikalastusta ja tehokkaita kalastusmenetelmiä. *Sosiaalisen–yhteisöllisen paradigman* mukaan kalavesillä on kalavarojen lisäksi aineettomia arvoja, ja taloudellista hyötyä tärkeämpää on kalavesien avulla tuotettu yhteisön hyvinvointi. Kalastajat nähdään osana yhteisön kulttuuria, ja ”kaikille kuuluvan” saaliin tasapuolisen jaon merkitys korostuu. (Charles 1992, 384–385; 2001, 252–254.) Ristiriitoja kalavesillä esiintyy erityisesti silloin, jos osalla toimijoista on korostuneesti johonkin yhteen malliin painottunut ajattelutapa. Kalastuskonfliktien ratkaisua tulisi tällöin etsiä jostakin paradigmakolmion keskeltä, missä useimmat toimijoista Charlesin mukaan ajattelutavaltaan yleensä ovatkin (Charles 1992, 384). Eri alueiden kalastuspolitiikat voivat olla vastaavasti painottuneita eri tavalla.

Suojeluparadigman mukaisen kalastuspolitiikan päämääränä on resurssien ylläpito. Tämä politiikka on ollut jo pitkään vallitseva maailman kalavesillä. Biologisiin selvityksiin

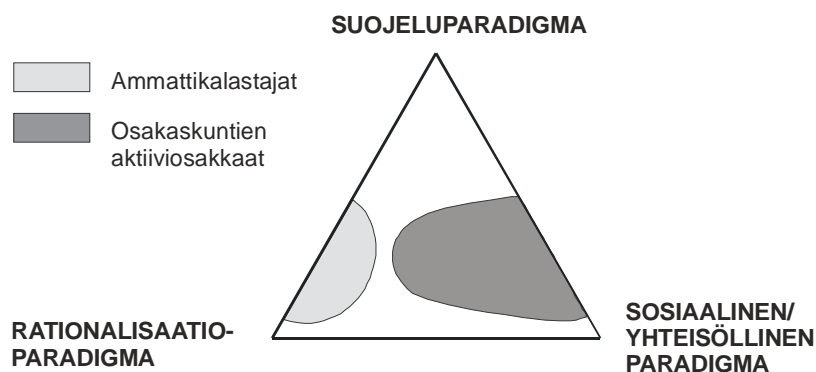
nojaavilla kalastusrajoituksilla on pyritty pitämään kalastuspaine kalakantojen tilaan nähden riittävän alhaisena. (Charles 1992, 384.) Ongelmana on ollut, että kalakantojen tilan selvittäminen ajoissa jo ennen sen heikentymistä on hyvin vaikeaa. Lisäksi kalastajat pyrkivät kiertämään ylhäältä tulevia kalastusrajoituksia parhaansa mukaan. Niinpä lopputulos on ollut usein tavoitteen vastainen (mm. Buckworth 2001; Charles 2001, 263–264; Hart & Pitcher 2001). Rationalisaatioparadigma on yleistynyt maailman kalastuspolitiikassa 1950-luvulta lähtien. Kalavesien taloudellisen tuoton maksimointiin on pyritty mm. yksityistämällä kalavesiä ja rajaamalla kalastajien määrää yksittäisen kalastajan toiminnan tuottavuuden parantamiseksi. (mm. Charles 1992, 385; 2001, 252–253). Sosiaalis-yhteisöllinen politiikka puolestaan tähtää sosioekonomiseen hyvinvointiin. Kalavarojen suojeleminen on tärkeää, koska näin varmistetaan yhteisön hyvinvointi jatkossakin. Kulttuurista ja yhteisöllistä aspektia ei ole modernissa kalataloudessa juurikaan huomioitu. Yhteisöllisen, sen ehkä traditionaalisen, kalatalouden mahdollisuudet kestävän kalatalousjärjestelmän pohjana ovat kuitenkin nousseet esiin jälleen viime vuosikymmenenä. (mm. Jentoft ym. 1998; Brown, 2001; Charles 2001, 251; Harris 2001, 263-265).

Kuvio 3. Kolme kalataloudellista ”maailmankatsomusta” eli paradigmaa sekä niiden yhteys kalastuspolitiikan tavoitteisiin Charlesin (1992, 384–385; 2001, 251) mukaan.

Charlesin paradigmajaottelua on aiemmin käyttänyt kalastukseen liittyvien ristiriitojen analysoimiseen mm. Pitkänen (1997). Pitkänen haastatteli kalavesien eri intressiryhmiä Itä-Suomessa alueella, jossa ei ollut erityisiä kalastuskonflikteja (Orivesi) ja järvillä, joilla oli ammattikalastukseen liittyviä konflikteja (Onkamo, Pielinen). Tekemiensä haastattelujen perusteella Pitkänen arvioi intressiryhmien sijoittumista paradigmakolmioon (Kuvio 4). Konfliktialueilla osakaskuntien aktiiviosakkaat sijoittuivat lähelle kolmion sosiaalista kulmaa.

Osakkaat tosin toivat puheissaan esille suojelunäkökulman, mutta viime kädessä omistajien suojelun kohteena eivät Pitkäsän mukaan olekaan kalat sinänsä vaan oma kalavesi ja mahdollinen saalis. Sosiaalis-yhteisölliseen paradigmaan kuuluva vaatimus saaliin tasapuolisesta jaosta korostui osakkaiden puheissa. Rationalisaatioparadigmaan liittyvä ajattelu kalavedestä voittoa tuottavana resurssina oli Pitkäsän mukaan omistajille vieras. Konfliktialueiden ammattikalastajien näkökulmassa rationalisaatioparadigma sen sijaan korostui, mutta sitä lievennettiin viittaamalla suojeluparadigman mukaiseen ajatteluun, valmiutena säädellä omaa kalastusta kalakantojen mukaan. Konfliktittomalla Orivedellä omistajien ja kalastajien sijoittuminen kolmioon oli melko samanlainen kuin konfliktialueilla, mutta ammattikalastajat olivat tiukemmin rationalisaatio-suuntautuneita eivätkä vedonneet suojeleasenteisiinsa yhtä paljon kuin konfliktialueilla. Omistajat taas olivat Orivedellä ammattikalastusmyönteisempiä kuin Onkamolla ja Pielisellä, sijoittuen osittain keskelle paradigmakolmiota.

Kuvio 4. Onkamon, Pielisen ja Oriveden seudun ammattikalastajien ja kalaveden omistajien aktiivien sijoittuminen Charlesin paradigmakolmioon Pitkäsän (1997, 47-48) haastattelututkimuksen mukaan. (Kuva on laadittu Pitkäsän esittämien kolmiokuvien pohjalta.)

Pitkäsän päätelmät vaikuttaisivat olevan yleistettävissä ainakin osittain myös muualle Suomen sisävesille (ks. tutkimustulokset kappaleessa 3.1), ts. kalavesien paikalliset omistajat painottavat usein kalaveden sosiaalista merkitystä. Sosiaalisesti painottuneita ovat myös ne omistajat, jotka korostavat ammattikalastajien tasavertaisuutta muihin nähden (Salmi 2000, 55). Rationalisaatioparadigmaan luettava kalavesien tehokas käyttö koetaan vieraaksi (huolimatta kalastuslain velvoitteista), eivätkä omistajat näe kalavettään rahatulojen lähteenä esim. lupatulojen muodossa. Lupien hinnat ovat olleet suhteellisen alhaisia siihen nähden mitä ne ehkä voisivat olla, ja lupatulot käytetään lähes aina kalaveden hoitotoimiin ja hallintoon, eikä niitä jaeta omistajille (Sipponen 1999, 22, 46–52; Muje ym. 2001, 10). Suuriakin summia

sanotaan ammattikalastajien kalavesille pääsystä omistajille tarjonnan, ilman tulosta (Sipponen 1999, 52). Myös ammattikalastajia koskeva tutkimus tukee tulkintaa, jonka mukaan kalastajat olisivat lähellä rationaalisaatioparadigmaa (kappale 3.1). Pitkäsen Itä-Suomen aineistostaan tekemien päätelmien kanssa jonkin verran ristiriitaisia ovat kuitenkin ne lukuisat selvitykset, joiden mukaan ammattikalastajille kalastajuus merkitsee ensisijaisesti elämäntapaa eikä taloudellisen tuoton maksimointia (ks. kappale 2.1.3). Tämä asenne viittaisi enemmän sosiaalis-yhteisöllisen paradigman suuntaan. Suomen vanha kalastuslaki (1982 asti) oli lähellä suojeluparadigmaa (Sipponen 1999, 17), kun taas nykyinen kalastuslaki on lähempänä rationalisaatioparadigmaa (tehokas kalastus). Lain voi myös nähdä sijoittuvan lähelle kolmion keskustaa, koska laki painottaa myös kalakantojen luonnon tasapainoa vaarantamatonta käyttöä, ja se myös pyrkii jakamaan kalastusmahdollisuuden aiempaa tasaisemmin eri toimijoille.

3.2.2 Ympäristöpoliittisten konfliktien yleisempi jaottelu

Yleisemmin ympäristöpoliittisista konflikteista on jaotellut Carley ja Christie (2000, 166–167) (Kuvio 5). Konfliktitilanteita on pääasiassa viidenlaisia, joista osa on ”tarpeettomia” konflikteja eli ongelmatilanteita, jotka voidaan ratkaista. Osa sen sijaan on ”todellisia” tai ”väistämättömiä”, ja niiden ratkaiseminen voi olla vaikeaa. Suomen sisävesien kalatalouden toimijoiden välillä on ollut tunnistettavissa ristiriitoja kaikilta näiltä ympäristökonfliktien sektoreilta.

”Tarpeettomia” konflikteja ovat Carleyn ja Christien mukaan *ihmissuhdekonfliktit*, *arvokonfliktit* ja *tiedolliset konfliktit*. Ihmissuhdekonfliktit (esim. ammattikalastajien ja kalaveden omistajien välillä todetut) johtuvat usein negatiivisesta tai liian vähäisestä vuorovaikutuksesta, stereotyyppioista tai ennakkoluuloista, ja näitä konflikteja voi esiintyä, vaikka ”asiat” eivät riitelisikään. Arvokonfliktit johtuvat erilaisista jokapäiväisistä tai perimmäisistä arvoista sekä omaan itseen liitetyistä arvoista (esim. toimijoiden näkemykset siitä, kenellä on valta päättää asioista ja missä määrin, tai siitä, onko kalavesi ensisijaisesti virkistystä vai tulon hankintaa varten). Kyseessä eivät siis ole varsinaiset faktat, vaan näkemykset, joiden ei tarvitse johtaa ristiriitoihin, mikäli toimijat suvaitsevat erilaisuutta toisissaan. Tiedolliset konfliktit taas liittyvät tiedon puutteeseen tai väärään tietoon ja siitä johtuviin eroihin toimijoiden näkemyksissä (esim. omistajien kuvitelmat kalastajien suurista tuloista tai saalismääristä). Nämä konfliktit ovat ratkaistavissa tiedonvaihtoa lisäämällä.

Vaikeasti ratkaistavia konflikteja sen sijaan ovat *rakenteelliset konfliktit* ja *intressikonfliktit*. Rakenteelliset konfliktit aiheutuvat toimijoiden välisestä eriarvoisuudesta, joka ei yleensä johdu toimijoiden omista ominaisuuksista. Toimijat voivat olla esimerkiksi eri asemassa vallan määrän suhteen. Heillä voi olla erilaiset roolit jossakin prosessissa. Heillä voi olla käytettävissään eri määrä aikaa tai taloudellisia resursseja, tai he voivat olla maantieteellisesti eriarvoisessa asemassa. Rakenteellisia konflikteja Suomen sisävesillä aiheuttavat esim. ulkopuolisten ammattikalastajien heikot oikeudet kalavesiin niiden omistajiin verrattuna. Intressikonflikteja puolestaan syntyy, jos vaihtoehtoiset päätökset koetaan toisensa poissulkeviksi, eli yhden etu on toisen häviö. Intressikonflikteissa on kyse hyväksyttävän ratkaisun tai menetelmän löytämisestä (esim. kalastuslupien hinta), johon liittyvät myös kokemukset oikeudenmukaisuudesta ja luottamuksesta. Ongelman ratkaisuun tarvitaan usein kompromissi, jossa molemmat osapuolet kokevat saavansa toteutetuksi suuren osan omia intressejään.

Kuvio 5. Ympäristöpoliittiseen toimintaan liittyvät konfliktit. Kuva on mukailtu versio teoksessa Carley ja Christie (2000, 166–167) esitetystä kaaviosta.

3.3 Mitä on kestävä kalatalous ja miten sen voisi saavuttaa?

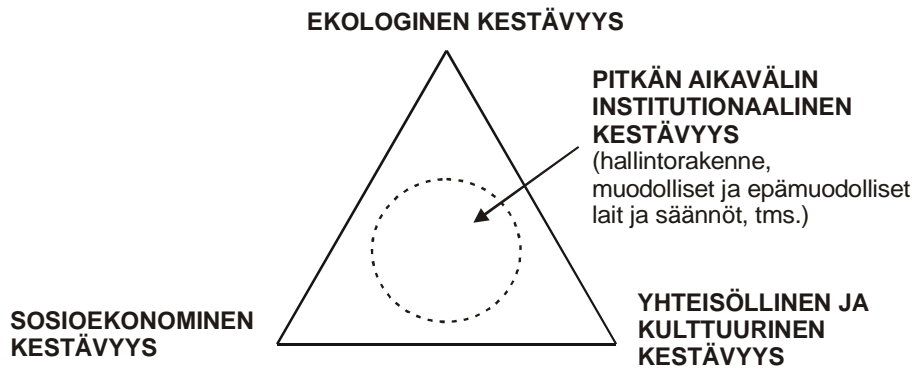
3.3.1 Ekologinen, taloudellinen ja sosiaalinen kestävyys

Kestävällä kehityksellä tarkoitetaan yksinkertaistetuimminkin kehitystä, jonka päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet (mm. Charles 2001, 185–202; YK.) Kestävän kehityksen politiikan muotoutumista myös kalataloudessa ovat edesauttaneet *kestävän kehityksen* suuntaviivoja linjanneet YK⁴:n Brundtlandin komission raportti ”Our common future” vuonna 1987 sekä YK:n Rio de Janeiron ympäristö- ja kehityskonferenssissa vuonna 1992 antama Rion julistus ja toimintaohjelma Agenda 21.

⁴ Yhdistyneet kansakunnat

Kestävän kehityksen ohjelmaan on sitoutunut myös Suomen hallitus, mikä osaltaan ohjaa maamme harjoittaman kalastuspolitiikan kehittämistä. Kestävästä kalataloudesta puhuttaessa on perinteisesti tarkoitettu lähinnä ekologisesti kestävää toimintaa. Uudempi näkökulma kestävään kalatalouteen on, että kestävyydellä tarkoitetaan koko kalatalouden kenttää, johon kuuluvat kalakantojen lisäksi ihmisyhteisöt ja heidän tarpeensa. Kalatalous on näin ollen monitavoitteista pyrkien ekologiseen, sosiaaliseen (kulttuuriseen, yhteisölliseen) ja taloudelliseen kestävyys.

Kalataloudessa ekologinen kestävyys tarkoittaa kalakantojen hyödyntämistä vaarantamatta niiden ja koko ekosysteemin hyvinvointia ja uusiutumiskykyä. Taloudellinen kestävyys tarkoittaa pitkällä aikavälillä tasapainoista kasvua, joka ei perustu velkaantumiseen tai luonnonvarojen hävittämiseen. Sosiaalinen kestävyys tarkoittaa mm. ihmisten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien kehittämistä, yksilöiden tasa-arvoa ja ympäristön tarjoamia mahdollisuuksia tyydyttää elämisen tarpeet. Kestävä talous on elimellinen osa sosiaalista kestävyyttä, sillä ihmisten hyvinvointi edellyttää myös taloudellista hyvinvointia. Kalataloudessa *sosioekonomisella* kestävyydellä tarkoitetaan kalatalousjärjestelmän pitemmän aikavälin hyvinvointia ja kilpailukykyä sekä paikallistasolla että maailmantaloudessa. Tavoitteena on järjestelmän sisällä riittävä taloudellinen tuotto ja voittojen oikeudenmukainen jakautuminen toimijoiden kesken. Yhteisöllisen kestävyysperiaatteena on, että yhteisöt ovat enemmän kuin yksilöiden summa, ja yhteisön hyvinvointi on näin ollen huomioitava yksilöiden hyvinvoinnin ohella. Kestävä kalastus edellyttää kestävää yhteisöä, ja toisinpäin. (mm. Charles 2001, 188–189; Ympäristöministeriö.) Kulttuurinen kestävyys tarkoittaa, että kehitys on sopuinnassa ihmisten kulttuuristen käsitysten kanssa. Sillä, kuka esimerkiksi määrittelee käsitykset järkevästä luonnonvarojen käytöstä (kalastus!) ja kestävästä kehityksestä, on merkitystä (Rannikko 1997, 144, 147). Ekologisen, sosioekonomisen ja yhteisöllisen–kulttuurisen kestävyysperiaatteenä on lisäksi pitkän aikavälin *institutionaalinen* kestävyys, eli esim. lakien ja niiden toteutumista valvovien elimien olemassaolo (Charles 2001, 189). (Kuvio 6.)

Kuvio 6. Kestävän kalatalousjärjestelmän osaset (mukailtu Charlesin (2001, 190) esittämän kaavion pohjalta).

3.3.2 Ratkaisuna kalavesien yhteishallinta?

Kalavesien hallinnan ongelmien on monesti katsottu johtuvan ylhäältä käsin johdetusta säätelystä tai yhteistoiminnan puutteesta, joka on johtanut etenkin useimmilla merialueilla kalakantojen ylikalastukseen (mm. Nielsen ym. 1997, 277–278). Päätöksenteon ongelmien ratkaisumalliksi on tarjottu yhteishallintaa (co-management), jossa edistetään eri intressiryhmien ja päätöksentekotasojen välistä vuorovaikutusta sekä jaetaan valtaa ja vastuuta (mm. Ostrom 1990, 18–21; Pinkerton 1994; Jentoft ym. 1998; Sipponen & Gréboval 2001, 283–284). Yhteishallinnan mallien taustalla vaikuttavat kestävän kehityksen tavoitteet. Osana kestävään käyttöön kuuluu, että käyttäjäryhmillä on mahdollisuus vaikuttaa päätöksentekoon (Salmi 1997a, 3). Jakamalla valta ja vastuu tavoitteena on saada ihmiset toimimaan yhdessä päämäärien eteen ilman tarvetta pyrkiä kiertämään sääntöjä, koska ne eivät olekaan ylhäältä asetettuja vaan yhdessä sovittuja (Jentoft ym. 1998, 434). Yhteishallinnalla tarkoitetaan yleisimmin valtion ja kalastajien välistä yhteistyötä eri asteisena, mutta myös kaikkien yhteisön toimijoiden (mahdollisesti ilman valtiota) välisestä yhteistyöstä (community-based co-management) voi olla kyse (Sen & Nielsen 1996, 406–407; Pomeroy 1998, 71). Yhteishallinnalla ei ole mitään rajattua muotoa, vaan se rakentuu tapauskohtaisesti alueen, kalakantojen ja toimijoiden ominaisuuksien mukaan (Jentoft ym. 1998; Charles 2001, 275). Suomessa puitteet yhteishallintaan ovat jo jossain määrin olemassa kalastusalueiden muodossa, mutta käytännön tasolla yhteistyön kehittämisen suhteen on vielä paljon tehtävää (Sipponen 1999, 38–39).

Yhteishallinnan ideaa on joskus kritisoitu liian optimistisena, sillä se olettaa, että ihmiset haluavat ja osaavat tarvittaessa asettaa yhteisen edun oman etunsa edelle. Kriitikoiden mukaan yhteishallinta ei voi toimia, koska ihmiset ovat ns. rationaalisen valinnan teorian

mukaisesti luontaisesti egosentrisiä ja pyrkivät maksimoimaan oman hyötynsä. Näin ei kuitenkaan aina ole, vaan myös epäitsekkyyttä on olemassa. Lisäksi yksilönkin hyöty on sidoksissa siihen yhteisöön, jossa hän toimii. (Jentoft ym. 1998, 424–426.) Yhteishallinta toimiikin yleensä parhaiten maantieteellisesti rajatuilla alueilla, joilla toimijat ovat suhteellisen homogeenisiä kulttuuriselta taustaltaan ja omaavat tiiviit siteen toisiinsa (mm. Sen & Nielsen 1996, 416; Charles 2001, 267–269).

Yhteishallinta voi sekä hyödyntää että lisätä yhteisön sosiaalista pääomaa, joka on eräs sosiaalisen kestävyuden ilmenemismuoto. Sosiaalinen pääoma tarkoittaa ihmisten välisiä sosiaalisia verkostoja ja niihin liittyviä sääntöjä ja odotuksia. Sosiaalisen pääoman keskeinen edellytys ja koossapitävä voima on verkoston jäsenten tuntema luottamus toisiaan kohtaan. (Putnam 2000; Jentoft ym. 1998, 426; Ilmonen 2000, 10.) Ilman toimijoiden välistä luottamusta yhteishallintajärjestelmän luominen onkin vaikeaa. Luottamuksen syntyminen puolestaan edellyttää ihmisten välistä kanssakäymistä, kaikkien osapuolten huomioon ottamista toiminnan kehittämisessä sekä avointa tiedonkulkua. Yhteishallinnassa tällaisen yhteisöllisyyden voimistuminen tekee esim. ”kalastuspelissä” huijaamisen sosiaalisesti tuomittavaksi ja lisää tätä kautta osaltaan kalastuksen kestävyyttä. Yhteishallinnan avulla myös eri toimijoiden tietopohja voidaan yhdistää kalavarojen hoidon hyödyksi – yksittäisillä toimijoilla on harvoin kaikkea sitä tietoa, mitä tarvitaan ekosysteemin hoidossa. (Jentoft 1998, 426, 435; Sipponen 1999, 57; Hyyryläinen & Rannikko 2000, 20.)

3.4 Ammattikalastuksen aluelupajärjestelyllä kohti kestävämpää sisävesien kalataloutta?

Tässä työssä selvitän kalavesien omistajien suhtautumista uudelleenlinjattuun rinnakkaisten kalakantojen yhteishallinnan malliin. Malli on yritys parantaa Suomen sisävesien kalatalouden kestävyttä. Ammattikalastus on nykyisellään liikaa sidottu yhteen lajiin (muikkuun), rajalliseen valikoimaan pyyntimuotoja (trooli, nuotta) ja rajalliseen toiminta-alueeseen (useimmiten 1–2 järveä). Toiminta on siten riskialtista ja ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestäväntöntä. (Salmi ym. 1997a, 9; Muje ym. 2004, 375–377.) Rinnakkaisten kalakantojen yhteishallinnan mallilla tarkoitetaan tietyllä alueella olevien kahden tai useamman, eri omistuksessa olevan, vesialueen ”yhdistämistä” ja hallintaa yhtenäisenä lupa-alueena, johon ammattikalastajille myönnettäisiin pääsy. Aluelupajärjestely mahdollistaisi kalastajien nykyistä joustavamman liikkumisen ja kalastettavien lajien tai

kalastusmenetelmien valikoiman laajentamisen. Tuloksena kalastukseen liittyvät riskit pienenisivät kalastajien voidessa vastata nykyistä paremmin kalakannoissa ja myös markkinatilanteessa tapahtuviin muutoksiin. Kalastuksesta tulisi sosioekonomisesti ja ekologisesti kestävämpää. (Toimintatapaa on nimitetty myös riskejä hajauttavaksi ”osakesalkku”-hallinnaksi; Hilborn ym. 2001). Kalavesien omistajien kannalta laajempi lupa-alue merkitsisi kalavarojen tehokkaampaa hyödyntämistä ja mahdollisuutta lisätä osakunnan lupatuloja. Kalastus on paikoin jo nyt tärkeää syrjäseutujen elinkeinona (Sipponen 1999, 50). Kalastuksen edellytysten parantamisen myötä (yhdistettynä tehokkaaseen markkinointiin ja verkostoitumiseen) kalastuksen työllistävyys voisi edelleen lisääntyä.

Ammattikalastuksen aluelupajärjestelyn edellytyksiä on tähän mennessä tutkittu INSURE-hankkeessa mm. nykyistä liikkuvamman kalastuksen vaikutuksia kalastajien saalismääriin ja toiminnan taloudelliseen kannattavuuteen (Muje ym. 2004). Lisäksi hankkeessa on selvitetty ammattikalastajien suhtautumista yhteislupa-alueen tarpeellisuuteen (Sipponen ym. 2005). Ammattikalastuksen yhteislupa-alueen perustaminen edellyttää kalastajien lisäksi kalavesien omistajien halukkuutta toimintaan. Omistajien suhtautumista yhteishallintaan selvitetään INSURE-hankkeessa alueellisilla fokus-ryhmähaastatteluilla (Muje, julkaisematon) sekä tämän tässä esiteltävän kyselylomaketutkimuksen avulla.

4 TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tutkimukseni pääkysymyksenä oli selvittää, *mitä mieltä* kalavesien omistajat olisivat heille täysin uutena ajatuksena esitetyn mahdollisen ammattikalastuksen yhteislupa-alueen perustamisesta omalla alueellaan. Olennaisena osana pääkysymykseen liittyen pyrin myös selvittämään *mitä syitä* vastaajien (kielteiseen, myönteiseen tai neutraaliin) suhtautumiseen yhteislupa-alueen perustamista kohtaan mahdollisesti on. Lisäksi tavoitteenani oli selvittää, *miten* yhteislupa-alueen perustaminen ja hallinta tulisi kalavesien omistajien mielestä toteuttaa, mikäli siihen ryhdyttäisiin jollakin alueella. Tutkimuksessa tarkasteltavat yksittäiset kysymykset olivat seuraavat:

Mitä mieltä yhteishallinnan mallista:

- Suhtaudutaanko yhteislupa-alueeseen myönteisesti, kielteisesti vai neutraalisti?
- Onko suhtautumisessa eroja alueellisesti?

Mitkä tekijät selittävät suhtautumista:

- Mitä syitä vastaajat itse nimeävät mahdollisen vastustuksen syyksi?
- Eroavatko yhteislupa-alueen kannattajat ja vastustajat toisistaan seuraavien ominaisuuksien suhteen:
 - vastaajan ja osakaskunnan taustaominaisuudet
 - vastaajan ”kalataloudellinen maailmankatsomus” Charlesin paradigmojen mukaan arvioituna
 - vastaajan tyytyväisyys hallinnon nykytilaan
 - vastaajan suhtautuminen ammattikalastajiin ja -kalastukseen
 - kalavesien omistamisen merkitys vastaajalle.

Miten yhteislupa-aluetta tulisi hallinnoida:

- Miten tai kenen toimesta mahdollinen yhteislupa-alue tulisi perustaa?
- Ketkä saisivat harjoittaa kalastusta yhteislupa-alueella ja millaisilla menetelmillä?
- Miten kalastusta yhteislupa-alueella säädeltäisiin?
- Mikä on rahan eli lupamaksujen merkitys omistajille mahdollisen lupa-alueen perustamisessa?

5 TUTKIMUKSEN AINEISTO JA MENETELMÄT

5.1 Tutkimusmenetelmä ja tutkimuskohteet

Kalavesien omistajien asenteita mahdollista ammattikalastuksen yhteislupa-alueita kohtaan selvitettiin alueellisella kyselylomaketutkimuksella. Tutkimuksen menetelmäksi valitsin postikyselyn, koska näin oli mahdollista saada tietoa toteuttamiskelpoisella työmäärällä suhteellisen monilta kohderyhmän edustajilta. Kvantitatiivisen tiedon perusteella pystyin arvioimaan eri asenteiden yleisyyttä ja jakaumia kohderyhmässä, ja myös tietojen tilastollinen testattavuus antoi tutkittavasta aiheesta tietoa eri tavalla kuin esim. haastattelututkimus olisi antanut. Pystyin esimerkiksi vertailemaan taustaltaan erilaisten vastaajien asenteita keskenään. Kyselylomaketutkimuksen rajoitteena haastatteluihin verrattuna on rajatumpi sisältö, eli tietoa kerätään vain tutkijan tärkeiksi hahmottamista asioista, ja vastausvaihtoehdot ovat pääosin valmiiksi annettuja. Tällöin osa kysymyksistä tai annetut vastausvaihtoehdot eivät välttämättä sovi kaikille vastaajille, tai kyselyn ulkopuolelle voi jäädä oleellisia seikkoja. Näitä mahdollisia virhelähteitä pyrin tutkimuksessani minimoimaan perehtymällä aihepiiriin laajasti ennen kyselyn laatimista. Lisäksi testasin käsityksiäni sekä kohderyhmän edustajilla (testilomake, $n = 12$) että kalataloushallintoa, ammattikalastusta ja osakaskuntia tuntevilla virkamiehillä ($n = 5$). Lopulliseen kyselyyn sisällytin avoimia kysymyksiä niiltä osin, kun vastausvaihtoehtoja ei voinut tyhjentävästi lomakkeeseen kirjata.

Tutkimuksen kohteena olivat osakaskuntien esimiehet valituilla kalastusalueilla Järvi-Suomessa ja Kainuussa. Tutkimuskohteet valittiin aiemmin tehdyn ammattikalastuskyselyn perusteella siten, että tutkimus kattoi valtaosan suurien (muikun) ammattikalastusjärvien alueesta. Kyselyn laajuutta rajoittivat tutkimusresurssit, eli työn tuli olla tehtävissä pääasiassa yhden henkilön toteuttamana opinnäytetyönä. Kaikista kalavesien omistajista osakaskunnat valittiin tutkimuskohteeksi siksi, että ne ovat sisävesien selvästi merkittävin yksityinen omistajaryhmä (ks. kappale 2.2.2). Osakaskunnista kyselyn kohteeksi valittiin niiden esimiehet (puheenjohtajat), koska osakaskuntien päätäväältä on edelleen lähinnä niiden aktiiviosakkaiden käsissä (ks. kappale 3.1). Kaikista osakaskuntien osakkaista ei myöskään olisi ollut saatavana yhteystietoja. Tutkimuksen tuloksia ei siis voi suoraan yleistää koskemaan kaikkia sisävesien omistajia, eikä edes kaikkia osakaskuntalaisia, mutta tulokset antavat jokseenkin luotettavan kuvan siitä, millainen mahdollisuus ammattikalastuksen

yhteislupa-alueiden perustamiseen olisi keskeisillä järvialueillamme osakaskuntien aktiivien mielestä.

Tutkimuskohteiden yhteystiedot (n = 292) saatiin alueellisten TE-keskusten kalatalousyksiköiltä kalastusalueittain eriteltynä ja niistä muodostettiin tutkimusta varten viisi maantieteellistä kokonaisuutta:

- ”**Etelä-Savo**” (n = 81): Etelä-Savon TE-keskuksen alueelta Puruveden kalastusalueen osakaskunnat ja ne osakaskunnat, joilla on vettä Orivedessä
- ”**Pohjois-Karjala**” (n= 38): Pohjois-Karjalan TE-keskuksen alueelta Keski-Karjalan, Oriveden ja Pyhäjärvi-Puruveden kalastusalueiden osakaskunnat
- ”**Päijänne**” (n= 61): Keski-Suomen TE-keskuksen alueelta Pohjois-Päijänteen ja Kuhmoisten kalastusalueiden osakaskunnat, sekä Hämeen TE-keskuksen alueelta ne osakaskunnat, joilla on vettä eteläisessä Päijänteessä
- ”**Pohjoinen Keski-Suomi**” (n = 101): Keski-Suomen TE-keskuksen alueelta Ala- ja Keski-Keiteleen, Pohjois-Keiteleen, Konnevesi-Kuusveden, Kivijärven, Pihtiputaan ja Saarijärven kalastusalueiden osakaskunnat sekä Pohjois-Savon TE-keskuksen alueelta ne osakaskunnat, joilla on vettä Konnevedessä
- ”**Oulujärvi**” (n =11): Kainuun TE-keskuksen alueelta Oulujärven kalastusalueen osakaskunnat.

Tutkimukseen ei otettu mukaan toiminnasta vapautettuja tai järjestäytymättömiä osakaskuntia, koska osalle näistä ei ollut saatavilla yhteystietoja, tai sitten osakaskunnan asioita hoiti toimitsijamies, jolla saattoi olla hoidossaan useita osakaskuntia, eikä kyselylomake näin ollen ollut hänelle sisällöltään soveltuva.

5.2 Kyselylomakkeen sisältö ja tutkimuksen toteutus

5.2.1 Kyselylomakkeen testaaminen

Tutkimuksessa käytetyn kyselylomakkeen ensimmäinen versio testattiin toukokuussa 2004 lähettämällä se 12:lle osakaskunnan esimiehelle tutkimusalueella. Koehenkilöiksi valittiin subjektiivisesti henkilöitä, joiden oletettiin todennäköisesti vastaavan kyselyyn. Kyselyn kansikirjeessä (ks. Liite 1) vastaajille kerrottiin kyseessä olevan koekysely, ja heitä pyydettiin antamaan tarvittaessa kommentteja ja korjausehdotuksia kysymysten sisällön suhteen.

Vastauksia saatiin viisi. Vastaajat eivät juurikaan sanallisesti kommentoineet kaavaketta, mutta heidän vastaustensa perusteella päädyin kuitenkin muokkaamaan lomaketta jonkin verran. Koekierroksella ilmeni esimerkiksi, että vastaajat jättivät usein ”ei”-vastaukset ympyröimättä monivalintakysymyksissä, merkiten vain ne kohdat, joissa heidän vastauksensa oli myönteinen (ks. esim. Liite 4, lopullisen kyselylomakkeen kysymys numero 9). Vähentääkseni näitä puuttuvia vastauksia siirsin joka kysymyksessä ”ei”-vaihtoehdot ensimmäiseksi, minkä toivoin houkuttelevan vastaajat ”jaksamaan” ympyröidä kyseinen vastaus paremmin kuin silloin, kun se oli vasta luettavana olevista vaihtoehdoista viimeinen. Koekierroksella ilmeni myös, että avoimiin kysymyksiin vastauksia ei juurikaan kirjattu. Ensimmäisessä lomakeversiossa esim. kysyin syitä mahdolliseen ammattikalastuksen yhteislupa-alueen vastustamiseen pelkällä avoimella kysymyksellä. Syyt jäivät koekierroksen perusteella tuntemattomiksi. Näin ollen lisäsin lopulliseen lomakkeeseen valmiita vastausvaihtoehtoja sisältävän kysymyksen selvittämään tätä asiaa, ja tämän kysymyksen avulla vastustuksen syitä varsinaisessa kyselyssä jo sitten hahmottuikin. Koekierroksella vastanneiden henkilöiden vastauksia ei sisällytetty lopulliseen tutkimustulosten analyysiin, koska koelomakkeen kysymyksistä monet olivat lopullisessa lomakkeessa alkuperäisestä muodosta poikkeavia. Koekierroksella vastaamatta jättäneille lähetettiin kysely uudestaan varsinaisen tutkimuksen yhteydessä, ja nämä vastaukset otettiin mukaan tutkimukseen.

5.2.2 Varsinaisen kyselylomakkeen sisältö

Tutkimuksessa käytetty lopullinen kyselylomake (ks. Liite 4) oli 8-sivuinen, ja se koostui neljästä aihealueesta:

- vastaajan henkilökohtaiset taustatiedot
- vastaajan omaa osakaskuntaa koskevat tiedot
- vastaajan yleisiä kalataloudellisia asenteita kartoittavat mittarit (mukaan lukien Charlesin paradigmat)
- ammattikalastuksen yhteishallintamallin esittelyteksti ja yhteislupa-alueen perustamista koskevat asennemittarit.

Vastaajan henkilökohtaisia taustatietoja koskevassa osiossa pyrin selvittämään perustietojen (Liite 4, kysymykset 1–4: ikä, sukupuoli, sosioekonominen asema) lisäksi vastaajan sidonnaisuutta kalaveteensä sekä hänen omia kalastustottumuksiaan (kysymykset 6–10),

joiden arvelin mahdollisesti vaikuttavan vastaajan asenteisiin hänen vesialueellaan tapahtuvaa ammattikalastusta kohtaan.

Vastaajan osakaskunnan ominaisuuksista minua kiinnostivat perustietojen (kysymykset 11–14) lisäksi osakaskunnan sosiaalisten resurssien (toiminta-aktiivisuus, konfliktit muiden toimijoiden kanssa) ja luonnonresurssin (kalakannat) laatu (kysymykset 15–18), joilla myös oletin olevan mahdollinen yhteys vastaajan näkemykseen osakaskunnan valmiudesta uudenlaiseen kalavarojen yhteishallintaan. Osakaskunnan kalastuslupien myyntiä, lupatuloja ja pyydysyksiköintiä koskevilla kysymyksillä kartoitin mm. osakaskunnan tarvetta lisätuloille (jota uusi yhteislupa-alue voisi tarjota) sekä osakaskunnan halua ja mahdollisuuksia osoittaa ammattikalastajille pyydysyksiköintiä eli kalastuslupia (kysymykset 19–31). Pyydysyksiköintiä koskevat kysymykset olivat myös osa toista – pyydysyksiköintiä käsittelevää – tutkimusta (Marjomäki ym. 2005), enkä näin ollen käsittele tämän osion tuloksia kuin omaan tutkimukseeni soveltuvien osien.

Lomakkeen kysymykset 1–31 olivat lähes poikkeuksetta tosiasioita koskevia kysymyksiä, kun taas kyselylomakkeen loppuosan kysymykset (32–44) mittasivat vastaajien asenteita ja mielipiteitä joko nykyisistä tai kuvitelluista asiantiloista. Vastaajan yleisiä kalataloudellisia asenteita koskevilla kysymyksillä selvitin vastaajien näkemyksiä kalataloushallinnon nykytilasta (kysymykset 32 ja 33 a–b), osakaskuntien tehtävistä (33 c–j ja 36), ammattikalastuksesta (kysymys 34) ja kalavesien omistamisen merkityksestä (kysymys 35). Asennekysymyksissä käytin vastausvaihtoehtoina 5-portaista Likert-asteikkoa (negatiivinen–positiivinen -skaalaus kysymyksissä 32–34; positiivinen–positiivinen -skaalaus omistamisen merkitystä mittaavassa kysymyksessä 35). Vastaajan ja osakaskunnan taustatietojen lisäksi käytin myös näitä tietoja apuna arvioidessani syitä vastaajien asenteeseen ammattikalastuksen yhteislupa-alueen perustamista kohtaan.

Mitatakseni vastaajien ”kalataloudellisen maailmankatsomuksen” Charlesin paradigmakolmion (Kuvio 3) mukaisesti operationalisoin kunkin paradigman viidellä eri asenneväittämällä mitattavaksi kokonaisuudeksi. Nämä asenneväittämät sisältyivät edellä esitettyihin vastaajien yleisiä kalataloudellisia asenteita mittaaviin väittämiin, ja pyrin laatimaan ne siten, että ne noudattaisivat mahdollisimman hyvin Charlesin näkemystä siitä, mitä kunkin paradigman mukaiseen tyypilliseen ajattelutapaan kuuluu. Tiedossani ei ole aiempia vastaavia yrityksiä kvantifioida kalatalouden toimijoiden paradigmojen mukaista

ajattelua. Vastaajien kunkin paradigman mukaisen asenteen ”voimakkuutta” mittaavat väittämät olivat seuraavat (vastaus ”täysin samaa mieltä” tai omistamisen suhteen ”erittäin tärkeää” kuvaa suurinta voimakkuutta; tarkempi analysointitapa kappaleessa 5.3.2):

Sosiaalis-yhteisöllinen paradigma (lyhyemmin myös sosiaalisuusparadigma)

- Osakaskunnan tehtävänä on ylläpitää ja kehittää kalavesien käyttöä osana paikalliskulttuuria.
- Osakaskunnan tulee taata osakkaiden kalastusmahdollisuudet.
- Ammattikalastajat ovat osa paikalliskulttuuria.
- Kalaveden omistamisessa on tärkeää voida ylläpitää suvun ja/tai alueen perinteitä.
- Kalaveden omistamisessa on tärkeää voida osallistua osakaskunnan talkoisiin yms.

Suojeluparadigma

- Osakaskunnan tehtävänä on suojella kalakantoja.
- Kalakannat ovat itsessään arvokkaita, vaikka ihminen ei niitä käyttäisikään.
- Ammattikalastajat kalastavat liikaa ja tuhoavat kalakannat ellei kalastusta rajoiteta.
- Kalaveden omistamisessa on tärkeää voida suojella ja hoitaa kalakantoja.
- Kalaveden omistamisessa on tärkeää voida rajoittaa kalastuksen määrää ja laatua.

Rationalisaatioparadigma

- Osakaskunnan toimintaa tulisi kehittää siten, että se tuottaisi osakkaille rahatuloja.
- Osakaskunnan tehtävänä on tehdä kalavedestä mahdollisimman paljon kalaa tuottava.
- Osakaskunnan tulee antaa etusija niille kalastajille, jotka pyytävät kalaa tehokkaimmin.
- Ammattikalastajat ovat liiketoiminnan kannattavuuden varassa toimivia yrittäjiä.
- Kalaveden omistamisessa on tärkeää voida edistää kalaveden tehokasta käyttöä.

Kaavakkeen viimeisessä, ammattikalastuksen uutta yhteishallintamallia koskevassa, osiossa vastaajille ensin kuvattiin syy yhteislupa-alueen perustamisen tarpeeseen sekä alueen mahdolliset hyödyt ja haitat omistajille (ks. Liite 4). Tämän jälkeen vastaajilta tiedusteltiin suhtautumista yhteislupa-alueen mahdolliseen perustamiseen vastaajan vesialueella sekä syitä mahdolliseen vastustukseen (kysymykset 37–39). Lopuksi vastaajia pyydettiin kuvittelemaan tilannetta, jossa yhteislupa-alueella todella oltaisiin perustamassa heidän alueelleen, ja kertomaan mielipiteensä ehdotettuihin lupa-alueen perustamista ja hallinnointia koskeviin mahdollisiin toimintatapoihin (vastausvaihtoehtoina useimmissa tapauksissa 5-portainen positiivinen–negatiivinen Likert-asteikko).

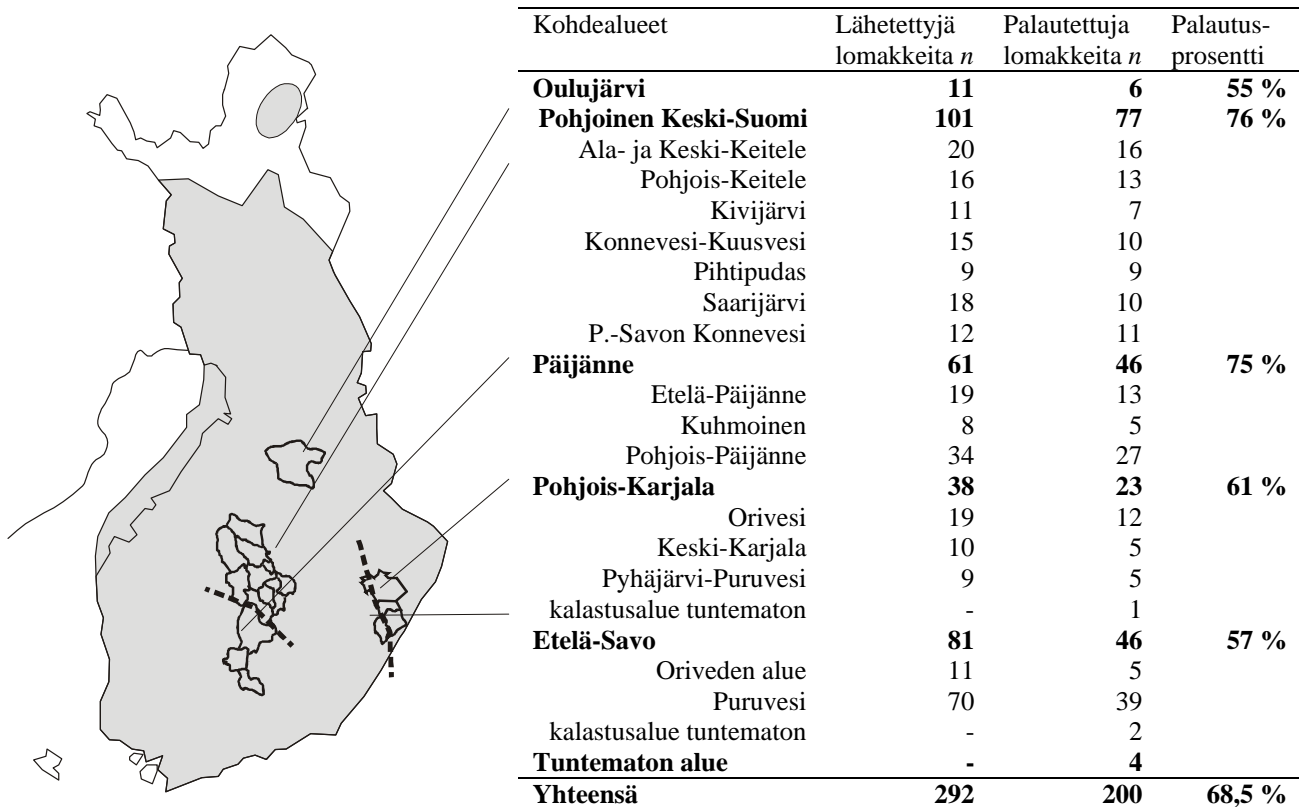
Vastaajan ja osakaskunnan taustatietoja sekä vastaajan yleisiä asenteita koskevien kysymysten laadinnassa käytin soveltuvin osin mallina Salmen ym. (2001) aiemmin osakaskuntalaisille tekemää kyselyä (tällaisia kysymyksiä olivat esim. vastaajan tiettyyn kalastajaryhmään luokitteleva kysymys ja kalaveden omistamisen eri merkitystä mittaavat kysymykset). Ammattikalastuksen yhteislupa-alueen perustamis- ja hallinnointitapoja koskevat kysymykset olivat osittain samoja kuin ammattikalastajille aiemmin lähetetyssä kyselyssä (Sipponen ym. 2005).

5.2.3 Kyselyn toteutus ja vastausprosentti

Postikysely toteutettiin syksyllä 2004 kahden kyselykierroksen tutkimuksena. Ensimmäisen kerran kysely lähetettiin kohteille 2.9. ja vastausaikaa annettiin 17.9. saakka. Niille tutkimushenkilöille, jotka eivät olleet palauttaneet lomaketta määräaikaan mennessä (vastaajat tunnistettiin heidän lomakkeessa antamiensa osakaskuntien nimien perusteella) lähetettiin lomake uudestaan muistutuskirjeellä varustettuna 23.9., ja vastausaikaa annettiin sillä kertaa 8.10 asti.

Tutkimuksessa oli mukana yhteensä 292 osakaskunnan esimiestä. Alun perin mukana oli 306 osakaskuntaa, mutta ensimmäisen kyselykierroksen perusteella aineistosta poistui 14 osakaskuntaa. Näistä neljä oli vastaajien ilmoituksen mukaan yhdistynyt toiseen osakaskuntaan. Loput 10 osakaskuntaa poistettiin, koska niiden esimiehiä ei tavoitettu. Osoitetiedustelun avulla kolme näistä esimiehistä osoittautui edesmenneiksi, ja lopuille ei oikeaa osoitetta yrityksistä huolimatta löytynyt. Posti palautti ensimmäisen kierroksen aikana myös noin 10 muuta lomaketta virheellisen osoitteen vuoksi (TE-keskusten osakaskuntarekisterien ajantasaisuus riippuu osakaskuntien heille tekemistä ilmoituksista, ja rekistereissä on jonkin verran vanhoja tai puuttuvia tietoja). Nämä osoitteet pystyttiin päivittämään osoitetiedustelun avulla, ja lomakkeet lähetettiin kohteilleen uudestaan 8.9. mennessä (annettua vastausaikaa ei pidennetty näissä tapauksissa). Ensimmäisellä kyselykierroksella vastauksia saatiin 124 kappaletta (vastausprosentti 42,5 %) ja toisella kierroksella 76 kappaletta (vastausprosentti 26,0 % koko aineistosta laskettuna; 45,2 % toisella kierroksella mukana olleista), jolloin tutkimuksen lopulliseksi vastausprosentiksi tuli 68,5 %. Muutama vastaaja vastasi kyselyyn kahdesti, jolloin vain heidän ensimmäinen vastauksensa huomioitiin. Viimeiset vastaukset saapuivat vasta joulukuun alussa, mutta myös

nämä vastaukset ovat mukana analyyseissä. Alueittain kyselyn lopullinen vastausprosentti vaihteli välillä 55–76 % (Kuva 7).

Kuvio 7. Tutkimuksen kohdealueet (kalastusalueiden rajat merkitty) ja saatujen vastausten määrät suhteessa lähetettyjen kyselyiden määrään. Harmaalla merkitty alue kuvaa muikun levinneisyysaluetta Suomessa.

5.3 Vastausten käsittely ja analysointi

5.3.1 Tallennus ja epäselvien vastausten käsittely

Kyselylomakkeiden vastaukset tallensin ja käsitelin SPSS-tilasto-ohjelmiston avulla. Tallennetut tiedot tarkistin kertaalleen lyöntivirheiden varalta. Mikäli vastaaja ei ollut vastannut johonkin kysymykseen, jätin kohdan tallennettaessa tyhjäksi. Euromääriä kysyttäessä jotkut vastaajista merkitsivät vastaukseen viivan. Tämän vastauksen tulkitisin vastaukseksi ”0 euroa” ja myös tallensin tiedon vastaavasti. Mikäli vastaaja ympyröi jossakin kysymyksessä kaksi vastausvaihtoehtoa yhden pyydetyn asemesta, jätin vastauksen kyseiseen kysymykseen huomiotta. Otin vastauksen kuitenkin huomioon, mikäli oli mahdollista sulkea toinen vastaus pois toisen perusteella (esim. korkeinta koulutusta kysyttäessä otin huomioon

kahdesta merkitystä koulutuksesta korkeamman). Jos vastaaja vastasi lukuarvoa kysyttäessä arviona vaihteluvälin (esim. 300–500 euroa), tallensin vastauksen mainittujen arvojen keskiarvona (esimerkkitapauksessa 400). Selvästi väärin ymmärrettyjen kysymysten kohdalla jätin vastauksen kirjaamatta. Esim. kysymyksen 26 kokonaispyydysyksikkömäärän jotkut ilmeisesti ymmärsivät tarkoittavan henkilöä kohti asetettua maksimia, ja he kirjasivat kohtaan lukeman, joka oli hyvin pieni verrattuna osakaskunnassa sillä hetkellä käytössä olevien yksiköiden määrään, jonka he vuorostaan nimesivät kysymyksessä 27.

5.3.2 *Vastaajien asenteet Charlesin paradigmojen valossa*

Osakaskuntien esimiesten ”kalataloudellisia maailmankatsomuksia” arvioin kutakin kolmea Charlesin paradigmaa noudattavien asenneväittämien avulla (viisi kutakin paradigmaa kohti). Analysoin esimiesten vastauksia paradigmojen mukaisiin väittämiin kahdella eri tavalla. Toista analysointitapaa käytin vertaillakseni eri *paradigmojen* välisiä suhteita eli vastaajien sijoittumista paradigmakolmioon kolmen maailmankatsomuksen suhteen (näkemysten suhteellista voimakkuutta). Toista tapaa käytin vertaillakseni tietyn yhden paradigman voimakkuutta eri *vastaajaryhmien* eli ammattikalastuksen yhteishallintamalliin kielteisesti ja myönteisesti suhtautuvien välillä.

Eri vastaajaryhmiä vertailevia analyyseja varten käytin hyödyksi kaiken sen informaation, mitä 5-portainen Likertin asteikko antoi, eli kunkin väittämän kohdalla vastaaja saattoi saada 1–5 pistettä sen mukaan, kuinka paljon samaa mieltä hän oli väitteen kanssa, tai mitä tärkeämpänä hän väitteessä esitettyä seikkaa (omistamisen merkitys) piti. Koodasin vastaukset uudelleen siten, että vastaus ”täysin samaa mieltä” tai ”erittäin tärkeää” sai arvon 5, ”jokseenkin samaa mieltä” tai ”melko tärkeää” sai arvon 4, ”jokseenkin eri mieltä” tai jokseenkin tärkeää” sai arvon 2 ja vastaus ”täysin eri mieltä” tai ”ei lainkaan tärkeää” sai arvon 1. Vastaus ”en osaa sanoa” sai keskimääräisen arvon 3. Tämän jälkeen laskin yhteen kunkin vastaajan viidestä samaa paradigmaa mittaavasta asenneväittäimestä saamat pisteet. Näin ollen vastaaja saattoi saada esim. rationaalisuusparadigmapisteikseen arvon väliltä 5–25 (vastaavasti muut paradigmat).

Verratakseni eri paradigmojen keskinäistä voimakkuutta vastaajaryhmässä käytin Likertin asteikkoa karkeampaa pisteytysmenetelmää. Eri paradigmoja kuvaavien väittämien ollessa erilaiset, on todennäköistä, että esim. vastaajan jostakin sosiaalisuusväittäimestä saama

pistemäärä 4 ei vastaa voimakkuudeltaan täysin hänen saamaansa samaa pistemäärää esimerkiksi jostakin rationaalisuusväittämästä. Näin ollen pisteitä ei mielestäni voinut laskea näin tarkasti. (Vertailtaessa eri vastaajaryhmien saamia pisteitä saman paradigman suhteen tätä ongelmaa ei ole, koska mittarit ja pisteytys ovat molemmilla ryhmillä samat.) Vähentääkseni tätä ongelmaa jaottelin vastaajat kunkin asenneväittämän kohdalla vain kahteen ryhmään ja pisteytin heidät vastaavasti. Jos vastaaja oli väittämän kanssa samaa mieltä (täysin tai jokseenkin) tai piti väitteessä esitettyä asiaa tärkeänä (erittäin tai melko), hän sai väittämästä pisteen. Jos hän taas oli väitteen kanssa eri mieltä (jokseenkin tai täysin) tai ei pitänyt omistamiseen liitettyä asiaa kovin tärkeänä (ei lainkaan tai vain jokseenkin), hän ei saanut kyseisestä väittämästä pistettä. Myöskään ne, joiden vastaus oli ”en osaa sanoa”, eivät saaneet pistettä. Näin ollen kukin vastaaja saattoi saada kutakin paradigmaa kohti (viidestä väittämästä) yhteensä 0–5 pistettä, joka kuvasi kyseisen maailmankatsomuksen voimakkuutta hänen kohdallaan.

Yllä kuvatut tavat muodostaa useista eri mittareista summamuuttuja edellyttää, että summattavat mittarit todella mittaavat samaa asiaa. Oletuksen voimassa oloa voi testata Cronbachin alfa-testillä. Yleensä alfan hyväksyttävänä alarajana on pidetty arvoa 0,6, mutta tästä ollaan luopumassa. Arvo voi jäädä alhaiseksi esim. silloin, jos jokin summamuuttajassa mukana oleva muuttuja ei erottele vastaajia kovin hyvin, eli kaikkien vastaukset ovat lähellä toisiaan. (ks. mm. Metsämuuronen 2003, 105–109.) Paradigmamittareideni Cronbachin alfa-arvot olivat jonkin verran suositusta alhaisempia: sosiaalisuus = 0,46; suojele = 0,38; rationaalisuus = 0,49. Pienehköt arvot voivat johtua siitä, että osaan kysymyksistä kaikki osakkaat vastasivat melko samankaltaisesti. Toisaalta hajontaa eri väittämien välille (ja siten alfan arvoon) saattoi luoda myös se, että väittämät käsittelivät erilaisia asioita (kuten omistamisen merkitys ja asenne ammattikalastajia kohtaan). Väittämät kuitenkin oli laadittu noudattamaan Charlesin teoriaa ja tämän etukäteen asetetun kriteerin nojalla myös väittämät yhdistin summamuuttujiksi.

Sijoitin vastaajat paradigmatkolmioon SYSTAT-tilastolaskentaohjelmiston ”triangle-plot”-toiminnolla, joka pakottaa kolmidimensioisen aineiston yksitasoiseksi kuvaksi, kolmioksi. Ohjelma suhteutti kunkin vastaajan saamat paradigmapisteet prosenteiksi siten, että jos vastaaja sai täydet pisteet yhdestä paradigmasta ja nolla pistettä muista, sijoittui vastaaja aivan kolmion siihen kärkeen, jota vastaaja kalataloudellisilta asenteiltaan edusti (100 % pisteistä). Jos taas vastaaja sai saman pistemäärän kaikista kolmesta paradigmasta, sijoittui hän kolmion

keskipisteeseen, eli jokaisen paradigman painoarvo henkilön kalataloudellisessa näkemysmaailmassa (tässä tapauksessa asennepistemäärien kokonaissummasta) oli samanlainen (33,3 %). Mikäli taas vastaaja sai yhtä korkeat pisteet kahdesta paradigmasta ja nollan yhdestä, sijoittui vastaaja aivan kolmion reunaan kahden kulman puoliväliin.

5.3.3 Tilastolliset testit

Aineiston kuvaamisessa käytin pääosin erilaisia aineistoa tiivistäviä ristiintaulukointeja sekä keski- ja hajontalukuja. Tuloksia tarkastelin sekä koko aineiston mittakaavassa että alueellisesti eriteltynä. Vastaajien eri taustatekijöiden mahdollista yhteyttä heidän asenteeseensa ammattikalastuksen yhteislupa-aluetta kohtaan tarkastelin epäjatkuvien muuttujien osalta khiin neliö -testien avulla ja jatkuvien muuttujien osalta joko ANOVA-testillä tai Kruskal–Wallisin testillä. Näissä testeissä en jaotellut aineistoa alueittain, vaan käsittelin vastaajia yhtenä ryhmänä, koska alueellinen vastaajien määrä ei ollut riittävän suuri käytettyihin menetelmiin. Aineiston yhdistämistä puolusti myös se, että asenne yhteislupa-alueeseen ei riippunut alueesta. Aineiston analysoinnissa käytin lisäksi myös joitakin muita tavanomaisia tilastotestejä, jotka on mainittu tulososiossa tulosten yhteydessä. Testien valinnassa huomioin aineiston edellytykset kunkin testin osalta (normaalisuus, varianssien yhtäsuuruus, havaintojen riittävä määrä) ja käytin soveltuvin osin joko parametrisia testejä (ANOVA) tai nonparametrisia testejä (mm. Mann–Whitneyn U-testi). Tulosten merkitsevyyden kriteerinä käytin merkitsevyystasoa $P < 0,05$.

Seuraavaksi esittelen tutkimuksen tulokset siten, että ensin kuvaan vastaajien ja heidän osakaskuntiensa ominaisuuksia. Tämän jälkeen kerron mitä mieltä vastaajat olivat yhteislupa-alueen perustamisesta, ja miten vastaajien ominaisuudet olivat yhteydessä heidän tähän mielipiteeseensä. Lopuksi kuvaan tapoja, joilla omistajat näkisivät yhteislupa-alueen mieluiten toteutettavan, mikäli lupa-alue heidän alueellaan perustettaisiin.

6 TULOKSET

6.1 Vastaajien kuvaus

Kyselyyn vastanneet osakaskuntien esimiehet olivat pääosin miehiä (vain viisi naista), iältään 50–70-vuotiaita (noin 70 % vastaajista; keskiarvo \pm keskihajonta: 58 ± 10 vuotta) ja ylimmältä koulutukseltaan joko kansa- tai kansalaiskoulun (40 %) tai jonkin ammatti- tai keskiasteen koulun käyneitä (42 %). Neljä kymmenestä vastaajasta oli eläkkeellä, ja lähes yhtä moni (36,5 %) toimi yrittäjänä. Loput vastaajista olivat palkansaaajia, joukossa vain muutama työtön tai opiskelija. (Ks. vastaajien ominaisuuksien tarkempi kuvaus: Liite 5, kohdat 1–10.)

Useimmilla osakaskuntien esimiehillä oli melko vahva ajallinen ja paikallinen yhteys vesialueeseensa. Osakkuuden vesialueeseensa vastaajat olivat tavallisimmin saaneet perintönä (36 % kaikista vastaajista) tai vakinaisen asunnon tai muun maakaupan yhteydessä (noin 40 % yhteensä). Keskimäärin vastaajat olivat olleet osakkaana kyseisessä osakaskunnassa 30 ± 14 vuotta (keskiarvo \pm keskihajonta), lyhin aika oli 14 vuotta ja pisin 79 vuotta. Moni vastaajista merkitsikin osakkuusajakseen koko ikänsä. Valtaosa vastaajista asui osakaskuntansa vesialueen rannalla tai näköetäisyydellä siitä (65 %). Neljännes asui muualla osakaskunnan kotikunnassa, ja vain 10 % asui toisella paikkakunnalla.

Kaikista vastaajista yli puolet (54,8 %) arvioi olevansa lähinnä kotitarvekalastajia, eli saalis on heille tärkein syy kalastaa. Virkistäytymisen vuoksi kalastavia oli vastaajista 28,1 %. Satunnaisesti myyntiin kalasti osakaskuntien esimiehistä 9,5 % ja ammattikalastajia sanoi olevansa 9 kpl eli 4,5 % vastaajista. Hieman yli puolet esimiehistä kalasti vuoden aikana avovesikaudella yhteensä 6–30:nä päivänä ja kolmannes yli 30:nä päivänä. Talvella kalastusaktiivisuus oli samankaltainen kuin avovesikaudella. Suurin osa kalasti oman osakaskunnan vesillä (73,6 % usein, 23,8 % edes joskus) tai muualla saman kalastusalueen vesillä (yli 70 % edes joskus). Kalastusmenetelmiä osakaskuntien esimiehet käyttivät monipuolisesti, mutta selvästi suosituimpia olivat verkkokalastus (95,1 % kalasti verkoilla, näistä 65 % usein) ja katiskapyynti (92,3 % käytti, 44,7 % usein). Kalastuksessaan yhdeksän vastaajaa kymmenestä tavoitteli suuria petokaloja, siikaa, ahvenia tai särkikaloja. Muikkua kalasti 79,4 % kysymykseen vastanneista. Vastaajien kalastuksessa tai muissakaan

taustaominaisuuksissa ei ollut huomattavia alueellisia eroja (Etelä-Savo, Päijänne, Pohjois-Karjala, pohjoinen Keski-Suomi ja Oulujärvi).

6.2 Osakaskuntien kuvaus

6.2.1 Koko ja toiminta-aktiivisuus

Tutkimukseen osallistuneet osakaskunnat olivat sisävesien osakaskuntien mittakaavassa keskimääräistä suurempia kooltaan ja myös aktiivisempia toiminnaltaan (Salmi ym. 2002, 6–14), mikä johtuu ainakin osittain tutkimuksen kohdejoukon rajauksesta (ks. kappale 5.1). Vesipinta-alaltaan kaikista osakaskunnista hieman yli neljännes oli alle 500 hehtaarin laajuisia ja 80 % kaikista oli alle 3000 ha (ka 1812 ha). Tavallisimmin osakkaita oli osakaskunnissa alle 50 (30,6 % osakaskunnista; lukumäärä joko ajantasaisen osakasluettelon mukainen tai arvio), koko aineistossa keskimäärin 248 ± 322 (ka \pm s.d.). Osakaskuntien koossa oli alueellisia eroja: etenkin Oulujärvellä (ka 8674 ha), mutta myös Pohjois-Karjalassa (ka 2741 ha) osakaskuntien vesipinta-alat olivat huomattavasti keskimääräistä suurempia, kun taas Etelä-Savossa oli paljon pieniä osakaskuntia (ka 446 ha). Kaikista vastaajista vain 2 % arvioi vesialueensa kalakantojen tilan erinomaiseksi. Kalakantojen tilaa pidettiin useimmiten tyydyttävänä (51 %) tai hyvänä (39 %). Huonoimmaksi kalakantojensa tilan arvioivat Päijänteen osakaskuntien esimiehet (jopa 15,9 % antoi arvosanan ”välttävä”).

Kaikista vastanneista osakaskunnista 84,4 % piti osakaskunnan kokouksia vähintään kerran vuodessa. Kalastusalueen kokouksiin vuosittain osallistui 68,8 % osakaskunnista. Kalavesiään hoiti istuttamalla lähes 90 % osakaskunnista, näistä 74,1 % vähintään kerran vuodessa. Vesien parannustoimiakin teki kaksi kolmesta osakaskunnasta. Kaikista vastaajista kolme neljästä oli sitä mieltä, että heillä on riittävästi tietoa kalavesiensä hoidon perustaksi – vain joka kymmenes kaipasi lisää. Lisätietoa kaivattiin lähinnä rehevöityneiden vesialueiden hoidosta ja istutuksista. Erilaista sosiaalista toimintaa, kuten kalastuskilpailuja tai talkoita, osakaskunnista reilu neljännes järjesti vuosittain. Kalavesien hoitoon ja hallintaan liittyvää koulutusta hankkii tai saa osakaskunnista kolme neljästä. Alueellisia eroja osakaskuntien toiminta-aktiivisuudessa (kokoukset, hoitotoimet, sosiaalinen toiminta) oli siten, että Etelä-Savon osakaskunnat olivat keskimääräistä vähemmän aktiivisia kaikilla kysytyillä osa-alueilla, ja Päijänteen sekä Oulujärven osakaskunnilla puolestaan oli kaikenlaista toimintaa muiden alueiden osakaskuntia useammin (poikkeuksena talkoot tms., joita järjestettiin eniten Pohjois-Karjalassa). (Tarkemmat osakaskuntien tiedot: Liite 5, kohdat 13–30.)

6.2.2 *Konfliktit muiden toimijoiden kanssa*

Osakaskunnilla oli ollut esimiesten mukaan varsin vähän konflikteja ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Kalavesien käytön ja hoidon järjestämisessä tai muussa asiayhteydessä esiintyneistä ongelmista tavallisimpia olivat ns. ulkoiseen resurssien jakoon liittyvät konfliktit, eli ristiriidat vesialueiden muiden kuin kalastukseen liittyvien henkilöiden kanssa. Tavallisimpia näistä olivat riidat veneilijöiden ja vesistöä muuttavien tahojen kanssa (ympäristölupa-asiat), joita oli keskimäärin 12–13 %:lla osakaskunnista. Kalavesien hallintamekanismeihin liittyviä konflikteja oli osakaskunnilla useimmiten kalastusmenetelmien käytön tai kalastussääntöjen noudattamisen suhteen (10–15 %). Eri alueilla ristiriitojen määrässä oli kuitenkin eroja. Oulujärvellä ristiriitoja ulkopuolisten kanssa ei ollut viime vuosina vastaajien mukaan ollut juuri lainkaan. Sen sijaan Päijänteellä erilaisia ristiriitoja oli ollut huomattavasti muita alueita enemmän. Eniten ongelmia olivat siellä aiheuttaneet veneily (35,6 % osakaskunnista), kalastussääntöjen noudattaminen (31,7 %), kalastusmenetelmät (22,7 %), ympäristölupa-asiat (18,2 %) ja kysymys päätösvallasta kalavesillä (17,4 %).

6.2.3 *Kalastuslupakäytännöt ja tulojen riittävyys*

Nykyisellään ulkopuolisille ammattikalastajille lupia myi vain 44,5 % kaikista tutkimukseen osallistuneista osakaskunnista. Kysymys ei tosin eritellyt lupien myymättömyyden syytä, ja osa vastaajista kirjoittikin kysymyksen viereen, että ”ei ole kysytty lupia”. Vähiten ammattikalastuslupia myivät ulkopuolisille Pohjois-Karjalan osakaskunnat (34,8 %) ja eniten Oulujärven osakaskunnat (kaksi kolmasosaa). *Kaikille* ammattikalastajille, omat mukaan lukien, lupia oli myöntänyt noin 60 % osakaskunnista (arvioitu kysymyksen 24 perusteella, Liite 5). Suurin osa kaikista osakaskunnista (88,4 % kaikista) myi kalastuslupia osakaskunnan ulkopuolisille vapaa-ajankalastajille. Kalastuslupatuloja (omilta ja ulkopuolisilta) oli vuonna 2003 kaikista osakaskunnista lähes yhdeksällä kymmenestä, harvimminkin Etelä-Savossa (69,6 %) ja useimmin Pohjois-Karjalassa (95,5 %) ja Oulujärvellä (100 %).

Ammattikalastuksen yhteislupa-alueen eräänä mahdollisuutena (ja houkuttimena osallistua järjestelyyn) olisi tuottaa omistajille lisää lupatuloja, mutta tulosten perusteella useimmilla osakaskunnilla ei lisätulojen tarvetta ole. Vain 25,9 % kaikista vastaajista sanoi tulojen vähäisen määrän olevan ongelma heidän osakaskunnissaan. Pohjois-Karjalassa tosin lähes puolet, 43,5 %, koki lupatulot liian vähäisiksi. Nykyisiin lupatuloihin verrattuna lisää tuloja

kaipasi vastaajista 22,4 % (ka 1459 euroa). Jopa puolet sanoi, että lisää tuloja ei tarvita. Etelä-Savossa lisää tuloja kaipasi vain 6,8 % osakaskuntien esimiehistä, kun taas Pohjois-Karjalassa lisätuloja haluaisi 36,4 % vastaajista. Tällä hetkellä ammattikalastajilta (ei eritelty ovatko omia vai ulkopuolisia) lupatuloja sai kaikista vastanneista osakaskunnista noin kolmannes (Pohjois-Karjalassa viidennes). Ammattikalastajilta saatu lupatulo oli keskimäärin 337 euroa vuonna 2003. Noin kaksi kolmannesta (n = 67) ammattikalastuslupia myöntävistä osakaskunnista on myöntänyt luvat vuodeksi kerrallaan ja noin viidennes 2–5 vuodeksi – tätä pidemmäksi määräajaksi lupia ei ole myöntänyt yksikään osakaskunnista. Toistaiseksi voimassa olevia lupia on ollut noin joka kymmenes myönnettyistä luvista.

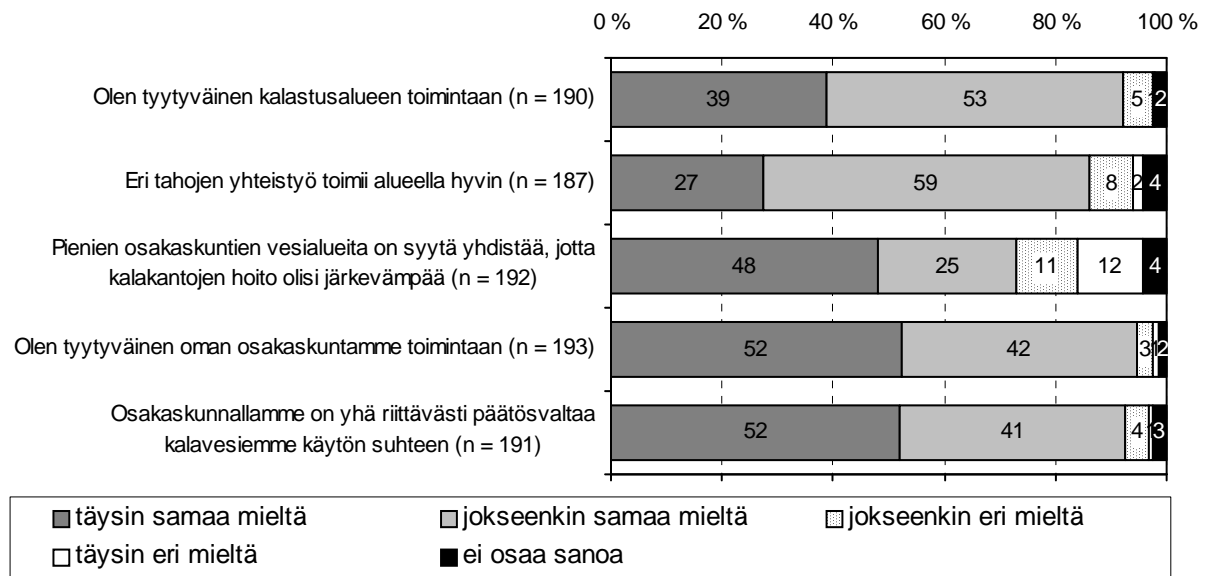
Osakaskuntien esimiesten näkemysten mukaan kalastuksen määrää olisi mahdollista lisätä alle puolessa vastanneista osakaskunnista (40 %) ottamalla nyt käyttämättömät pyydysyksiköt käyttöön. Osakaskunnista valtaosalla (86,5 %) oli käytössä pyydysyksiköinti, jonka avulla heidän vesialueillaan tapahtuvaa kalastusta säädellään. Ylärajan yksiköiden määrälle oli asettanut kolme neljästä osakaskunnasta. Näissä osakaskunnissa käytössä olevien yksiköiden osuus maksimista oli keskimäärin 40 %. Vastaajista noin 20 % oli sitä mieltä, että kalastusta heidän alueellaan ei voi lisätä. Useimmiten syyksi sanottiin, että kalakannat eivät kestäisi nykyistä suurempaa kalastusta. Osa sanoi syyksi kalastajien puutteen. Ammattikalastajille erityisen pyydysyksikkökiintiön varanneita osakaskuntia oli vastanneista osakaskunnista kolmannes. Kiintiön osuus kaikista yksiköistä (prosentteina) oli keskimäärin 18,9 %, ja näistä varauksista ammattikalastajilla käytössä oli keskimäärin vain 13,5 %.

6.3 Osakaskuntien esimiesten yleiset kalataloudelliset asenteet

6.3.1 Tyytyväisyys kalataloushallinnon nykytilaan

Osakaskuntien esimiehet olivat varsin tyytyväisiä kalataloushallinnon nykytilaan heille esitettyjen väittämien valossa (Kuvio 8). Kalastusalueen toimintaan täysin tai jokseenkin tyytyväisiä oli 92 % vastaajista, ja osakaskuntiansa toimintaan oli tyytyväisiä 94 %. Myös eri tahojen (esimerkkinä kysymyksessä mainittiin TE-keskus, osakaskunnat ja kalastajat) yhteistyöhön nykyisellään oli täysin tai jokseenkin tyytyväisiä jopa 86 % kaikista vastaajista. Vastaajat olivat pääosin (93 %) myös sitä mieltä, että osakaskunnilla on (viime vuosikymmenten muutoksista huolimatta) yhä riittävästi päätösvaltaa kalavesiensä käytön suhteen. Tyytyväisyydestä huolimatta vastaajat olivat valmiita myös muutokseen: viime

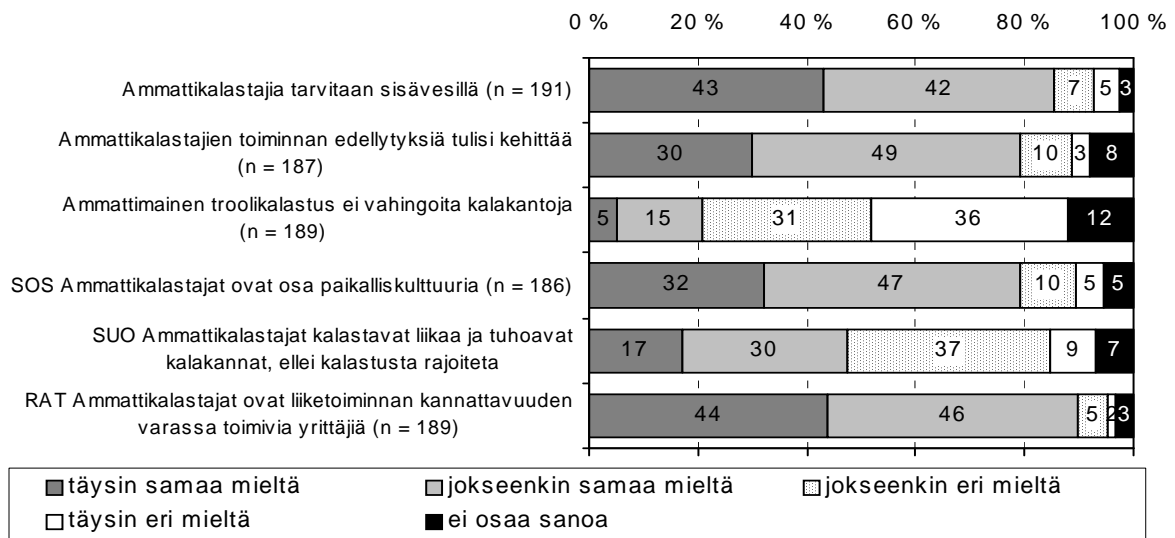
vuosina esillä ollut pienten osakaskuntien yhdistäminen kalakantojen hoidon järkipäätämiseksi sai kannatusta kolmelta vastaajalta neljästä. Osakaskuntien vesipinta-alassa ei ollut tilastollisesti merkitsevää eroa yhdistämistä kannattavien (täysin tai jokseenkin samaa mieltä) ja vastustavien (täysin tai jokseenkin eri mieltä) välillä (Mann–Whitneyn U-testi: $P = 0,214$), vaikka yhdistämistä kannattavien osakaskuntien pinta-ala olikin keskimäärin suurempi (2003 ± 2836 ha; keskiarvo \pm keskihajonta; $n = 127$) kuin vastustajilla (1283 ± 1276 ha; $n = 40$).

Kuvio 8. Vastaajien (kaikki vastaajat yhdistetty) suhtautuminen kalataloushallinnon nykytilaan heille esitettyjen asenneväittämiensä valossa. Prosenttiosuudet on esitetty myös lukuina palkkien yhteydessä.

6.3.2 Suhtautuminen ammattikalastajiin

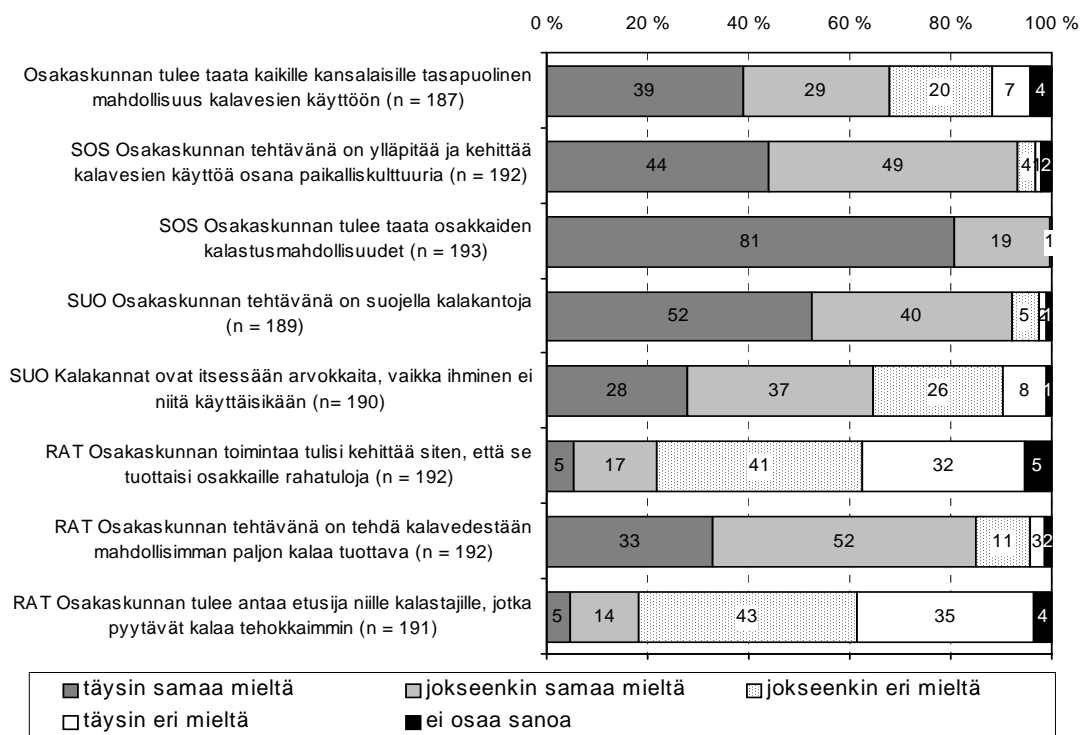
Ammattikalastajiin ja ammattikalastukseen vastaajat suhtautuivat yleisesti ottaen varsin myönteisesti, joskaan kalastajien kykyyn huomioida toimintansa kalastovaikutuksia ei aina luotettu (Kuvio 9). Jopa 85 % oli sitä mieltä, että ammattikalastajia tarvitaan sisävesillä, ja 79 % piti tarpeellisena kehittää kalastajien toiminnan edellytyksiä. Ammattikalastajia piti osana paikalliskulttuuria lähes 80 % vastaajista. Puolet osakaskuntien esimiehistä oli kuitenkin sitä mieltä, että kalastajat kalastavat liikaa ja tuhoavat kalakannat, ellei kalastusta rajoiteta. Troolikalastusta piti kalakannoille jossain määrin vahingollisena jopa 67 % vastaajista.

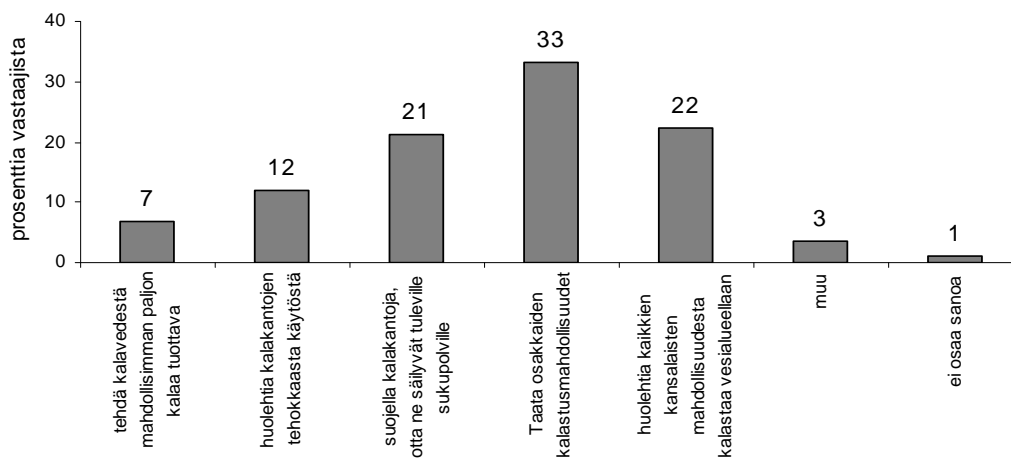
Kuvio 9. Osakaskuntien esimiesten näkemykset ammattikalastuksesta (koko aineisto yhdistetty). Charlesin paradigmamittareihin sisällytetyt väittämät on merkitty seuraavasti: SUO = osa suojelumittaria; SOS = osa sosiaalisuusmittaria; RAT = osa rationaalisuusmittaria.

6.3.3 Osakaskuntien tehtävät kalavesillä ja kalavesien merkitys vastaajille

Osakaskuntien tehtävänä esimiehet pitivät etenkin omistajien kalastuksen turvaamista ja kalakantojen suojelua, mutta vastaajien näkemyksissä oli havaittavissa myös valmiutta tehostaa kalastusta ja palvella erilaisia kalastajaryhmiä (Kuvio 10). Käytännössä kaikki vastaajat (99,5 %) olivat sitä mieltä, että osakaskuntien tulee taata osakkaiden kalastusmahdollisuudet (Kuvio 10). Kolmannes vastaajista piti tätä osakaskunnan tärkeimpänä tehtävänä (Kuvio 11). Runsaasti kannatusta sai myös väite, jonka mukaan osakaskuntien tulee ylläpitää ja edistää kalavesien käyttöä osana paikalliskulttuuria (93 %). Kaikkien kansalaisten tasapuolisten kalastusmahdollisuuksien edistämistä piti osakaskuntien tehtävänä noin 60 % vastaajista. Tärkeimpänä tehtävänä tätä piti yllättävänkin moni eli 22 % vastaajista. Kalakantojen suojelua piti osakaskunnan tehtävänä 92 % vastaajista (21 % tärkeimpänä tehtävänä), mutta toisaalta vain 65 % vastaajista piti kalakantoja itsessään arvokkaina siitäkkin huolimatta, että ihminen ei käyttäisi niitä. Kalastuslain edellyttämä tehtävää eli kalaveden tekemistä mahdollisimman paljon kalaa tuottavaksi piti osakaskuntien tehtävänä 85 % esimiehistä. Omistajista monikaan ei tosin ollut sitä mieltä, että etusija tulisi antaa niille kalastajille, jotka pyytävät kalaa tehokkaimmin (78 % eri mieltä tästä). Oma kalavettä ei arvotettu rahassa: 73 % vastaajista vastusti väitettä, jonka mukaan osakaskunnan toimintaa tulisi kehittää rahatuloja osakkaille tuottavaksi.

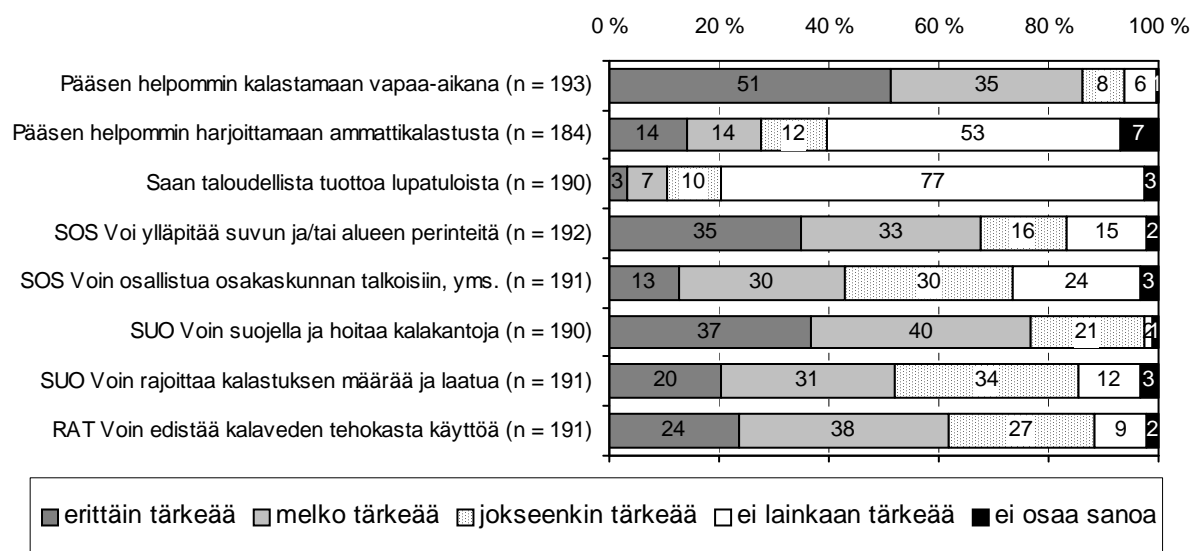

Kuvio 10. Osakaskunnan tehtävät esimiesten silmin (koko aineisto yhdistettynä). Charlesin paradigmamittareihin sisällytetyt väittämät on merkitty seuraavasti: SUO = osa suojelumittaria; SOS = osa sosiaalisuusmittaria; RAT = osa rationaalisuusmittaria.

Kuvio 11. Osakaskuntien tärkein tehtävä esimiesten näkemyksen mukaan (kaikki vastaajat, n = 175). Prosenttiosuudet on merkitty kunkin palkin yläpuolelle.

Kalavesien omistamisessa vastaajille oli tärkeintä osakkuuden mahdollistama helpompi pääsy kalavesille, jota piti erittäin tärkeänä puolet vastaajista (Kuvio 12). Myös suvun tai alueen perinteiden ylläpito ja mahdollisuus suojella ja hoitaa kalakantoja olivat erittäin tärkeitä yli kolmannekselle vastaajista. Puolet vastaajista piti erittäin tai melko tärkeänä mahdollisuutta rajoittaa kalastuksen määrää ja laatua kalavesillään, mutta myös kalaveden tehokkaan käytön edistämisen mahdollisuus oli tärkeää kahdelle vastaajalle kolmesta. Kalavesien rahallista merkitystä ei pitänyt tärkeänä kuin alle 10 % vastaajista.

Kuvio 12. Kalavesien omistamisen merkitys osakaskuntien esimiehille (yhdistetty aineisto). Charlesin paradigmamittareihin sisällytetyt väittämät on merkitty seuraavasti: SUO = osa suojelumittaria; SOS = osa sosiaalisuusmittaria; RAT = osa rationaalisuusmittaria.

6.3.4 Kalataloudellisten asenteiden alueelliset erot

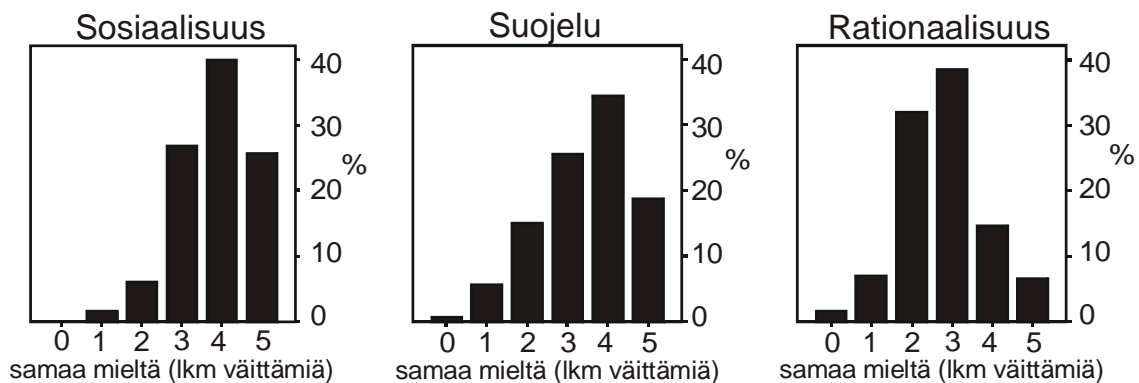
Koko tutkimusaineiston perusteella osakaskuntien esimiehet olivat siis keskimäärin varsin tyytyväisiä hallinnon nykytilaan ja toimijoiden yhteistyöhön. Esimiehet suhtautuivat myös myönteisesti ammattikalastajiin ja ammattikalastuksen kehittämiseen, vaikka useimmille osakaskuntien toiminnassa ja kalavesien omistamisessa tärkeintä olikin omien ja muiden omistajien kalastusmahdollisuuksien turvaaminen ja osakaskuntatoiminnan sosiaalinen tai kulttuurinen luonne. Omistajat eivät sen sijaan kokeneet kalavesiään rahallisesti hyödynnettäväksi resurssiksi. Osakaskuntien esimiesten kalastajia ja kalavesien merkitystä koskevissa asenteissa oli kuitenkin jonkin verran alueellisia eroja, mikä tulisikin ottaa huomioon myös mahdollisissa aluelupajärjestelyä koskevissa perustamisneuvotteluissa. Tässä aineistossa esimerkiksi vain 33,3 % esimiehistä pohjoisessa Keski-Suomessa ja 35,2 % Pohjois-Karjalassa oli sitä mieltä, että ammattikalastajat kalastavat liikaa ja tuhoavat kalakannat mikäli kalastusta ei rajoiteta, kun taas Päijänteellä jopa 63,6 % ja Oulujärvellä 100 % esimiehistä oli tätä mieltä. Yleisesti ottaen haitallisena pidetyn troolauksenkin suhteen mielipiteet erosivat: Pohjois-Karjalassa lähes kaikki esimiehet pitivät troolien käyttöä kalakannoille vahingollisina, kun taas Oulujärvellä troolaukseen suhtauduttiin varsin myönteisesti.

Alueellisia eroja vastaajien näkemyksissä oli havaittavissa jonkin verran myös osakaskunnan tehtävien suhteen. Esimerkiksi kaikkien kansalaisten kalastusmahdollisuuksien takaamista

pidettiin muita alueita useammin tärkeänä Pohjois-Karjalassa (osakaskunnan tärkein tehtävä 42,9 %:n mielestä; esim. Päijänteellä vastaava luku oli vain 11,9 %). Pohjois-Karjalassa kalavesillä olikin keskimääräistä suurempi yhteisöllinen tai sosiaalinen merkitys osakaskuntalaisille. Jopa 63,6 % pohjoiskarjalaisista piti kalavesien omistajuudessa erittäin tärkeänä perinteiden ylläpitoa (koko aineiston keskiarvo: 35 %) ja 22,7 % mahdollisuutta osallistua talkoisiin ja muuhun sosiaaliseen toimintaan (keskiarvo 13 %). Osakaskunnan toiminnan kehittämistä rahatuloja tuottavaan suuntaan kannattivat sen sijaan eniten Etelä-Savon vastaajat (35 %) ja vähiten Päijänteen esimiehet (15,2 %). (Ks. yksityiskohtaiset alueelliset tiedot: Liite 5, kohdat 32–36.)

6.4 Osakaskuntien esimiesten sijoittuminen Charlesin paradigmakolmioon

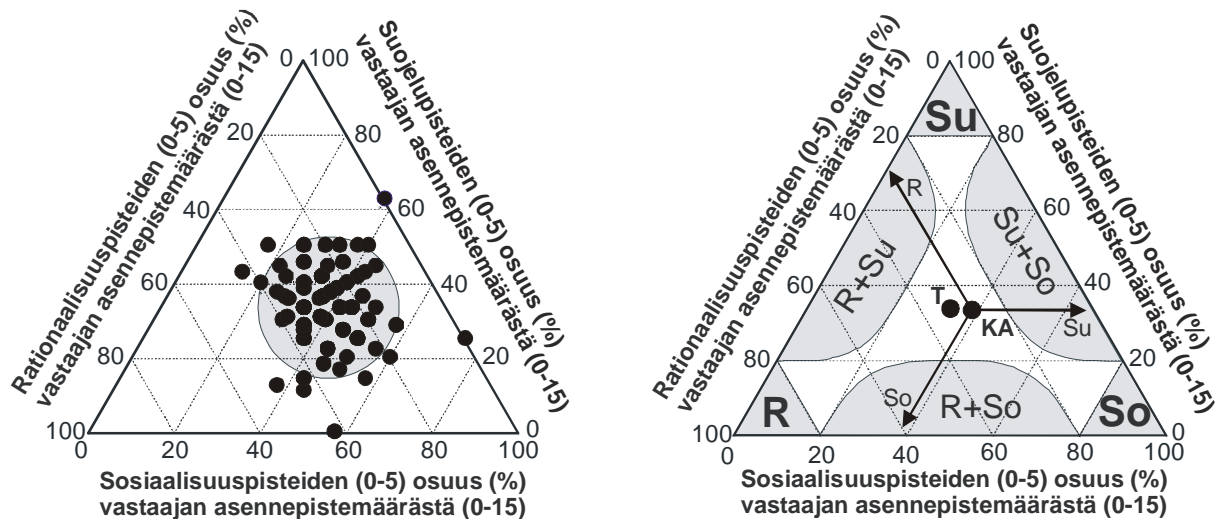
Osakaskuntien esimiehet edustivat kalataloudelliselta maailmankatsomukseltaan – Charlesin teorian mukaan arvioituna – eniten sosiaalis-yhteisöllistä ajattelutapaa. Vähiten ajattelutavassa oli havaittavissa rationalisaatioparadigman mukaista tehokkuusajattelua (Kuvio 13). Yli 60 % vastaajista sai korkean sosiaalisuuspistemäärän eli 4–5 pistettä, kun taas yhtä korkean rationaalisuuspistemäärän sai vain noin 20 % vastaajista. Suojeluparadigman mukaisista asenneväittämistä sai 4–5 pistettä noin 45 % vastaajista.

Kuvio 13. Charlesin paradigmoja mittaavien väittämien (5 kutakin) kanssa yhtä mieltä olleiden osakaskuntien esimiesten määrät (yhdistetty aineisto, n = 183–193 paradigmasta riippuen).

Kaiken kaikkiaan osakaskuntien esimiesten kalataloudellinen ajattelutapa näytti olevan kuitenkin varsin monipuolinen, eli suurin osa vastaajista sijoittui lähelle paradigman kolmion tasapainoista keskustaa (vaikkakin keskimäärin lähimmäs sosiaalisuuskulmaa) (Kuvio 14). Osa vastaajista oli tosin sosiaalis-suojelu-suuntautuneita (17 % kaikista, n = 156) ja osa rationaalis-sosiaalisesti suuntautuneita (6,5 %). Vain kolme vastaajaa oli lähinnä suojelullis-

rationaalisia (2 %). Tuloksen perusteella omistajilla joukkona näyttäisi olevan kaiken kaikkiaan hyvät valmiudet ymmärtää erilaisia päämääriä kalavesillä. Täten myös mahdollisuus konfliktittomaan yhteistyöhön eri toimijoiden kanssa ammattikalastuksen yhteishallinnan puitteissa näyttäisi olevan olemassa.

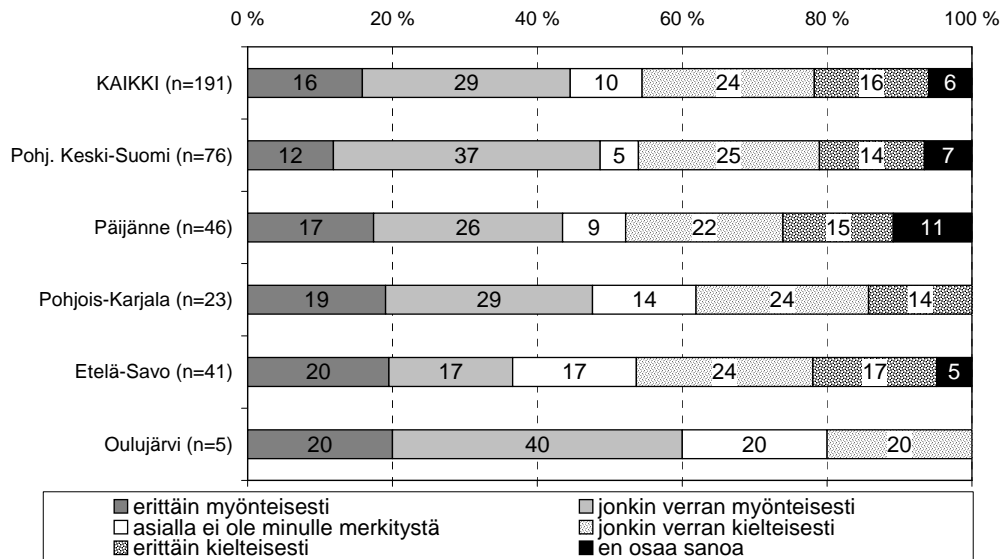
Kuvio 14. Osakaskuntien esimiesten (n = 156; mukana kaikki vastaajat, jotka olivat vastanneet kaikkiin 15:een Charles-asenneväittämään) ”kalataloudellinen maailmankatsomus” Charlesin paradigmatietojen avulla arvioituna. Suurin osa vastaajista (mustat pallot vasemman puoleisessa kuvassa; osa pisteistä on päällekkäin) sijoittuu kolmion keskelle edustaen ”tasapainoista maailmankatsomusta”. Oikeanpuoleinen kuva on tulkinnan avuksi: kolmion kulmissa ovat ”yksipuoliset” maailmankatsomukset (ei lainkaan havaintoja). Tasapainopiste (T) osoittaa pisteen, jossa kaikki kolme paradigmaa ovat tasapainossa eli yhtä voimakkaat. Tutkimusaineiston keskiarvopiste (KA) on myös merkitty. Harmailta puolipalloilla on merkitty alueet, joihin pisteet sijoittuvat, jos vastaaja on painottunut kahteen paradigmaan ja kolmannen osuus kokonaispisteistä on alle 20 %. Nuolet ”R”, ”Su” ja ”So” osoittavat, mihin suuntaan kuvaa tulee lukea taustaruudun suuntaisesti, jos haluaa katsoa, mikä on kunkin paradigmatietojen (0-5) osuus prosentteina yksittäisen henkilön kokonaispistemäärästä (0-15). Keskiarvopisteen arvot ovat: sosiaalisuusparadigma 38 %, suojeluparadigma 34 % ja rationaalisuusparadigma 28 %.

6.5 Suhtautuminen ammattikalastuksen yhteislupa-alueeseen

6.5.1 Suurin osa suhtautuisi yhteislupa-alueeseen myönteisesti tai neutraalisti

Osakaskuntien esimiehistä 45 % suhtautui myönteisesti (erittäin tai jonkin verran) ja 40 % kielteisesti (erittäin tai jonkin verran) ammattikalastuksen yhteislupa-alueen mahdolliseen perustamiseen omalla vesialueellaan (Kuvio 15). Kymmenesosa vastaajista sanoi, että asialla ei ole heille merkitystä, ja 6 % ei osannut sanoa kantaansa asiaan. Näin ollen yhteislupa-alueita jossain määrin vastustaneita oli alle puolet vastaajista, ja ajatusta voimakkaasti vastustaneita oli vain 16 %, kun ajatus yhteislupa-alueesta esitettiin kalaveden omistajille ensimmäistä kertaa. Suhtautuminen yhteislupa-alueen perustamiseen oli varsin samankaltaista eri alueilla esimiesten asenteiden ja osakaskuntien ominaisuuksien alueellisista eroista

huolimatta. Myönteisesti (erittäin tai jokseenkin), kielteisesti (erittäin tai jokseenkin) ja ”neutraalisti” (asialla ei merkitystä tai ei osaa sanoa kantaansa) yhteislupa-alueeseen suhtautuvien määrissä ei ollut tilastollisesti merkitsevää eroa alueiden välillä (Pearsonin χ^2 -testi, $P = 0.868$). Alueeseen myönteisesti suhtautuneita oli kuitenkin jonkin verran keskimääräistä vähemmän Etelä-Savossa ja keskimääräistä enemmän Oulujärvellä.

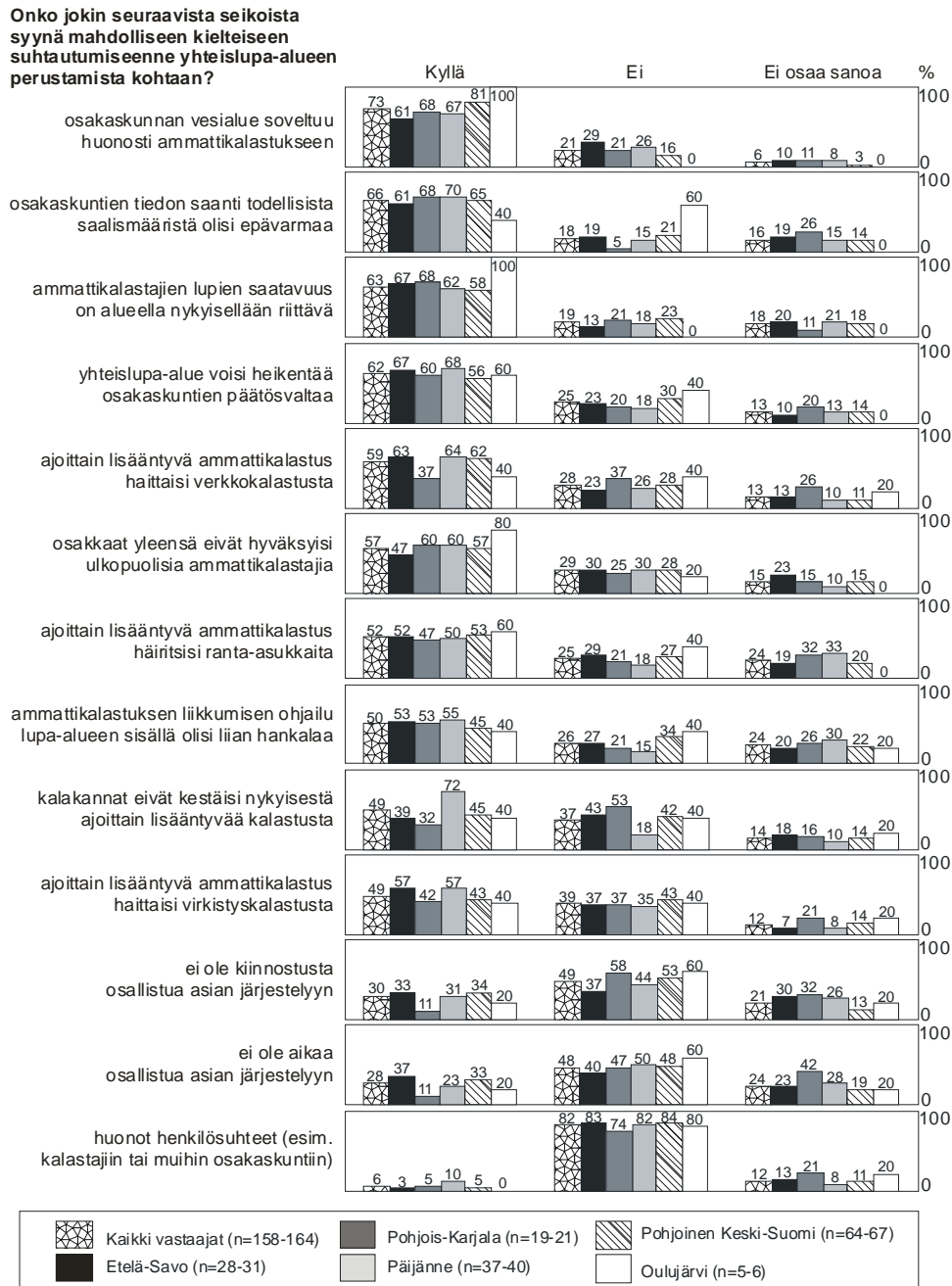

Kuvio 15. Vastaajien suhtautuminen ammattikalastuksen yhteislupa-alueen mahdolliseen perustamiseen omalla alueellaan.

6.5.2 Vastaajien nimeämät syyt kielteiseen asenteeseensa

Syyksi ammattikalastuksen yhteislupa-aluejärjestelyn vastustuksen esimiehet nimesivät erilaisia ”neutraaleja” syitä (esim. vesialueen soveltumattomuus ammattikalastukseen), erilaisiin haittoihin perustuvia syitä ja epäluottamukseen perustuvia syitä. Vastaajien kielteiseen suhtautumiseen useimmiten (73 % kysymykseen vastanneista) esitetty syy oli vastaajan vesialueen sopimattomuus ammattikalastukseen (Kuvio 16). Selittämättä tosin jäi, minkälaiseen ammattikalastukseen vastaaja piti aluettaan sopimattomana, ja mikä oli sopimattomuuden syy (”sopimattomien” alueiden pinta-ala oli 1573 ± 2636 ha eli kaikenkokoisia oli). Toiseksi useimmin (66 %) esitetty syy vastustukseen oli epäily siitä, että osakaskuntien tiedon saanti todellisista saalismääristä olisi epävarmaa. Tällainen toimijoiden välisestä epäluottamuksesta kielivä syy oli myös usein mainittu epäily siitä, että osakkaat yleensä (muut kuin vastaaja) eivät hyväksyisi ulkopuolisia ammattikalastajia (57 %). Myös pelko osakaskuntien päätäntävällän heikkenemisestä arvelutti monia vastaajia (62 %). Ammattikalastajien lupien saatavuutta piti nykyisellään riittävänä 63 % vastaajista, ja puolet

epäili, että kalakannat eivät kestäisi lisääntyvää kalastusta. Erilaiset ammattikalastuksesta muille kalastajille tai ranta-asukkaille aiheutuvat haitat olivat syynä vastustukseen myös noin puolella vastaajista. Kolmannesta ei kiinnostanut yhteislupa-alueen järjestelyihin ryhtyminen, tai heillä ei ollut aikaa siihen. Vain 6 % vastaajista sanoi vastahakoisuutensa syyksi huonot henkilösuhteet esim. kalastajiin tai muihin osakaskuntiin.

Kuvio 16. Ammattikalastuksen yhteislupa-alueen perustamiseen liittyvät epäillyt haitat, joiden vuoksi vastaajat suhtautuvat alueen perustamiseen kielteisesti (vastaajille esitettyjen valmiiden vaihtoehtojen mukaan). Tähän kysymykseen vastasi noin 82 % prosenttia niistä, jotka suhtautuivat yhteislupa-alueeseen myönteisesti ja 93 % kielteisesti suhtautuvista, joten ”ei”-vastausten osuus kaikkien asenteista voi olla todellisuudessa hieman tässä esitettyä suurempi.

Muiksi syiksi yhteislupa-alueen vastustukseen vastaajat nimesivät avovastauksella seuraavia:

- ammattikalastus jakautuisi vieläkin vähäisemmälle joukolle, koska ammattinuottaus ja troolaus vähentävät ammattikalastajien määrää (1 vastaaja)
- halu päättää itse omista asioistaan, mukaan lukien lupa-asiat (2)
- (yhteislupa-alue) hankaloittaisi alueella jo toimivan ammattikalastajan toimintaa (1)
- troolausta kohtaan kielteinen kanta (sisävedet troolataan tyhjiksi, jos lupa annetaan; troolaus tappaa kalanpoikasista) (3)
- yhteistoimintaongelmat ammattikalastajien kanssa viime vuosina (Päijänteellä) (1).

Osakaskuntien esimiehiltä kysyttiin vielä erikseen, onko heillä joku tietty oleellinen seikka tai ehto (ns. kynnyskysymys), jonka toteuduttua he olisivat valmiita yhteislupa-alueen perustamiseen. Yli puolella vastaajista ei ollut mitään tiettyä ehtoa (ks. alueelliset tulokset Liite 5, kohta 39). Vain 19 vastaajaa nimesi jonkin tällaisen ehdon, joista osa oli samoja kuin edellisessä kysymyksessä nimetyt. Muita kynnyskysymyksiä olivat lähinnä omistajien oikeuksiin ja pyynnin valvontaan liittyvät seikat:

- ammattikalastajien ja kalavesien omistajien välien parantuminen (1 vastaaja)
- jos yhteishenki olisi hyvä ja sopimus olisi asiallinen siten, että omistajat saisivat riittävän korvauksen (1)
- jos kalastusalue huolehtisi kalastuksesta ja/tai sen valvonnasta (2)
- jos muut osakaskunnat/kalaveden omistajat olisivat samaa mieltä perustamisesta (2)
- jos troolaus kielletään (2)
- jos lupaehtoihin kirjattaisiin rajoittavat ehdot tai muut selkeät ehdot (2)
- jos lupahinta nousee ja nuotat ja niiden tehokkuus pienevät mutta tulee lisää nuottaporukoita (1)
- jos voidaan estää pyynnin keskittyminen parhaisiin paikkoihin (1)
- jos päätäntävalta ja omistusoikeus säilyisivät osakaskunnilla (ilman uhkia oikeustoimista) (2)

6.5.3 *Suhtautumista selittävinä tekijöinä vastaajan ja osakaskunnan ominaisuudet*

Tilastollisten testien perusteella vastaajien suhtautuminen ammattikalastuksen yhteislupa-alueen perustamiseen (ts. oliko suhtautuminen positiivista, negatiivista vai ”neutraalia”) oli riippuvaista joistakin vastaajan ja heidän osakaskuntiansa ominaisuuksista (ks. tilastollisten

testien tulokset muuttujittain: Liite 6). Osa taustatekijöistä voi tosin olla riippuvaisia jossain määrin myös toisistaan (vastaajien ominaisuuksissa etenkin iästä), minkä vuoksi tuloksista tehtävien johtopäätösten suhteen tulee olla varovainen.

Yhteislupa-alueeseen neutraalisti, myönteisesti ja kielteisesti suhtautuvat erosivat **iältään** merkitsevästi (ANOVA, $P = 0,001$). Neutraalisti (ei väliä tai ei osannut sanoa) alueen perustamiseen suhtautuvat olivat vastustajia (keskiarvo 58 v) ja kannattajia (ka 55 v) iäkkäämpiä (ka 62 v). Suhtautuminen riippui myös **koulutuksesta** (χ^2 -testi, $P = 0,008$): korkeakoulutuksen saaneista (ka 55 vuotta) vain 12,5 % vastusti yhteislupa-aluetta, kun taas keskiasteen koulutuksen saaneista (ka 54 vuotta eli lähes vastaava kuin korkeakoulutetuilla) vastustajia oli 39,5 % ja vain peruskoulutuksen (kansakoulu, keskikoulu, peruskoulu) saaneista (ka 62 vuotta) 43 %. Koulutuksen lisäksi vastaajan asenne oli riippuvaista myös vastaajan **ammattiasemasta** (χ^2 -testi $P = 0,017$): yrittäjistä ja itsenäisistä ammatinharjoittajista (ka 54 vuotta) ja palkansaajista (50 vuotta) puolet suhtautui yhteislupa-alueen perustamiseen myönteisesti, kun taas eläkeläisistä (66 vuotta) myönteisesti suhtautuvia oli vain kolmannes. Tutkimuksessa kysytyistä vastaajan taustatekijöistä myös vastaajan omalla **kalastajatyypillä** oli vaikutusta suhtautumiseen yhteislupa-alueen mahdolliseen perustamiseen omalla vesialueella (χ^2 -testi $P = 0,045$): ammatikseen (satunnaista tai säännöllistä tuloa kalastuksesta) kalastavista (keski-ikä 59 vuotta) 57 % ja myös virkistyskalastajista 50 % (58 vuotta) suhtautui ajatukseen myönteisesti. Kotitarvekalastajista (59 vuotta) 39 % suhtautui myönteisesti, mutta heissä oli toisaalta selvästi enemmän neutraalisti suhtautuneita (23 %) kuin muissa kalastajaryhmissä (4–10 %). Suhtautuminen uudenlaisen ammattikalastuksen yhteislupa-alueen perustamiseen omilla vesillä ei sen sijaan riippunut mm. siitä, miten vastaaja oli saanut osakkuuden vesialueeseensa tai siitä, missä vastaajan pysyvä asunto sijaitisi. Myöskään vastaajan käyttämällä kalastusvesillä, välineillä tai kohdelajeilla ei ollut merkitystä tässä asiassa, vaikka yhteislupa-alueella olisi mahdollisesti vaikutusta mm. vastaajan omaan kalastukseen.

Osakaskuntien ominaisuuksista vastaajan yhteislupa-aluetta koskevaan asenteeseen oli vaikutusta osakaskunnan **pyydysyksiköiden maksimimäärällä** (ylärajalalla), **mahdollisuudella lisätä kalastusta nykyisestä** (vastaajan näkemyksen mukaan) sekä sillä, **myykö osakaskunta nykyisellään lupia osakaskuntien ulkopuolisille ammattikalastajille**. Neutraalisti yhteislupa-alueen perustamiseen suhtautuvien osakaskunnissa oli alhaisempi maksimipydysyksikkömäärä (keskiarvo 1145 kpl) kuin positiivisesti (keskiarvo 2583

yksikköä) ja negatiivisesti (2240 yksikköä) suhtautuvien osakaskunnissa (Kruskal–Wallisin testi, $P = 0,04$). Ne, joiden mielestä kalastusta ei voi heidän vesialueellaan lisätä, suhtautuivat malliin useammin kielteisesti (49 % vastaajista) kuin ne, joiden mielestä kalastusta voisi lisätä (joko ottamalla käyttämättömät yksiköt käyttöön tai nostamalla pyydysyksiköiden maksimimäärää) (28 %) (χ^2 -testi, $P = 0,048$). Mikäli lupia myönnettiin ulkopuolisille ammattikalastajille osakaskunnassa jo nyt, oli suhtautuminen malliin selvästi useammin myönteistä (54 % vastaajista) kuin niissä osakaskunnissa, joissa ulkopuolisille lupia ei nyt myönnetä (38 % vastaajista) (χ^2 -testi, $P = 0,056$). Sen sijaan suhtautuminen yhteislupa-alueen perustamiseen ei riippunut mm. seuraavista osakaskunnan ominaisuuksista: vesiala, osakkaiden määrä, osakaskunnan toiminnallinen aktiivisuus, kalakantojen tila osakaskunnan vesialueella vastaajan mukaan tai osakaskunnan lupatulojen riittävyys nykyisellään.

6.5.4 Suhtautumista selittävinä tekijöinä yleiset kalataloudelliset asenteet

Vastaajien suhtautuminen ammattikalastuksen yhteislupa-alueen perustamista kohtaan riippui merkittävästi siitä, mikä oli heidän **asenteensa ammattikalastajia ja ammattikalastusta kohtaan**. Esimiesten vastaukset kaikkiin kuuteen ammattikalastusasenteita mittaavaan väittämään olivat yhteydessä heidän yhteislupa-asenteeseensa. Ne vastaajat, joiden mielestä ammattikalastajia tarvitaan sisävesillä (täysin tai jokseenkin samaa mieltä tarpeellisuudesta), suhtautuivat yhteislupamalliin useammin myönteisesti (49 %) kuin ne, joiden mielestä kalastajia ei tarvita (täysin tai jokseenkin eri mieltä) (13 %) (χ^2 -testi, $P = 0,024$). Ne vastaajat, joiden mielestä ammattikalastuksen edellytyksiä tulisi kehittää, suhtautuivat yhteislupamallin ideaan useammin myönteisesti (54 % vastaajista) kuin ne, joiden mielestä edellytyksiä ei tule kehittää (13 %) (χ^2 -testi $P < 0,001$). Yllättävää kyllä, jopa 30 % niistä vastaajista, joiden mielestä ammattikalastajien toiminnan edellytyksiä tulisi kehittää, vastustivat uudenlaista ammattikalastuksen yhteislupamallia. Ne vastaajat, joiden mielestä kalastajat ovat osa paikalliskulttuuria, suhtautuivat yhteislupa-alueen perustamiseen myönteisemmin (51 % vastaajista) kuin ne, jotka eivät olleet tätä mieltä (24 %) (χ^2 -testi $P = 0,018$). Ne esimiehet, jotka näkivät kalastajat haitallisina kalakannoille, kannattivat yhteislupa-alueen perustamista alueelleen harvemmin (30 % vastaajista) kuin ne, joiden mielestä ammattikalastajat eivät valvomattomina kalasta liikaa ja tuhoa kalakantoja (64 %) (χ^2 -testi $P < 0,001$). Erityisen selvästi vastaajan asenne yhteislupa-alueeseen riippui kuitenkin siitä, pitikö hän troolikalastusta vahingollisena kalakannoille vai ei (χ^2 -testi $P < 0,001$): niistä vastaajista, jotka eivät pitäneet troolausta vahingollisena jopa 79 % (suurin prosentti kaikista tutkimuksessa

tarkastelluista ryhmistä) suhtautui yhteislupa-alueen perustamiseen myönteisesti (troolauksen vahingollisuuteen uskovista 36 %). Huomionarvoista on kuitenkin, että niistä, joiden mielestä ammattikalastajat tai troolaus menetelmänä olivat vahingollisia, jopa kolmannes kannatti silti ammattikalastuksen yhteislupa-alueen perustamista.

Vastaajien muista yleisistä kalataloudellisista asenteista oli yhteydessä yhteislupa-asenteeseen myös vastaajan suhtautuminen **pienien osakaskuntien yhdistämiseen kalakantojen hoidon järkipäätöksi** (χ^2 -testi $P, < 0,001$). Ne vastaajat, jotka kannattivat pienten osakaskuntien yhdistämistä, kannattivat myös enemmän uutta ammattikalastuksen yhteislupamallia (56 % näistä vastaajista) kuin ne vastaajat, jotka vastustivat yhdistämistä (vain 14 %). Tämän yhteyden takana voi olla yleisempi halukkuus yhteistyöhön eri toimijoiden kanssa. Aiemmissä tutkimuksissa on todettu yhteys vesialueen koon ja osakaskuntien yhteistyöaktiivisuuden välillä (suurempi alue = suurempi aktiivisuus) (Muje ym. 2001, 15, 29; Toivonen ym. 2003, 15). Tässä aineistossa osakaskuntien yhdistämistä kannattavien osakaskuntien vesiala oli suurempi (joskaan ei tilastollisesti merkittävästi) kuin yhdistämistä vastustavilla.

Suhtautuminen ammattikalastuksen yhteislupa-alueen perustamiseen riippui lisäksi siitä, miten tärkeää vastaajalle kalavesien omistamisessa oli **mahdollisuus rajoittaa kalastuksen määrää ja laatua** (χ^2 -testi, $P = 0,024$). Ne vastaajat, joille rajoittamisvalta oli erittäin tärkeää, vastustivat yhteislupamallia selvästi enemmän (62 % näistä vastaajista) kuin vastaajat, joille rajoittamisvalta oli vain melko tai jonkin verran tärkeää (33 % vastusti) tai ei lainkaan tärkeää (40 %).

Muilla vastaajien mitatuilla yleisillä asenteilla ei ollut tilastollisesti merkittävää yhteyttä heidän yhteislupa-alue -asenteensa kanssa. Esimerkiksi vastaajan näkemys kalakantojen suojelemisen tärkeydestä ei juurikaan vaikuttanut vastaajien suhtautumiseen ammattikalastuksen yhteislupa-alueen perustamista kohtaan. Suojelumuönteisissä vastaajissa oli kuitenkin hieman enemmän yhteislupa-alueen perustamista kannattavia kuin sitä vastustavia esimiehiä (Liite 6, kohdat 33e, 33h, 35g ja 36). Tilastollisesti merkittävien erojen puutteesta huolimatta joitakin melko selkeitä eroja oli tuloksissa havaittavissa. Mm. ne vastaajat, joiden mielestä osakaskunnan tärkein tehtävä on taata omistajien kalastusmahdollisuudet, vastustivat ammattikalastuksen yhteislupa-aluetta enemmän kuin ne,

joille tämä ei ollut tärkeintä (Liite 6, kohta 36). Toisaalta ne vastaajat, joiden mielestä osakaskunnan (tai omistajan) tehtävänä (tai mahdollisuutena) on tehdä kalavedestä mahdollisimman tehokkaasti hyödynnetty, suhtautuivat ammattikalastuksen yhteislupa-alueeseen myönteisemmin kuin ne, joille tällainen tehokkuus ei ollut kovin tärkeää (Liite 6, kohdat 33c, 33g, 35f ja 36).

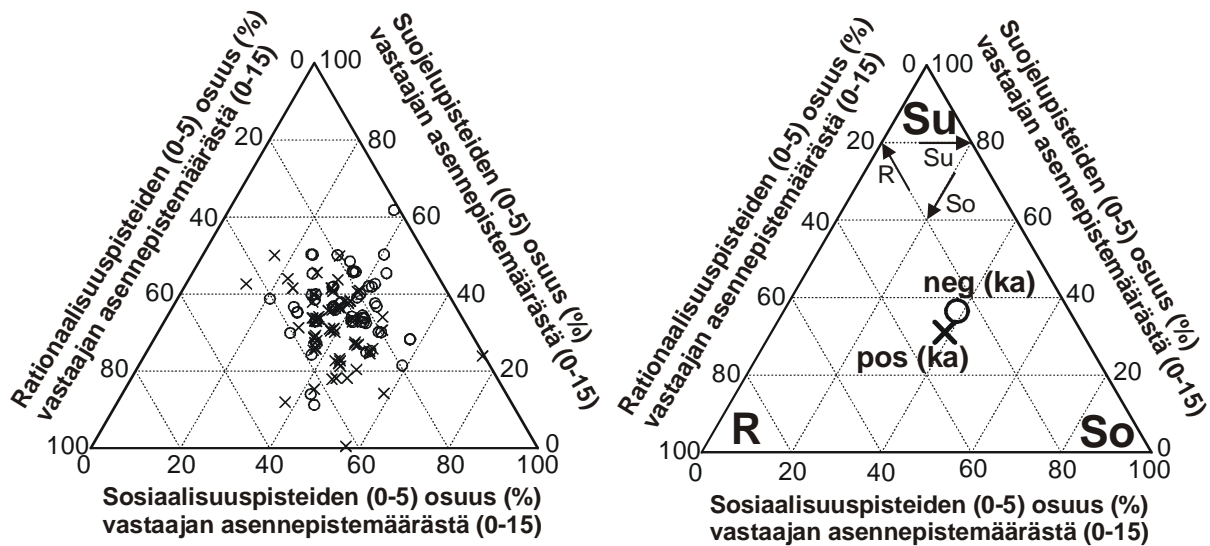
6.5.5 Suhtautumista selittävinä tekijöinä Charlesin paradigmat

Ammattikalastuksen uudenlaiseen yhteishallintaan myönteisesti suhtautuvat vastaajat olivat ajattelutavaltaan merkitsevästi enemmän rationalisaatioparadigman mukaisia, eli kalavesien tehokasta käyttöä kannattavia, kuin yhteishallintaan kielteisesti suhtautuvat vastaajat (Taulukko 2). Sen sijaan yhteislupaa kannattavien ”suojelupistemäärä” eli suojeluparadigman mukainen ajattelutapa oli merkitsevästi heikompi kuin yhteislupaa vastustavilla. Ryhmien sosiaalisuusparadigman mukaisen ajattelutavan voimakkuudessa ei ollut käytännöllisesti katsottuna mitään eroa.

Taulukko 2. Charlesin paradigmojen mukaisten maailmankatsomusten (ts. asenneväittämistä muodostettujen summamuuttujien) voimakkuuksien erot ammattikalastuksen yhteislupa-alueen perustamiseen myönteisesti ja kielteisesti suhtautuvien välillä.

Summamuuttuja	Yhteislupamallia vastustavat	Yhteislupamallia kannattavat	Mann-Whitney U	P
Sosiaalisuusparadigma	19,4 ± 3,1 (n = 67)	19,3 ± 3,2 (n = 83)	2714	0,800
Suojeluparadigma	18,7 ± 3,4 (n = 65)	17,4 ± 3,3 (n = 81)	2079	0,028
Rationaalisuusparadigma	15,1 ± 3,1 (n = 68)	16,7 ± 2,8 (n = 84)	1923	0,001

Sijoitettaessa ammattikalastuksen yhteislupa-alueen perustamiseen myönteisesti (erittäin tai jonkin verran) ja kielteisesti (erittäin tai jonkin verran) suhtautuvat esimiehet Charlesin paradigmakolmioon olivat myönteisesti suhtautuvat koko aineiston suhteen jonkin verran lähempänä rationaalisuus-kulmaa ja kielteisesti suhtautuvat suojele-kulmaa (Kuvio 17). Molemmat ryhmät olivat kuitenkin varsin lähellä kolmion keskialuetta, ja ryhmien sijoittuminen oli myös paljolti päällekkäistä. Niistä vastaajista, jotka olivat selvästi sosiaalis-suojelu-suuntautuneita (kolmion oikea sivualue; 27 vastaajaa), suurin osa oli yhteislupa-alueella vastustavia (20 kpl), mutta myös muutama (6 kpl) yhteisluvan kannattaja sijoittui tälle alueelle (yksi vastaaja suhtautui neutraalisti). Niistä vastaajista, jotka olivat rationaalis-sosiaalisesti -suuntautuneita (kolmion pohja; 10 vastaajaa), suurin osa sen sijaan kannatti yhteislupa-alueen perustamista (8 kpl; 2 vastustajaa myös tällä alueella). Kolmesta suojelellis-rationaalisesti suuntautuneesta vastaajasta kaksi oli yhteislupa-alueen perustamisen kannalla ja yksi sitä vastaan.

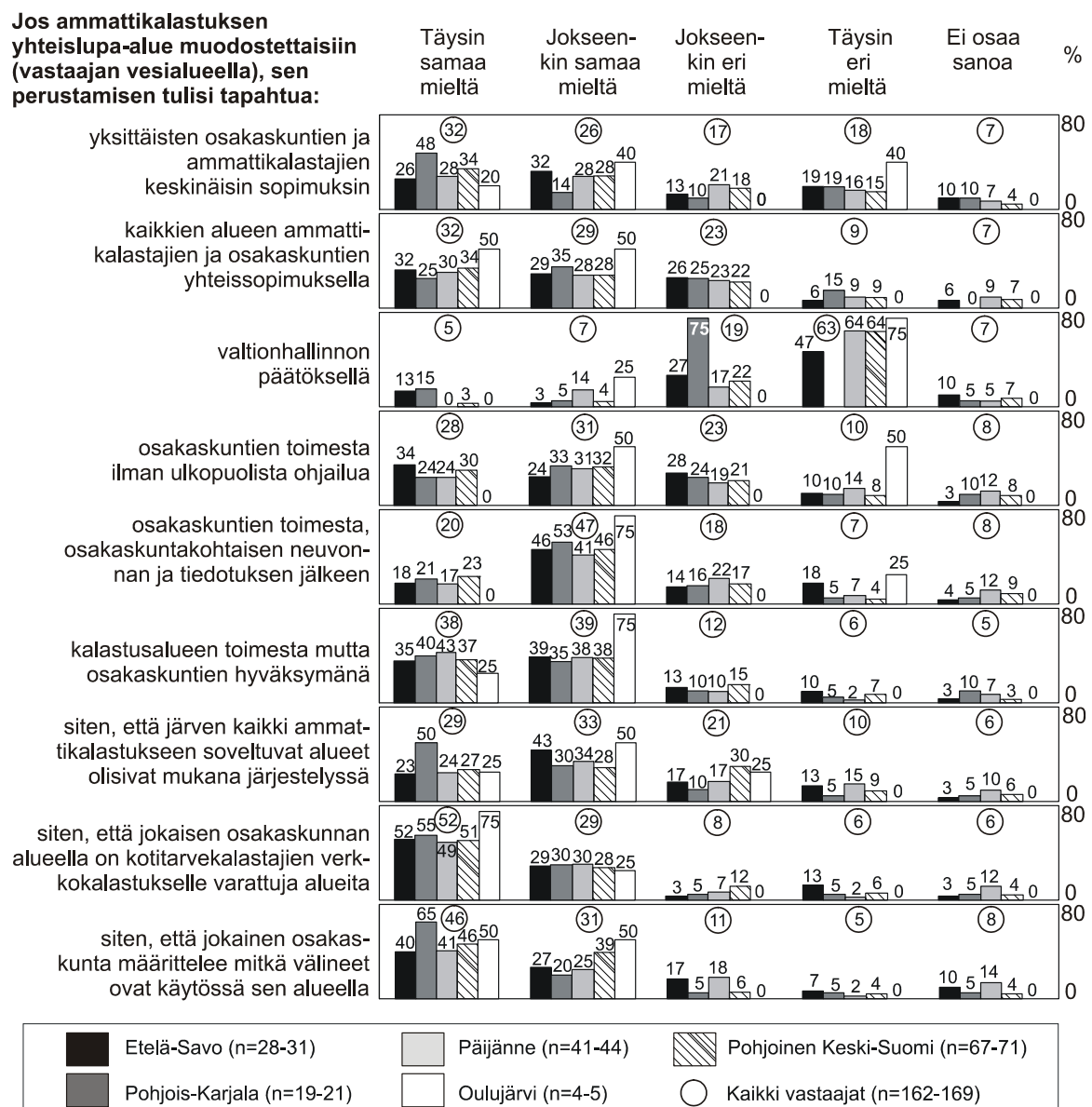
Kuvio 17. Vasemmanpuoleisessa kuvassa ovat paradigmakolmioon sijoitettuna ammattikalastuksen yhteislupa-alueeseen negatiivisesti (pallot; n = 73) ja positiivisesti (rastit, n = 60) suhtautuvat osakaskuntien esimiehet. Oikeanpuoleisessa kuvassa ovat ryhmien keskiarvopisteet (ka) vastaavilla symboleilla merkittynä. Ks. lisää ohjeita kuvion lukemiseen: Kuvio 14.

Yhteislupa-alueeseen myönteisesti ja kielteisesti suhtautuvat kalavesien omistajat ovat siis näkemysmaailmoiltaan toisistaan keskimäärin poikkeavia, mikä tulee huomioida myös mahdollisissa ammattikalastuksen aluejärjestelyä koskevissa suunnittelu- ja neuvottelutilanteissa. Osa kalavesien omistajista kannattaa kalavesien tehokasta käyttöä ja on valmis käymään kauppaa kalastusoikeuksilla (aluelupajärjestelyä kannattavat). Osa omistajista sen sijaan korostaa kalakantojen suojelua ja omistajien hallintavallan roolia siinä (yhteislupa-alueeseen kielteisesti suhtautuvat). Toimijoiden välisiä konflikteja vältetään parhaiten, mikäli neuvotteluissa on alusta lähtien mukana sekä järjestelyä kannattavia että vastustavia omistajia. Eri osapuolten näkemyksiä kuulemalla voidaan hälventää ennakkoluuloja ja löytää kaikkia tyydyttäviä ratkaisuja.

6.6 Miten uudenlaista yhteislupa-aluetta tulisi hallinnoida?

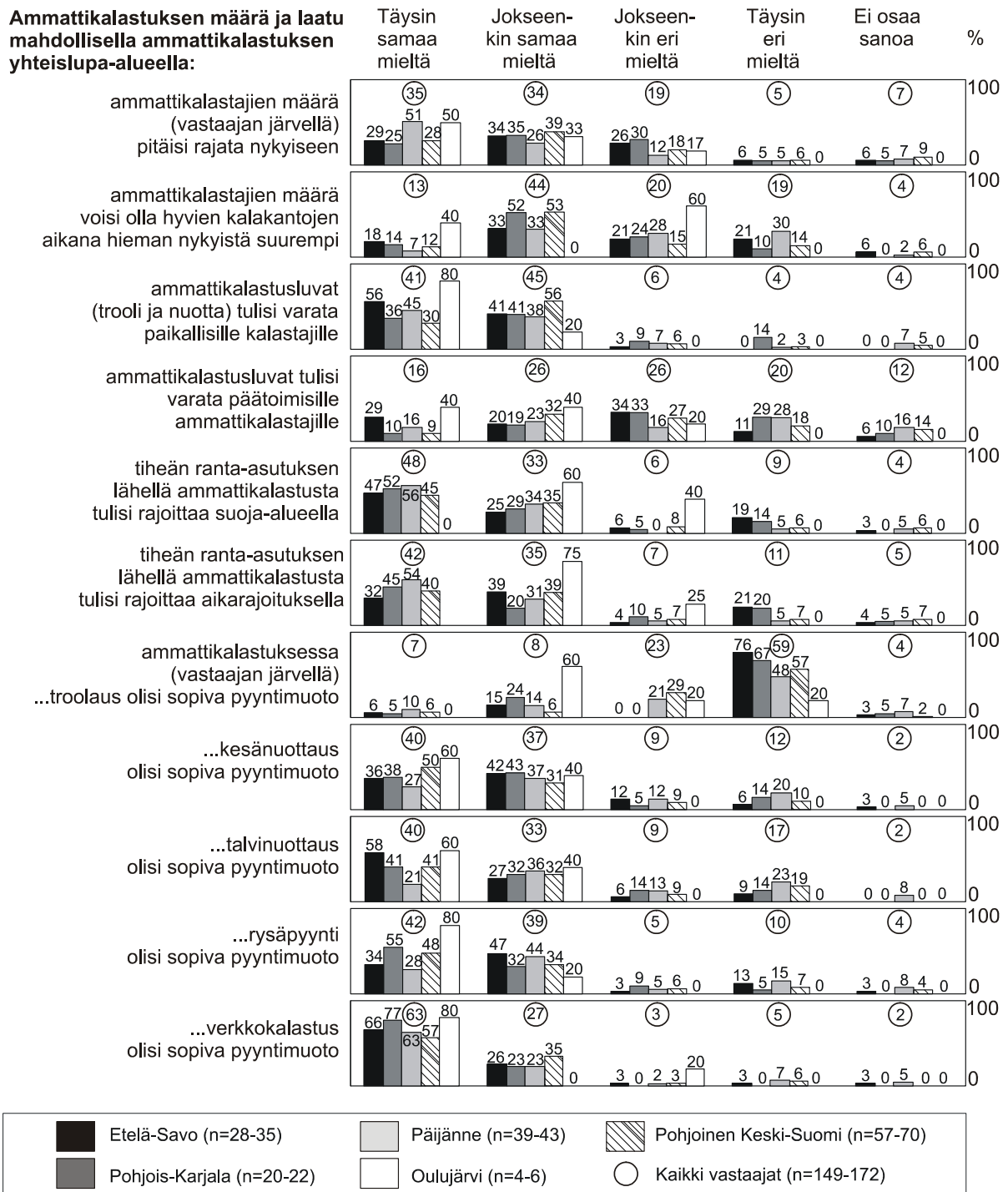
Osakaskuntien esimiehille ehdotetuista tavoista perustaa uudenlainen ammattikalastuksen yhteislupa-alue kaikkein suosituin oli perustaa alue kalastusalueen toimesta, mutta osakaskuntien hyväksymänä (Kuvio 18). Vastaajista 38 % oli täysin tämän ehdotuksen takana, ja yhteensä 77 % vastaajista suhtautui siihen myönteisesti (eli oli samaa mieltä). Sen sijaan kaikkein vähiten kannatusta saanut tapa perustaa yhteislupa-alue olisi tehdä se valtionhallinnon päätöksellä. Vain 5 % kaikista vastaajista oli täysin valtiojohtoisen perustamisen kannalla, kun taas 82 % vastusti sitä. Osakaskuntien esimiesten mielestä myös

erilaiset osakaskuntien omasta aktiivisuudesta lähtöisin olevat tavat (joko yhdessä ammattikalastajien kanssa tai ilman) saivat useimpien kannatuksen. Osakaskuntien oman määräysvallan merkityksen tärkeys vastaajille näkyi myös siinä, että suurimman osan (77 %) mielestä osakaskuntien tulisi voida määrittää, mitkä kalastusvälineet ovat käytössä heidän alueellaan. Eri alueiden välillä oli jonkin verran painotuseroja sen suhteen, miten yhteislupa-alue tulisi perustaa. Ehkäpä selvin ero koski suhtautumista ehdotukseen perustaa lupa-alue valtionhallinnon päätöksellä: Pohjois-Karjala oli ainut alue, jossa ehdotusta ei täysin tyrmännyt kukaan vastaajista.

Kuvio 18. Osakaskuntien esimiesten suhtautuminen heille ehdotettuihin tapoihin perustaa ammattikalastuksen yhteislupa-alue, mikäli siihen heidän alueellaan ryhdyttäisiin. Vastaukset eriteltty alueittain (n = vastaajien määrä eri kysymyksissä), numerot palkkien päällä ovat palkkia vastaavia prosentiosuuksia. Koko tutkimusaineistoa koskevat tiedot on esitetty ympyröidyillä prosentiosuuksilla. Prosentteja tulkittaessa tulee huomata, että Oulujärven tiedot perustuvat vain 4–5 vastaajan mielipiteisiin.

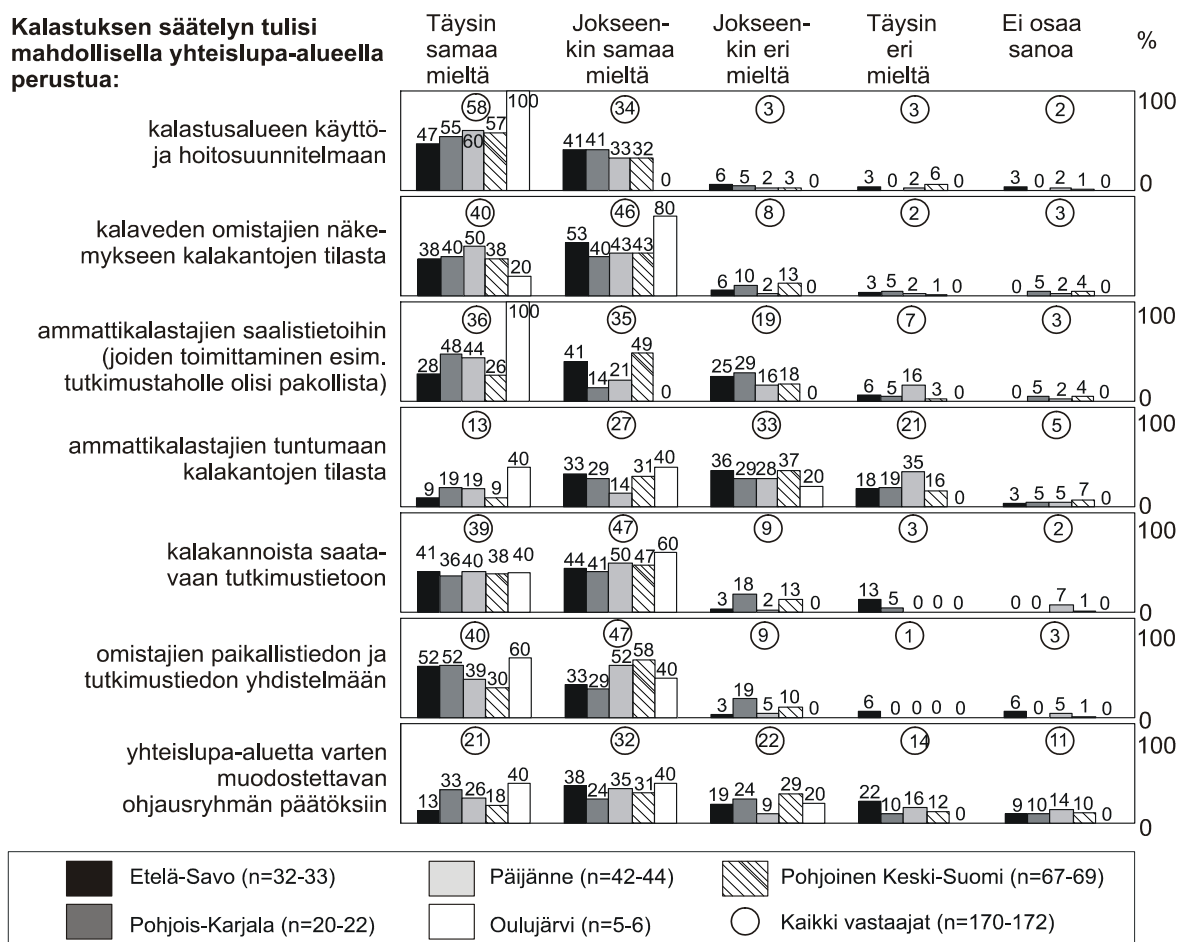
Kaikista osakaskuntien esimiehistä 69 % oli täysin tai jokseenkin sitä mieltä, että ammattikalastajien määrä vastaajan järvellä tulisi rajata mahdollisella yhteislupa-alueellakin nykyiseen määrään kalastajia (Kuvio 19). Erityisesti tätä mieltä olivat Päijänteen esimiehet (86 %). Vastaajista 57 % oli tosin sitä mieltä, että hyvien kalakantojen aikana kalastajien määrä voisi olla myös nykyistä suurempi (myös Päijänteellä 40 % oli tätä mieltä).

Kuvio 19. Osakaskuntien esimiesten suhtautuminen heille ehdotettuihin tapoihin säädellä ammattikalastuslupien myöntämistä ja kalastustapoja yhteislupa-alueella, mikäli sellainen perustettaisiin heidän alueellaan.

Kalastusoikeuksien varaamista paikallisille ammattikalastajille tuki kaikista vastaajista lähes 90 %. Pohjois-Karjalassa oli eniten tämän ehdotuksen kanssa täysin eri mieltä olevia (14 %, muilla alueilla korkeintaan 3 %). Ammattikalastuslupien varaamista vain päätoimisille ammattikalastajille tuki 42 % ja vastusti 46 % kaikista vastaajista. Suoja-alueita ja aikarajoituksia ammattikalastukselle tiheän ranta-asutuksen lähellä kaipasi kahdeksan vastaajaa kymmenestä. Kalastusmenetelmistä trooli oli vähiten suosittu käytettäväksi vastaajan omalla järvellä (käyttöä piti epäsopivana yli 80 % vastaajista, Oulujärvellä tosin vain 40 %). Sen sijaan 70–90 % vastaajista oli valmis hyväksymään kalastusmenetelmiksi kesänuottauksen, talvunuottauksen, rysäpyynnin ja verkkokalastuksen.

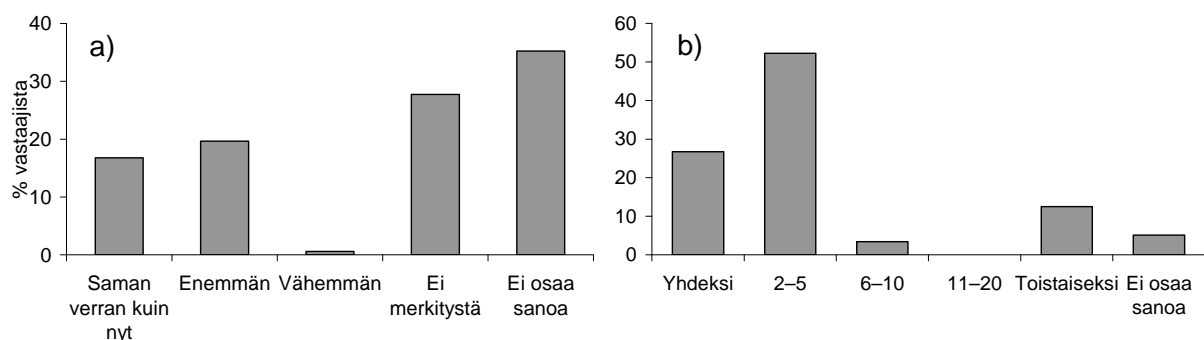
Suurin osa osakaskuntien esimiehistä oli sitä mieltä (92 %), että kalastuksen säätelyn tulisi mahdollisella ammattikalastuksen yhteislupa-alueella perustua kalastusalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmaan (Kuvio 20). Myös muut ehdotetut tietolähteet kalastuksen säätelyn perustana saivat paljon kannatusta – vähiten kuitenkin ammattikalastajien kalakantojen tilaa koskevaan tuntumaan perustuva säätely (40 % vastaajista kannatti ja puolet vastusti tätä).

Kuvio 20. Osakaskuntien esimiesten suhtautuminen heille ehdotettuihin tapoihin säädellä ammattikalastuksen määrää yhteislupa-alueella, mikäli sellainen perustettaisiin heidän alueellaan.

Rahalla ei olisi suurtakaan merkitystä mahdollisena hyötynäkökohtana osakaskuntien esimiehille, mikäli ammattikalastuksen yhteislupa-alue perustettaisiin heidän alueelleen. Lähes puolet vastanneista oli sitä mieltä, että heidän tulisi saada yhteislupa-alueeseen kuuluessaan ammattikalastajilta lupatuloja joko vain saman verran kuin nykyisin (17 % vastaajista), tai lupatulojen määrällä ei ollut heille lainkaan merkitystä (kolmannes kaikista vastaajista) (Kuvio 21a). Muutama kaipasi lupatuloja jopa vähemmän kuin nyt. Vain viidennes vastaajista halusi lupatuloja enemmän kuin he nyt saavat. Prosenttimäärän mainitsi sitä pyydettyä vain 18 vastaajaa, ja heidän mukaansa lisää lupatuloja haluttaisiin 93 ± 123 % (keskiarvo \pm keskihajonta; vaihteluväli 10–500 %) nykyisaataviin verrattuna. Näiden vastaajien lupatulot ammattikalastajilta olivat keskimäärin 330 euroa, joten he haluaisivat lisää lupatuloja keskimäärin reilut 300 euroa vuodessa.

Uudella yhteislupa-alueella omistajat olisivat valmiita myöntämään kalastuslupia ammattikalastajille hieman pidemmäksi aikaa kuin nykytilanteessa. Yli puolet vastaajista myöntäisi luvan 2–5 vuodeksi, kun nykyisin vain 12,5 % myöntää luvan näin pitkäksi ajaksi kerrallaan (Kuvio 21b; vrt. Liite 5, kohta 24).

Kuvio 21. Osakaskuntien esimiesten näkemykset siitä, kuinka paljon he haluaisivat nykyiseen verrattuna lupatuloja ammattikalastajilta mahdollisella yhteislupa-alueella (n = 172) (a), sekä siitä, kuinka moneksi vuodeksi he olisivat valmiita myöntämään kalastusluvan uudelle yhteislupa-alueelle (n = 175) (b).

Aivan kyselylomakkeen lopussa vastaajille annettiin vielä mahdollisuus kertoa omin sanoin ajatuksiaan yhteislupa-alueesta. Yksittäisten vastaajien esittämiä mahdollisia yhteislupa-alueen mukanaan tuomia hyötyjä olivat seuraavat (vastaajien lauseita on muokattu jonkin verran muuttamatta asiasisältöä):

- ”Ei tarvitsisi myydä niin tehokkaasti kalamerkkejä, vaan voisi laittaa isoja kertalaskuja.”
- ”Yhteislupa parantaisi kalavesien tasaisempaa verotusta (kalakannan vähentämistä).”

- ”Yhteislupa-alue helpottaisi kalan talteenottoa hyvinä muikkuvuosina.”
- ”Paikallisen kalan saatavuus paranisi, varsinkin kalastamattomien kohdalla.”
- ”Yhteisluvan myötä alueen toiminta selkiintyisi, ja kalastaminen olisi helpompaa.”
- ”Saisi uusia elinkeinoja entisten (maatalous) tilalle; myös kalakantojen tarkempi seuranta olisi plussaa.”
- ”Hallintakulut vähenisivät huomattavasti.”
- ”Jos ja kun kaikki sopivat alueet ovat käytössä, ja kalastajien määrää *ei lisätä*, niin paine nykyisellään käytössä olevien alueiden suhteen pienenee.”

Yhteislupa-alueeseen mahdollisesti liittyviä huonoja puolia tai muuten vain ajatusta koskevaa kritiikkiäkin mainittiin:

- ”Ei hyvä asia, teoriassa asia saadaan toimimaan, mutta vesialueen omistajalla tulee olla ammattikalastuksen suhteen päätäntävalta, ei saa loukata omistusoikeutta.”
- ”Saalismäärien valvonta mietityttää.”
- ”Miten isojen alueiden hallinto ja toiminta saataisiin sujumaan, ja miten yksittäistä osakaskuntaa kuunnellaan asioissa?”
- ”Miksi ei osakkaiden asiantuntemukseen enää luoteta? Miksi vesien omistajat yritetään sivuuttaa päätöksenteossa? Kaikki ovat saaneet kalastaa rauhassa ja tarpeekseen, siis ketä varten tämä byrokratia pitää tehdä? Ja miksi? Työpaikoistako tässä onkin kysymys eikä kaloista?”
- ”Ei ikinä yhteislupaa eikä ammattikalastusta.”
- ”En näe mitään myönteistä yhteislupa-alueesta osakaskunnalle. Pienenä osakaskuntana pidän tärkeänä asiana osakkaiden virkistymisen ja viihtymisen.”

Myös yhteislupa-alueen hallintaa koskevia ehdotuksia annettiin:

- ”Ammattikalastajien lupamaksut voisivat perustua saaliin arvoon.” (Vastaaja on ansiokalastaja itse.)
- ”Kesänuottaa ei saisi vetää jäiden lähdestä kesäkuun puoliväliin – hottamuikku tuhoutuu.”
- ”Troolaus järvillä pitäisi kieltää lailla.”
- ”Ennen yhteislupa-alueiden muodostamista tulisi pienet osakaskunnat yhdistää.”

Kalavesien omistajat näkivät siis ammattikalastuksen yhteislupa-alueessa myönteisiä mahdollisuuksia mutta myös uhkakuvia. Useimmille omistajista vaikutti olevan tärkeää kalastuksen ja sen hallinnan säilyminen suhteellisen paikallisena myös mahdollisen aluelupajärjestelyn aikana. Myös tutun kalastusalueen puitteisiin luotava aluelupajärjestely hyväksyttiin yleisesti. Omistajien kalavesiin liittämä sosiaalinen–yhteisöllinen arvo näkyi mm. siinä, että paikallisten ammattikalastajien toiminta haluttaisiin turvata myös yhteislupa-alueella. Hyvien kalakantojen aikana kalastusta oltiin kuitenkin useimmiten valmiita lisäämään omalla alueella, mikä mahdollistaisi ehkä myös ulkopuolisten kalastajien tulon alueelle. Kalastuksen lisääminen voisi olla mahdollista etenkin muita kalastusmenetelmiä kuin omistajien haitallisena pitämää troolausta käyttämällä. Tutkimuksen tulosten perusteella näyttää myös selvältä, että omistajien halukkuutta aluelupajärjestelyyn ei voi ”ostaa”: useimmat osakaskuntien esimiehet eivät koe tarpeelliseksi hyötyä kalavesistään rahallisesti, eikä lupamaksujen lisäämiselle ole useimmissa osakaskunnissa tarvetta.

6.7 Tulosten luotettavuuteen vaikuttavien tekijöiden tarkastelua

6.7.1 Vastauskato

Kyselytutkimusten tulosten luotettavuuteen ja yleistettävyyteen voi vaikuttaa vastauskato, mikäli esimerkiksi jonkun tietyn tyyppiset vastaajat ovat jättäneet vastaamatta kyselyyn. Osakaskuntakyselyyn jätti vastaamatta kolmannes niistä, joille kyselylomake lähetettiin. Eri tutkimusalueiden tai kalastusalueiden kohdalla vastausprosentissa oli jonkin verran vaihtelua, mutta joka alueella vähintään puolet kyselyn saaneista vastasi siihen, eikä mikään alueista siis jäänyt tutkimuksen ulkopuolelle. Tutkimuksen vastausprosenttia (lähes 70 %) voi yleisesti ottaen pitää varsin hyvänä huomioiden kohderyhmän, tutkimuksen toteutustavan ja kyselylomakkeen sisällön. Osakaskuntien esimiehet saavat suhteellisen paljon erilaisia kalastusasioita koskevia kyselyitä. Eräs vastaaja kommentoikin lomakkeen lopussa, että ”kyselyjä tulee liikaa”. Postikyselynä toteutettavassa tutkimuksessa on myös yleensä vaikeampaa saada vastauksia kuin henkilökohtaisesti tehdyllä keruulla. Kyselylomake oli myös suhteellisen pitkä, ja siinä oli paljon miettimistä vaativia kysymyksiä, etenkin koskien täysin uutta asiaa eli yhteislupa-aluetta. Silti vastaajista suurin osa jaksoi täyttää lomakkeen. Vain yksi vastaaja kommentoi palauteosiossa, että lomakkeessa oli ”liikaa kysymyksiä”. Kyselylomakkeen aihe oli tosin vastaajille suhteellisen läheinen, eli kysymykset koskivat vastaajan kalavesiä ja ammattikalastuksen kehittämistä. Tämä saattoi vaikuttaa myönteisesti

vastaajien halukkuuteen vastata kyselyyn, joko kertoakseen yhteislupa-alueesta myönteisen kantansa, tai ehkäpä vielä suuremmalla syyllä kielteisen kantansa (jotta yhteislupa-alue ei yritettäisi toteuttaa). Todennäköisesti kyselyyn vastaamattomien joukossa oli eniten niitä, joille yhteislupa-alueen perustamisella ei ollut kovin suurta merkitystä, mutta tämä on vain oma arvaukseni – en pyrkinyt tavoittamaan vastaamattomia esim. puhelimitse saadakseni syyn heidän vastaamattomuuteensa. Osa vastauskadosta saattoi myös johtua vääristä osoitteista: vaikka osa vääristä osoitteista pystyttiin korjaamaan postin palautettua kuoret, voi olla, että osa kyselyistä meni vanhoihin osoitteisiin, ja ne jäivät sille tielleen.

Vastauskatoa esiintyi jonkin verran myös lomakkeiden sisäisesti, eli osa vastaajista jätti vastaamatta osaan kysymyksistä. Näiden kysymysten osalta tuloksissa voi siis olla jonkin verran harhaa. Esim. kysyttäessä syitä yhteislupa-alueen vastustukseen (eri syitä ehdotettiin ja kysyttiin olivatko ne syynä vai eivät) vastaamatta jätti enemmän sellaisia vastaajia, jotka eivät vastustaneet yhteislupa-alueita, joten vastauksista lasketut prosenttiosuudet painottuvat todennäköisesti enemmän ”kyllä”-vastauksiin, kuin jos kaikki vastaajat olisivat vastanneet kyseiseen kysymykseen. Tämän vuoksi joka tuloksen kohdalla on kattavuuden arvioimiseksi mukana kyseiseen kysymykseen vastanneiden määrä. Tyhjäksi vastaajat jättivät myös muissa kysymyksissä oletettavasti useammin ”ei”-vastaukset kuin ”kyllä”-vastaukset. Ympyröitävää oli paljon, ja osa vastaajista selvästi ympyröi pitkistä listoista (esim. missä ja miten kalastaa) tarvittaessa vain myönteiset (esim. kalastusasioissa ”usein” tai ”joskus”) vastaukset ja jätti kielteiset vastauksensa tyhjiksi merkinnöistä. Tällaisia olivat esim. ne kohdat, joissa kysyttiin kalastustavasta, joita vastaaja ei käyttänyt. Troolin omakohtaista käyttöä koskevan kysymyksen esim. jätti tyhjäksi 35 % vastaajista. Noin 30 vastaajaa (15 % kaikista) ei vastannut mahdollisen ammattikalastuksen yhteislupa-alueen hallinnointia koskeviin kysymyksiin. Näistä puolet oli vastaajia, jotka suhtautuivat yhteislupa-alueen perustamiseen kielteisesti. Lomakkeessa pyydettiin vastaamaan kysymyksiin kuvitellen, että lupa-alue toteutuisi. Ilmeisesti vastustajien oli kuitenkin liian vaikeaa kuvitella toimintatapoja tilanteessa, jota he eivät halua, tai he eivät halunneet kertoa mielipiteitään, joita ehkä voitaisiin sitten käyttää yhteislupa-alueen toteuttamisessa, vaikka he nimenomaan eivät sitä halunneet. Eräsikin heistä kirjoitti marginaaliin vielä varmistuksen, että hän siis vastustaa ajatusta, mutta suostuu vastaamaan ”leikisti”.

6.7.2 *Validiteetti ja reliabiliteetti*

Tutkimus on validi, jos se mittaa sitä mitä pitikin. Sisäisesti validissa lomaketutkimuksessa mukana ovat kaikki aiheen suhteen tärkeät ja oleelliset kysymykset. Myös käytettyjen teoreettisten käsitteiden (esim. Charlesin paradigmat tässä) tulee olla operationalisoitu oikeanlaisiksi kysymyksiksi. Tutkimuksen ulkoinen validius puolestaan tarkoittaa tutkimuksen tulosten yleistettävyyttä. (Alkula ym. 1994, 44; Metsämuuronen 2003, 42–44.) Kalavesien hallintaan liittyy varsin monia seikkoja, joista kaikkia ei ehkä ollut mahdollista tavoittaa kyselylomakkeen avulla. Vastaajilla oli kuitenkin mahdollisuus kertoa mielipiteistään avoimien vastausten kautta. Silti varmasti joskus vastaaja koki, että tarjolla ei ole hänelle täysin sopivaa vastausvaihtoehtoa. Yksi vastaajista huomauttikin, että ”vaihtoehdot ’samaa mieltä’– ’eri mieltä’ antavat heikon liikkumatilan tällaisessa kyselyssä, vaan kuinka sen muutenkaan laatisi”. Charlesin paradigmojen operationalisoinnissa käyttämieni kysymysten validiuden todentamiseksi tutkimus tulisi todennäköisesti toistaa haastatteleamalla vastaajat. Näin ollen paradigmamittarien validius jää tässä lukijan arvioitavaksi. Lomakkeen kysymysten validiuteen vaikuttaa myös se, että tutkittava uusi yhteislupa-alue on toistaiseksi vasta teoreettinen, eikä siksi tässä tutkimuksessakaan ollut mahdollista mitata kaikkia niitä asiaan liittyviä seikkoja, jotka mahdollisesti ilmenisivät vasta käytännön toteutuksen kautta. Yhteislupa-alue ei ehkä jollakin alueella muodostuisikaan sellaiseksi, millaiseksi se lomakkeessa vastaajille kuvattiin. Tässä erilaisessa tositilanteessa osa nyt yhteislupa-aluetta vastustaneista vastaajista voisikin olla sen suhteen myötämielinen, tai päinvastoin.

Tutkimuksen tarkoituksena oli mitata kalavesien keskeisten omistajien eli osakaskuntien mielipiteitä. Tulokset lienevätkin kohtuullisen hyvin yleistettävissä ainakin tutkimusalueiden osakaskuntien esimiehiä koskevaksi. Esimiehet olisivat todennäköisesti ratkaisevassa asemassa, jos yhteislupa-aluetta ryhdyttäisiin nyt toteuttamaan. (Osakaskuntien päättäjinä on kuitenkin myös muita henkilöitä, kuten laajojen maa-alueiden omistajat, joiden mielipiteellä voi olla jopa esimiehen mielipidettä suurempi painoarvo.) Tulosten yleistettävyyttä muualle sisävesialueille on vaikeampi arvioida, koska paikalliset olosuhteet vaihtelevat niin paljon. Suhtautuminen yhteislupa-alueeseen tosin oli varsin samanlaista kaikilla nyt tutkittavina olleilla viidellä alueella niiden vastaajien ja osakaskuntien toisinaan suuristakin eroista huolimatta, joten tuloksilla voi olla vähintään suuntaa antavaa arvoa myös koko sisävesien tasolla. Aluelupajärjestelyyn myönteisesti suhtautuvien suureen määrään saattoi tässä

tutkimuksessa kuitenkin osaltaan vaikuttaa tutkimuksen kohdistuminen suurehkoihin ja melko aktiivisiin osakaskuntiin.

Tutkimuksen reliabiliteetti kuvaa mittauksen tarkkuutta, eli sitä, mittaavatko kysymykset tarkasti vastaajien ominaisuuksia tietyn asian suhteen (saadaanko samansuuntainen tulos samansuuntaisilla väitteillä), vai tulee aineistoon hajontaa, joka haittaa johtopäätösten tekoa. Reliabiliteettia voi arvioida toistamalla kyselyn, sijoittamalla lomakkeeseen useita samaa asiaa mittaavia kysymyksiä tai laskemalla samaa asiaa mittaamaan tarkoitettun kysymysryppään vastausten yhteneväisyyttä esim. laskemalla sen ns. Cronbachin alfan arvo (Metsämuuronen 2003, 4–48). Osakaskuntakyselyn kysymysten reliabiliteetin arvioinnissa käytin Cronbachin alfaa soveltuvien osien, ja totesin mittareiden reliabiliteetin tyydyttäväksi tai hyväksi.

6.7.3 Tutkijapositio

Tutkimuksen vastaukseen, tutkimuksen validiteetin ja tulosten tulkintaan, ts. tutkimuksen luotettavuuteen, voi vaikuttaa se, kuka tutkimuksen tekee. Eräs osakaskuntakyselyyn vastannutkin totesi: ”Esittämistänne kysymyksistä voi tehdä monenlaisia tulkintoja, mikä voi vaikuttaa myös raportin sisältöön.”

Aiempien tutkimusten mukaan kalavesien omistajista osa suhtautuu tutkijoihin jossain määrin epäilevästi (Pitkänen 1997, 40; Muje ym. 2001, 19), minkä johdosta tutkimustaholta tullut kysely – tai ammattikalastuksen yhteislupa-alueen idea itsessään – on ehkä tullut torjutuksi. Tämän työn osalta kuulun myös niihin, joidenkin kalavesien toimijoiden kritisoimiin, tutkijoihin, jotka tekevät työtään kirjoituspöydän ääressä ilman kenttäkokemusta (Pitkänen ym. 1995, 18). Tämän johdosta jotkin oleelliset seikat ovat voineet jäädä tutkimuksessa huomiotta, tai puutteellisesti ymmärretyksi. Kalataloushallinnon ulkopuolelta tulevana tutkijana uskoisin kuitenkin tutkimusotteeni olleen suhteellisen puolueeton, mikä ei ole täysin merkityksetöntä etenkin tulosten tulkinnan kannalta. Mitään ennakoasenteita kalavesien eri toimijoita ja toimintatapoja kohtaan minulla ei ole tutkimusta tehdessäni ollut (ainakaan tiedostetusti).

7 TULOSTEN TARKASTELU

Tämän työn tarkoituksena oli selvittää, mitä mieltä kalavesien omistajat olisivat uudentyyppisestä ammattikalastuksen aluelupajärjestelystä – mitä mahdollisia ongelmia, epäkohtia tai hyviä puolia järjestelyssä voisi omistajien kannalta olla, ja miten omistajat haluaisivat järjestelyn mieluiten toteutettavan, jos asia etenisi käytännön tasolle. Tutkimuksessa ilmeni, että kaikilla viidellä tutkitulla alueella (Etelä-Savo, Päijänne, Pohjois-Karjala, pohjoinen Keski-Suomi ja Oulujärvi) lähes tai yli puolet osakaskuntien esimiehistä suhtautuisi ammattikalastajien toimintaedellytyksiä parantavan yhteislupa-alueen perustamiseen myönteisesti. Vain 16 % esimiehistä suhtautui yhteishallinnan ideaan ”ensikuulemalta” täysin kielteisesti. Osakaskuntien aktiiviosakkaita ja heidän asenteitaan koskevien aiempien tutkimusten valossa tulosta on pidettävä positiivisesti yllättävänä. Aiempien tutkimusten mukaan valtaosa osakaskuntien paikallisista aktiiviosakkaista on jokseenkin konservatiivisia ja kalavarojaan ulkopuolisilta suojelevia. Omistajille on tärkeää säilyttää kalavesien päätäntävalta paikallisena, ja he suhtautuvat etenkin ulkopuolisiin ammattikalastajiin ja heidän pyrkimyksiinsä saada kalastuslupia kielteisesti. (mm. Salmi ym. 1994; Salmi 1997b, 79; Salmi 1998, 155; Sipponen 1999, 27, 50–52; Salmi ym. 2002, 16.) Myös omassa tutkimuksessani nämä piirteet olivat selvästi tunnistettavissa osassa kalavesien omistajia. Ehkäpä kalavesillä on kuitenkin jotain muuttumassa, sillä tässä saatujen tulosten mukaan osakaskuntien aktiiveissa on myös suuri joukko sellaisia, jotka ovat ammattikalastusmyönteisiä ja valmiita uusiin toimintatapoihin – kuten ammattikalastuksen aluelupajärjestelyyn.

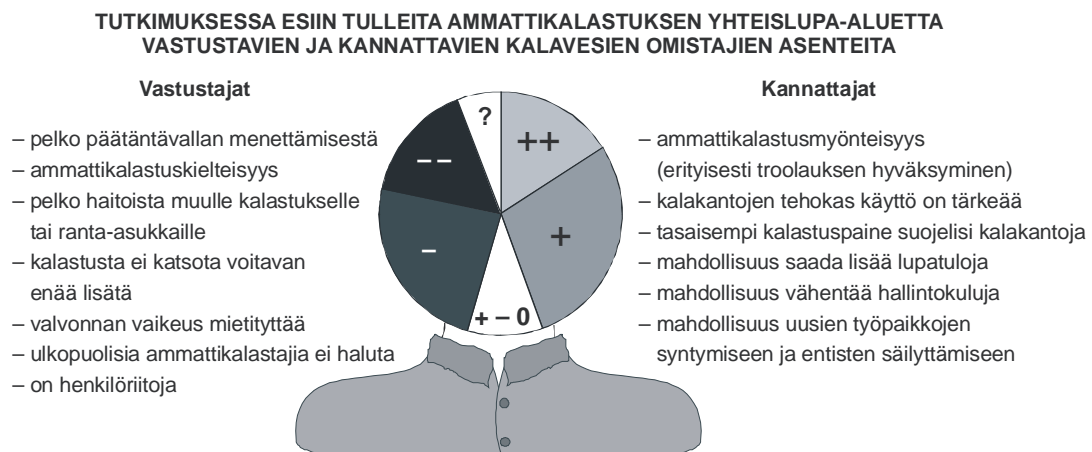
Kestävä kehitys kalavesillä edellyttää, että kehittämistoimet ovat kaikkien osapuolien hyväksymiä, eivätkä ne ole ristiriidassa ihmisten arvojen ja kulttuurin kanssa (Salmi & Auvonen 1997, 58). Tässä työssä tehdyn osakaskuntaselvityksen mukaan kalavesien omistajat kokevat kalastukseen liittyvän toiminnan edelleen ensisijaisesti osaksi paikalliskulttuuria. Mahdollisuus kalastaa omilla vesillä ja mahdollisuus osallistua kalavesien hallintaan liittyvään sosiaaliseen toimintaan, päätöksenteko mukaan lukien, on omistajille tärkeää. Tämä tulee huomioida myös ammattikalastuksen aluelupajärjestelyn kehittämistyössä, jotta kehitys olisi sosiaalisesti, yhteisöllisesti ja kulttuurisesti kestävä. Osakaskuntien esimiesten tavoissa hahmottaa kalavesien merkitystä ja toimijoiden välisiä suhteita oli kuitenkin myös eroja. Charlesin (1992) mukaan kalavesien toimijoiden ”kalataloudellinen maailmankatsomus” voi painottaa joko 1) kalavarojen suojelun (suojeluparadigma), 2) kalavarojen tehokkaan käytön

(rationaalisuusparadigma) tai 3) kalavesien sosiaalis-yhteisöllisten arvojen (sosiaalisuusparadigma) merkitystä. Parhaat edellytykset ristiriidattomiin ratkaisuihin kalavesillä ovat olemassa silloin, kun toimijat sijoittuvat näiden kolmen paradigman muodostaman kuvitteellisen kolmion ”keskelle”, eikä konflikteja helposti nostattavia ”ääriajattelijoina” ole paljon. (Charles 1992.) Osakaskuntakyselyn perusteella esimiehet keskimäärin todella sijoittuivat kolmion tasapainoiselle keskialueelle, vaikkakin lähimmäs sosiaalis-yhteisöllistä ajattelutapaa. Vastaavanlaiseen lopputulokseen päätyi Pitkänen (1997), joka haastatteli kalavesien omistajia Itä-Suomen suurilla järvillä. Omassa tutkimuksessani ammattikalastuksen aluelupajärjestelyyn myönteisesti ja kielteisesti suhtautuvat erosivat kuitenkin toisistaan siinä, miten he painottivat kalavarojen suojelun ja kalavarojen tehokkaan käytön merkitystä. Aluelupajärjestelyä kannattavat olivat vastustajia enemmän rationaalisuuntautuneita ajattelutavaltaan. Järjestelyn vastustajat puolestaan olivat kannattajia enemmän suojelusuuntautuneita. Aluelupajärjestelyn avulla omistajilla on mahdollisuus tehostaa kalavarojensa käyttöä ja ehkäpä muuttaa myös osa kalavaroista nykyistä suuremmiksi lupatuloiksi. Tämä noudattaa rationaalisuusparadigman mukaista ajattelua, joten tulos, jonka mukaan lupajärjestelyä kannattavat ovat rationaalisuuntautuneempia kuin vastustajat, on varsin looginen. Lupajärjestelyllä on myös mahdollista suunnata kalastuspainetta pois kulloinkin heikkojen kantojen alueilta, mikä palvelee kalakantojen suojelutoimia. Lupajärjestelyä vastustavat esimiehet olivat kuitenkin keskimäärin suojelu-suuntautuneempia kuin järjestelyä kannattavat. Tämä viittaisi siihen, että mahdollisuutta suojella kalakantoja nykyistä paremmin aluelupajärjestelyn avulla ei hahmotettu tai uskottu. Vastustajien sijoittumiseen paradigmakolmiossa kohti suojelukulmaa vaikutti kuitenkin paljolti nimenomaan suojeluparadigmaan kuuluva vastaajan oma halu rajoittaa (ammatti)kalastajien kalastuksen määrää ja laatua, joka oli vastustajilla kannattajia voimakkaampi. Kalavesien omistajien kokonaisuudessaan monipuolinen ”kalataloudellinen maailmankatsomus” siis antaa hyvät mahdollisuudet löytää kaikkia osapuolia tyydyttäviä ratkaisuja esimerkiksi neuvotteluissa lähinnä rationaalisuusparadigmaa edustavien ammattikalastajien (Pitkänen 1997) kanssa. Omistajissa on kuitenkin näkemyksiltään erilaisia ihmisiä, mikä tulee huomioida myös yhteislupa-alue neuvotteluissa.

Aluelupajärjestelyn hyvänä puolena kalavesien omistajat pitivät siis ensisijaisesti mahdollisuutta hyödyntää kalakantoja tehokkaasti ja kestävästi. Mahdollisuudella saada nykyistä enemmän lupatuloja ei sen sijaan ollut tilastollisesti merkitsevää vaikutusta osakaskuntien aktiivijäsenten halukkuuteen perustaa yhteislupa-alueita. Omistajilla ei ollut

henkilökohtaista tarvetta hyötyä kalavesistään rahallisesti. Lisäksi omistajista vain neljännes katsoi, että lupatulojen vähäinen määrä rajoitti heidän osakaskuntiansa toimintaa nykyisellään. Aluejärjestelystä päätettäessä lupatulojen määrällä onkin todennäköisesti merkitystä vain joillekin lisätuloja tarvitseville osakaskunnille.

Merkittävimpinä syinä omistajien kielteiseen suhtautumiseen järjestelyä kohtaan olivat puolestaan pelko osakaskuntien omia kalavesiä koskevan määräysvallan vähenemisestä yhteislupa-alueen myötä ja negatiivinen suhtautuminen ammattikalastusta kohtaan. On kuitenkin huomattava, että vastaajista ehdoton enemmistö oli sitä mieltä, että ammattikalastajia tarvitaan sisävesillä ja että heidän toimintaedellytyksiään tulee parantaa (80–90 % vastaajista oli tätä mieltä). Tämä on hyvä lähtökohta aluelupajärjestelyiden mahdollisessa kehittämistyössä. Ongelmana näyttäisikin olevan lähinnä toimijoiden välinen luottamuspula. Lähes puolet osakaskuntien esimiehistä oli sitä mieltä, että valvomattomina ammattikalastajat kalastavat liikaa ja tuhoavat kalakannat. Tämä asenne oli selvästi yhteydessä omistajien haluttomuuteen perustaa yhteislupa-alueita, kuten oli aivan erityisesti myös omistajien kielteinen näkemys troolikalastuksesta. Jos taas nykykalastajien paljon käyttämä troolauk*us ei* ollut vastaajan mielestä uhka kalakantojen säilymiselle, oli hän mitä todennäköisimmin (79 % vastaajista) yhteislupa-alueen kannalla.

Osakaskuntien esimiesten tarve vastata omalla vesialueellaan tapahtuvan kalastuksen järjestämisestä näkyi tavassa, jolla he halusivat mahdollisen ammattikalastuksen yhteislupa-aluejärjestelyn toteutettavan. Suurin osa vastaajista piti parhaimpana kalastusalueen puitteissa tapahtuvia, osakaskuntien välisiä tai osakaskuntien ja kalastajien välisiä järjestelyjä. Ehdotusta valtionhallinnon päätöksellä tehdystä toteutuksesta vastustivat useimmat täysin. Kalastajien määrää ei haluttu juurikaan lisäävän nykyisestä, ja paikallisten

ammattikalastajien mahdollisuudet kalastaa omilla vesillä jatkossakin haluttiin turvata. Kalastuksen lisäämiseen hyvien kalakantojen aikana suhtauduttiin kuitenkin melko myönteisesti. Kalastuksen ohjauksessa osakaskuntien esimiehet näyttivät pitävän parhaana tietolähteenä jonkinlaista osakkaiden näkemysten, tutkimustiedon ja ammattikalastajien saalistietojen yhdistelmää. Vastaavanlaisia tuloksia sai myös Muje (julkaisematon), joka haastatteli kalastajien ja kalavesien omistajien muodostamia pienryhmiä Keiteleellä ja Orivedellä yhteislupa-alueen mahdollisuuksista. Mujeen mukaan osapuolet pitivät parhaana suhteellisen paikallisesti (ei usean kalastusalueen välillä) perustettuja alueita, joissa olisivat mukana joko kaikki soveltuvat alueet (Pohjois-Karjala) tai mahdollisesti vain osa (Keitele). Molemmilla alueilla osapuolet pitivät tarpeellisena myös ulkopuolisen, neutraalin, tahon mukana oloa etenkin järjestelyn alkuvaiheissa.

Konfliktit ovat lähes väistämättömiä kaikessa ihmisten välisessä toiminnassa ja etenkin aluelupajärjestelyn kaltaisessa monisyisessä kehitystyössä, jossa kisataan resursseista ja vallasta. Tutkimuksessani pyrin tekemään näitä mahdollisia konfliktien aiheita näkyviksi, koska ongelmat tiedostamalla on helpompi ymmärtää kalavesien toimijoiden välistä dynamiikkaa. Kipukohdat tuntemalla voidaan ehkä välttää osa aluelupajärjestelyynkin liittyvistä ongelmista jo ennen kuin konfliktitilanne syntyy. Charlesin mukaan (1992, 381) kalavesillä esiintyvät ristiriidat liittyvät joko toimivaltakysymyksiin, resurssien jakoon tai hallintamekanismeihin. Ensimmäisiä ja tärkeimpiä ristiriidoille alttiita kysymyksiä yhteislupa-aluejärjestelyyn ryhdyttäessä tulisi olemaan *kysymys toimivallasta*. Kuka saa määrätä kalastuksesta ja missä määrin? Mikä on kenenkin rooli hallinnossa? Kenellä on pääsy kalavesille? Omistajista suuri osa pitää omistajan oikeuksiaan ja määräysvaltansa koskemattomuutta tärkeänä. Tämä asenne on mahdollisen rakenteellisen ristiriitatilanteen (Carley & Christie 2000, 166–167) ydin, koska vallan kasaantuminen vain toiselle osapuolelle (omistajat vs. kalastajat) tekee tilanteesta epätasa-arvoisen. Yhteishallinnan periaatteiden mukaisesti (esim. Jentoft ym. 1998) voisi olla hedelmällistä jakaa edes jonkin verran valtaa omistajilta myös kalastajille, pyrkien esim. kalastajien keskinäiseen valvontaan.

Yhteislupa-alueen *hallintajärjestelyihin* liittyvistä mahdollisista konfliktien aiheista ehkäpä merkittävin olisi kalastuksen järjestäminen ranta-asutuksen lähellä. Osakaskuntien esimiesten mielestä kalastusta tulisi rajoittaa näillä alueilla aikarajoituksella tai alueellisilla rajoituksilla. Ranta-asutuksen lähellä tapahtuvaan kalastukseen liittyvä konfliktin mahdollisuus tuli esiin myös Mujeen (julkaisematon) Keiteleellä ja Orivedellä tekemissä haastatteluissa.

Hallintakonflikteja voi osakaskuntakyselyn perusteella syntyä myös kalastuksen valvonnasta ja käytetyistä kalastusmenetelmistä. Lähes 70 % vastaajista pelkäsi, että tietojen saaminen todellisista saalismääristä olisi epävarmaa, ja puolet vastaajista epäili, että kalastajien liikkumisen ohjailu olisi hankalaa. (Nykytilanteessa omistajat eivät kuitenkaan saa lainkaan tietoja kalastajien saalismääristä. Uudessa järjestelyssä lupaehtoihin sen sijaan voisi sisällyttää velvoitteen saalistietojen luovuttamisesta.) Kalastusmenetelmistä troolausta vastustettiin omistajien keskuudessa voimakkaasti. Troolaus on kuitenkin melko yleistä, ja troolareihin investoineet kalastajat tuskin ovat halukkaita luopumaan välineistään. Nämä hallintamekanismeihin liittyvät mahdolliset ristiriidat ovat toisaalta pitkälti tiedollisia konflikteja, ja ne voivat olla ratkaistavissa tiedonvaihdon avulla (Carley & Christie 2000, 166–167).

Resurssien jakoon ja myös arvoihin (Carley & Christie 2000, 166–167) liittyvä merkittävä mahdollisen konfliktin aihe on kalavesien omistajien (ja myös muiden) virkistys- ja kotitarvekalastuksen turvaaminen. Arvokonflikteja voi syntyä, koska suurelle osalle omistajista osakkaiden vapaa-ajankalastuksen turvaaminen on ensiarvoisen tärkeää, eikä ammattikalastajien kalavesien käyttö ansiotarkoituksessa tue suoraan tätä päämäärää. Konflikti on kuitenkin vältettävissä, mikäli kumpikin osapuoli hyväksyy toisen ajattelutavan ja tekee tilaa toinen toiselleen. Osapuolien arvot saattavat sitä paitsi olla yllättävänkin lähellä toisiaan, sillä useimmille ammattikalastajille kalastus on nimenomaan luonnonmukainen elämäntapa, ei rahantekokeino (Jurvansuu 1997b, 25–27; Salmi 1998, 154). Resurssien käytön suhteen osapuolille tärkeät alueet saattavat lisäksi olla hyvinkin sovittavissa, eikä omistajien intressien toteutumisen tarvitse merkitä kalastajien intressien polkemista, tai toisinpäin.

Aluelupajärjestelyn perustamiseen ja hallintaan liittyvät mahdolliset ristiriidat riippuvat kaikki paljolti toimijoiden välisen sosiaalisen pääoman ja siihen kuuluvan luottamuksen olemassaolosta. Jos luottamus erityisesti kalastajien ja omistajien välillä on hyvä, ei riitoja todennäköisesti tule tai niiden ratkaiseminen on mahdollista. Osakaskuntakyselyn mukaan kalavesien omistajien ja kalastajien välisessä luottamuksessa on kuitenkin selvästi parantamisen varaa. Aluelupajärjestelyn perustaminen vaatiikin paitsi keskeisten intressiryhmien välisen tiedollisen ristiriidan minimoimista myös henkilöiden välisen luottamuksen lisäämistä. Jossain tapauksissa voi olla tarpeen lisätä myös yleisemmin esim. valtionhallintoa tai tutkimusta kohtaan tunnettavaa luottamusta. Luottamusta voi kasvattaa jo

pelkän tiedon lisääminen, mutta erityisesti tarvitaan ihmisten henkilökohtaista kanssakäymistä ja (toistuvia) positiivisia jaettuina kokemuksia (Ilmonen 2000, 10–14).

Tämän tutkimuksen tulosten perusteella edellytykset rinnakkaisten kalakantojen uudelleen yhteishallintaan ja sitä kautta sisävesien kalatalouden kestävyuden parantamiseen näyttäisivät olevan hyvät ainakin osakaskuntien esimiesten näkökulmasta. (Yhteishallinnan suoma mahdollisuus kalastuksen kestävyuden lisäämiseen riippuisi paljolti myös ammattikalastajien toiminnasta uudessa tilanteesta, eikä käytännön tietoa tästä vielä ole.) Toteuttaminen edellyttäisi kuitenkin omistajien määräysvallan kunnioittamista ja osapuolten välisen luottamuksen ja vuorovaikutuksen lisäämistä. Kaikilla alueilla yhteislupa-alueen perustaminen ei ehkä ole kuitenkaan mahdollista tai edes tarpeen. INSURE-hankkeessa tehdyn ammattikalastajakyselyn perusteella omistajien lisäksi myös ammattikalastajissa on niitä, joiden mielestä aluelupajärjestelyä ei tarvita. Näiden kalastajien (40 % sisävesien kalastajista) mukaan heidän kalastusmahdollisuutensa ovat jo nyt riittävän hyvät, eivätkä he ole halukkaita liikkumaan pitkiä matkoja uusille alueille (Sipponen ym. 2005). Liikkuvien ja nykyisillä alueillaan pysyttelevien kalastajien toiminnan yhteensovittaminen on kuitenkin aluelupajärjestelyssä mahdollista. Kalavesien omistajista suurin osa ei haluaisi kalastajien määrän yhteislupa-alueella lisääntyvän nykyisestä, ja myös ammattikalastajista moni toivoo tätä. Kalastajien ja omistajien välille olisikin monilla alueilla todennäköisesti löydettävissä molempia osapuolia tyydyttäviä, nykytilannetta ehkä parempia, ratkaisuja jonkinlaisen yhteislupa-aluejärjestelyn puitteissa. Yhteishallintajärjestelyillä ei ole yleensä mitään rajattua muotoa, vaan toimintatavat voidaan muokata, tai ne muokkautuvat, tapauskohtaisesti kullekin alueelle sopiviksi (Jentoft ym. 1998; Charles 2001, 275). Kalavesien toimijoissa tulee tapahtumaan lähitulevaisuudessa muutoksia sekä kalastajien että kalavesien omistajien ikärakenteen vuoksi. Nykyisten toimijoiden tietopohja olisi tärkeää siirtää jo nyt uusille toimijoille. Tähän kalavesien yhteishallinta antaisi hyvän tilaisuuden. Lisääntyvä yhteistyö paikallistasolla todennäköisesti kasvattaisi yhteisöjen ja yksilöiden sosiaalista pääomaa, johon kuuluu myös keskinäinen luottamus. Yhteisön jäsenten halukkuus sekä kalastusammatin harjoittamiseen että kalastushallintoon osallistumiseen voisi kasvaa avoimemman ilmapiirin myötä, mikä puolestaan lisäisi kalastuksen kulttuurista ja institutionaalista (hallintorakenteiden) kestävyyttä.

KIITOKSET

Päädyin tekemään tätä gradutyötä INSURE-hankkeessa hankkeen vetäjän professori Juha Karjalaisen ehdotuksesta. Lopullisen tutkimusaiheen idea hahmottui mielessäni paljolti INSURE-hankkeen tutkijoiden Kari Mujeen ja Timo Marjomäen kanssa käymieni keskustelujen pohjalta. Tutkimussuunnitelmaani ja kyselylomaketta koskevia rakentavia ehdotuksia antoivat professori Marja Järvelä, yhteiskuntapolitiikan opiskelija Aino Rekola, Kari Muje, Timo Marjomäki, tutkijat Hannu Salo ja Tapio Keskinen sekä kalatalousjohtaja Matti Sipponen. Tutkimustyöni eri käytännön vaiheissa Kari Muje oli minulle suureksi avuksi ja tueksi. Gradutyöni aiempaan käsikirjoitusversioon liittyviä hyödyllisiä kommentteja antoivat Kari Mujeen lisäksi professori Marja Järvelä, Matti Sipponen, Timo Marjomäki ja tutkija Pekka Salmi. Kiitän heitä kaikkia lämpimästi heidän arvokkaasta avustaan ja ajastaan. Kiitän myös erityisesti kaikkia kyselyyn vastanneita osakaskuntien esimiehiä, joita ilman tämän tutkimuksen tekeminen ei olisi ollut mahdollista.

LÄHDELUETTELO

Painetut lähteet

- Alkula, T., Pöntinen, S. & Ylöstalo, P. 1994. Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät. WSOY, Juva. 318 s.
- Brown, R. 2001. Community-based cooperative management: renewed interest in an old paradigm. Teoksessa Pitcher, Tony, Hart, Paul ja Pauly, Daniel. (toim.): Reinventing fisheries management. Kluwer Academic Publishers, Fish and Fisheries Series 23, s. 185–193.
- Buckworth, Rik. 2001. World fisheries are in crisis? We must respond! Teoksessa Pitcher, T., Hart, P. ja Pauly, D. (toim.): Reinventing fisheries management. Kluwer Academic Publishers, Fish and Fisheries Series 23, s. 3–17.
- Carley, M. & Christie, I. 2000. Managing sustainable development. 2nd edition. Earthscan Publications Limited, London and Sterling, VA. 322 s.
- Charles, A. T. 1992. Fishery conflicts. A unified framework. *Marine Policy* 16, 379–393.
- Charles, A. T. 2001. Sustainable fishery systems. Blackwell Science, Fish and Aquatic Resources Series. 370 s.
- Euroopan komissio. 2000. Regional socio-economic studies on employment and the level of dependency on fishing. Commission of the European communities, directorate-general for fisheries. (Julkaisu luettavissa internetissä:
http://europa.eu.int/comm/fisheries/doc_et_publ/liste_publi/studies/regional/regionalprofiles.pdf)
- Eurostat. 2004. Facts and figures on the CFP. Basic data on the Common Fisheries Policy. European communities. 38 s. (Julkaisu luettavissa internetissä:
http://europa.eu.int/comm/fisheries/doc_et_publ/liste_publi/facts/pcf04_en.pdf)
- Haila, Y. & Jokinen, P. (toim.) 2001. Ympäristöpolitiikka. Mikä ympäristö, kenen politiikka. Vastapaino, Tampere. 310 s.
- Harris, C. 2001. Social regime formation and community participation in fisheries management. Teoksessa Pitcher, T., Hart, P. ja Pauly, D. (toim.): Reinventing fisheries management. Kluwer Academic Publishers, Fish and Fisheries Series 23, s. 261–276.
- Hart, P. & Pitcher, T. 2001. Conflict, consent and cooperation: an evolutionary perspective on individual human behaviour in fisheries management. Teoksessa Pitcher, T., Hart, P. ja Pauly, D. (toim.): Reinventing fisheries management. Kluwer Academic Publishers, Fish and Fisheries Series 23, s. 215–225.
- Hilborn, R., Maguire, J.-J., Parma, A. M. & Rosenberg, A. A. 2001. The precautionary approach and risk management: can they increase the probability of successes in fishery management? *Canadian Journal of Fisheries and Aquatic Sciences* 58, 99–107.

Honkanen, A., Ahvonen, A. ja Railo, E. 2000. Kalatalousbarometri 2000: Eri väestöryhmien näkemykset kalasta ja kalataloudesta. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. Kala- ja riistaraportteja 202. 29 s.

Hyyryläinen, T. ja Rannikko, P. (toim.). 2000. Eurooppalaistuva maaseutupolitiikka. Paikalliset toimintaryhmät maaseudun kehittäjinä. Osuuskunta Vastapaino. 208 s.

Hyytinen, L. 1995. Johdanto – kalastuksesta ja kalavesiltä lähtevät muutospaineet. Teoksessa Hyytinen, L. ja Kupiainen, H. (toim.): Kalaveteen piirretty viiva. Kalastus ja kalastaja yhteiskunnallisten muutosten pyörteissä. Artikkelikokoelma. Helsingin yliopisto, maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus, Mikkeli. Julkaisuja 37, s. 9–24.

Ilmonen, K. 2000. Sosiaalinen pääoma: käsite ja sen ongelmallisuus. Teoksessa Ilmonen, K. (toim.): Sosiaalinen pääoma ja luottamus. Jyväskylän yliopisto 2000. SoPhi 42, s. 9–38.

Jentoft, S., McCay, J. & Wilson, D. C. 1998. Social theory and fisheries co-management. *Marine Policy* 22, 423–436.

Jurvansuu, S. 1997a. Kalastajasta yrittäjäksi. Ammattikalastaja muutosten tuulten pyörteissä. Teoksessa Salmi, J. ja Salmi, P. (toim.): Lähikuvia ammattikalastuksesta. Kalastusammattin rakenne, joustavuus ja mahdollisuudet. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. Kalantutkimuksia 122, s. 35–45.

Jurvansuu, Sari. 1997b. Niin kauan kalastan kun rahat riittää. Yrittäjäyys ja elämäntapa ammattikalastajakuvan heijastajina. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Enonkoski. Kala- ja riistaraportteja nro 99. 71 s.

Karjalainen, J., Auvinen, H., Helminen, H., Marjomäki, T. J., Niva, T., Sarvala, J. & Viljanen, M. 2000. Unpredictability of fish recruitment: interannual variation in young-of-the-year abundance. *Journal of Fish Biology* 56, 837–857.

Laitinen, J., Honkanen, A., Kettunen, J., Koskela, J. ja Meristö, T. 2004. Kalatalouden tulevaisuus - ”Keitä olemme ja mitä meille kuuluu”. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Helsinki. Kala- ja riistaraportteja 311. 36 s.

Laitinen, J., Honkanen, A., Kettunen, J., Koskela, J. & Meristö, T. 2005a. Kalatalouden tulevaisuus - 3. Väli­raportti: ”Minne voimme mennä ja kuinka?”. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Helsinki. Kala- ja riistaraportteja 353. 22 s. + liitteet.

Laitinen, J., Honkanen, A., Kettunen, J., Koskela, J. & Meristö, T. 2005b. Kalatalouden tulevaisuus – 2. Väli­raportti: ”Mitkä ovat mahdolliset maailmat?”. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Helsinki. Kala- ja riistaraportteja 347. 25 s + 2 liitettä.

Lappalainen, A. 1995. Kalastuskulttuuri muuttuvassa yhteiskunnassa. Teoksessa: Hyytinen, L. ja Kupiainen, H. (toim.): Kalaveteen piirretty viiva. Kalastus ja kalastaja yhteiskunnallisten muutosten pyörteissä. Artikkelikokoelma. Helsingin yliopisto, maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus, Mikkeli. Julkaisuja 37, s. 53–88.

Lappalainen, A. 1997. Sisävesiemme kalastusriitojen historiallinen tausta. Teoksessa Salmi, P. (toim.): Kalastuskiistat haasteena hallinnolle. Näkökulmia sisävesien paikallisiin

ristiriitoihin. Kalatutkimuksia 126, s. 7–29

Lappalainen, A. 1998. Kalastuskulttuuri muuttuvassa yhteiskunnassa. Etnologinen analyysi kalastuskulttuurin muuttumisesta Pohjois-Karjalan Höytiäisellä 1890-luvulta 1990-luvulle. Kalastusmuseoyhdistys R.Y. julkaisuja 13. Väitöskirja. 489 s.

Lappalainen, A. 2002. Vesialueiden perinteinen hallintajärjestelmä ja nykyaikaiset kalastusjärjestelyt. Teoksessa Muje, K. ja Tonder, M. (toim.): Vesialueiden omistus ja alueellinen hallinnointi. Kalatutkimuksia nro 183, s. 8–22.

Maa- ja metsätalousministeriö. 2001. Virkistyskalastus Suomessa nyt ja tulevaisuudessa. Maa- ja metsätalousministeriön vapaa-ajan kalatalouden kehittämisstrategia. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 58/2002. 88 s.

Marjomäki, T., Auvinen, H., Helminen, H., Huusko, A., Sarvala, J., Valkeajärvi, P. Viljanen, M. & Karjalainen, J. 2004. Spatial synchrony in the inter-annual population variation of vendace (*Coregonus albula* (L.)) in Finnish lakes. *Annales Zoologici Fennici* 41, 225–240.

Marjomäki, T., Kirjasniemi, J. & Huolila, M. 1995. The response of fisheries to decline in the vendace (*Coregonus albula* (L.)) stock of Lake Puulavesi, Finland. *Archive für Hydrobiologie Special Issues Advanc. Limnol.* 46, 421–428.

Marjomäki, T. J., Muje, K., Nykänen, M. & Urpanen, O. 2005. Pyydysyksiköt ja sisävesikalastuksen säätely. Jyväskylän yliopisto, bio- ja ympäristötieteiden laitos. 35 s. (Julkaisematon käsikirjoitus.)

Metsämuuronen, J. 2003. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä. 772 s.

Muje, K., Lindroos, M., Marjomäki, T.J. & Karjalainen, J. 2004. Interlocked sustainable use of multiple fish stocks – modelling biological and socio-economic conditions in Finnish vendace (*Coregonus albula* (L.)) fisheries. *Annales Zoologici Fennici* 41, 375–390.

Muje, K. Tonder, M. & Salmi, P. 2001. Kalastuksen paikallis- ja aluehallinto Pihlajavedellä - Vesialueen omistus ja intressiryhmien näkökulmat. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. Kala- ja riistaraportteja 216. 32 s.

Myllyntaus, T. 1992. Vaaran laelta toimiston nurkkaan – taloudellinen kehitys ja elämänmuodon muutokset. Teoksessa Rahikainen, Marjatta (toim.): Suuri muutos – suomalaisen yhteiskunnan kehityspiirteitä. Helsingin yliopisto, Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus, s. 35–51.

Määttä, T. 2002. Kalavesi kollektiivisena yksityisomistuskohteena. Teoksessa Muje, K. ja Tonder, M. (toim.): Vesialueiden omistus ja alueellinen hallinnointi. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. Kalatutkimuksia 183, s. 23–45.

Nielsen, J. R. & Vedsmand, T. 1997. Fishermen's organisations in fisheries management. Perspectives for fisheries co-management based on Danish fisheries. *Marine Policy* 21, 277–288.

Ostrom, E. 1990. *Governing the commons. The evolution of institutions for collective action.* Cambridge University Press. 280 s.

Pinkerton, E. W. 1994. Local fisheries co-management: a review of international experiences and their implications for salmon management in British Columbia. *Canadian Journal of Fisheries and Aquatic Sciences* 51, 2363–2378.

Pirhonen, M. & Salmi, P. 2001. Tiedon valta kalastuspolitiikassa: Viehekorttikiistan retoriikkaa. Teoksessa Salmi, P. (toim.): Paikallinen tieto, asiantuntijuus ja vuorovaikutus kalavesien hallinnassa. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Helsinki. *Kalatutkimuksia* 177, s. 83–96.

Pitkänen, M. 1997. Paikalliset kalastuskonfliktit – tapaustutkimusten kertomaa. Teoksessa Salmi, P. (toim.): Kalastuskiistat haasteena hallinnolle. Näkökulmia sisävesien paikallisiin ristiriitoihin. *Kalatutkimuksia* 126, s. 31–54.

Pitkänen, M., Vepsäläinen, V.-P. & Salmi, P. 1995. Kalavesi kielellä – kalastuksen järjestämisen ongelmat ja kalaveden merkitys Oriveden kalastajien kertomana. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Enonkoski. *Kala- ja Riistaraportteja* 42. 49 s.

Pomeroy, R. S. 1998. A process for community-based fisheries co-management. *Naga, the ICLARM Quarterly*. January-March. s. 71–76.

Putnam, R. 2000. *Bowling alone. The collapse and revival of American community.* Simon & Schuster, New York. 541 s.

Rannikko, P. 1997. Eläjänä elonkehän reunalla. Teoksessa Rannikko, P. ja Schuurman, N. (toim.): Elämisen taika taigalla. Ihminen ja luonto Pohjois-Karjalan biosfäärialueella. Joensuu yliopisto, Karjalan tutkimuslaitoksen julkaisuja 120, s. 141–162.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. 1994. Suomen kalatalous Euroopassa: tilastoja ja tietoa kalataloudesta Euroopan unionin jäsenmaissa sekä Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa. *SVT Ympäristö* 10.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. 2003. Ammattikalastus sisävesillä 2002. *SVT Maa-, metsä- ja kalatalous* nro 63. 13 s.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. 2004a. Kalatalous tilastoina – Finnish Fisheries Statistics 2004 (toim. Eija Nylander). Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Helsinki. 28 s.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. 2004b. Ammattikalastus merellä 2003. *SVT Maa-, metsä- ja kalatalous* nro 55. 54 s.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. 2004c. Kalavarat 2004. *SVT Maa-, metsä- ja kalatalous* 2004 nro 60. Helsinki. 99 s.

Salmi, P. 1992. Itä-Suomen troolikalastaja yleisen mielipiteen ja muikkulaman puristuksissa. *Suomen Kalastuslehti* 5, 17–20.

Salmi, P. 1997a. Miksi kalastuskiistoja tutkitaan? Johdatus ristiriitojen analyysiin. Teoksessa

Salmi, J. ja Salmi, P. (toim.): Lähikuvia ammattikalastuksesta. Kalastusammatin rakenne, joustavuus ja mahdollisuudet. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. Kalantutkimuksia 122, 1–5.

Salmi, P. 1997b. Kalastuksen järjestämisen ongelmat sisävesillä. Ammattikalastajan näkökulma. Teoksessa Salmi, J. ja Salmi, P. (toim.): Lähikuvia ammattikalastuksesta. Kalastusammatin rakenne, joustavuus ja mahdollisuudet. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. Kalantutkimuksia 122, 75–82.

Salmi, P. 1998. Towards sustainable vendace fisheries? Fishermen's conceptions about fisheries management. *Boreal Environmental Research* 3, 151–159.

Salmi, P. 2000. Tieto ja valta kalastuksen päätöksenteossa - Konflikteista yhteishallintaan? *Alue ja Ympäristö* 29, 47–58.

Salmi, P., Juvonen, L., Laamanen, K., Piipponen, M. & Pitkänen, M. 1994b. Kenen ehdoilla kalavaroja hyödynnetään? Onkamojärven kalastuskiistan taustoja. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Helsinki. Kalatutkimuksia 82. 33 s.

Salmi, P. & Muje, K. 2001. Local owner-based management of Finnish lake fisheries: social dimensions and power relations. *Fisheries Management and Ecology* 8, 435–442.

Salmi, J., Muje, K., Salmi, P. & Virtanen, P. 2001. Paikallinen vesialuehallinto ja muuttuva kalastus – Velkuan kalastusalueen intressiryhmien näkemyksiä. *Kala- ja riistaraportteja* 238. 52 s.

Salmi, J., Mäkinen, T., Salmi, P. & Seppänen, E. 2004. Rannikkokalastus ja kalankasvatus Lounais-Suomen saaristossa. AQCESS-hankkeen sosio-ekonomiset havainnot. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. *Kala- ja riistaraportteja* 312. Helsinki. 56 s.

Salmi, P. & Nordquist, J. 2003. Kenen ehdoilla kalavesiä käytetään? Kalavesien omistus ja intressiryhmien näkökulmat Nauvon kalastusalueella. *Kala- ja riistaraportteja* nro 285. 36 s.

Salmi, P. & Salmi, J. (toim.). 1993. Sisävesi- ja rannikkokalastaja muutospaineiden alla. Arkipäivän ongelmat ammattikalastajien kertomana. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. *Kalatutkimuksia* 72. 117 s.

Salmi, J. & Salmi, P. 2001. Ammatin ja harrastuksen välivesillä: sivutoimisen kalastuksen monimuotoisuus. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Pori. *Kala- ja riistaraportteja* 211. 28 s.

Salmi, P., Salmi, J., Jurvelius, J. & Varjopuro, R. 1997a. Muuttuva ammattikalastus. Yhteenveto profiilitutkimuksen tuloksista. Teoksessa Salmi, J. ja Salmi, P. (toim.): Lähikuvia ammattikalastuksesta. Kalastusammatin rakenne, joustavuus ja mahdollisuudet. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. Kalantutkimuksia 122, s. 1–15.

Salmi, J., Salmi, P. & Moilanen, P. 1997b. Kalastusyrittysten rakenne ja kannattavuus. Teoksessa Salmi, J. ja Salmi, P. (toim.): Lähikuvia ammattikalastuksesta. Kalastusammatin rakenne, joustavuus ja mahdollisuudet. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. Kalantutkimuksia 122, s. 17–28.

- Salmi, J., Salmi, P. & Muje, K. 2002. Kalastuskuntien ja alueiden profiilit vuonna 1999. Valtakunnallisten postikyselyiden tuloksia. Kala- ja riistaraportteja 247. 41 s.
- Salmi, J., Salmi, P. & Setälä J. 1994a. Ammattikalastajien kalan markkinointi. Ongelmat ja kehittämisedellytykset Pohjois-Satakunnan rannikolla. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. Kalatutkimuksia 83. 96 s.
- Salminen, M. & Böhling, P. 2002. Kalavedet kuntoon. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Helsinki. 268 s.
- Salo, H. & Tohmo, T. 2005. Elinkeinokalatalouden mosaiikki. Jyväskylän yliopiston Ympäristötutkimuskeskuksen tiedonantoja 158. 32 s.
- Sarvala, J. & Helminen, H. 2002. Intensive fishery can results in recruitment overfishing of vendace. VIII International symposium on the biology and management of coregonid fishes. Rovaniemi. (Suullisen esitelmän abstrakti konferenssikirjassa.)
- Sen, S. & Nielsen, J. R. 1996. Fisheries co-management: a comparative analysis. Marine Policy 20, 405–418.
- Sipponen, M. 1995. Fisheries regions – a tool for more effective fisheries management? Aqua Fennica 25, 77–91.
- Sipponen, M. 1998. The impact of ownership of fishing rights on professional fishing in Finnish lakes. Fisheries Research 34, 123–136.
- Sipponen, M. 1999. The Finnish inland fisheries system. The outcomes of private ownership of fishing rights and of changes in administrative practices. Biological research reports from the university of Jyväskylä n:o 73. 81 s. + 6 erillisjulkaisua. (Väitöskirja.)
- Sipponen, M., Muje, K., Marjomäki, T.J., Valkeajärvi, P. & Karjalainen, J. 2005. Interlocked use of inland fish resources – a new management strategy under private property rights. (Julkaisematon käsikirjoitus.)
- Sipponen, M. & Gréboval, D. 2001. Social, economic and cultural perspectives of European inland fisheries: review of the EIFAC symposium on fisheries and society. Fisheries Management and Ecology 8, 283–293.
- Ståhl, L. 1997a. Perhe ja sivutulot kalastusyriyten voimavarana. Teoksessa Salmi, J. ja Salmi, P. (toim.): Lähikuvia ammattikalastuksesta. Kalastusammatin rakenne, joustavuus ja mahdollisuudet. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. Kalantutkimuksia 122, 29–34.
- Ståhl, L. 1997b. Ammattikalastaja vai harrastaja? Kalastajien mielipiteitä ja käsityksiä heistä itsestään sekä toisista kalastajista. Teoksessa Salmi, J. ja Salmi, P. (toim.): Lähikuvia ammattikalastuksesta. Kalastusammatin rakenne, joustavuus ja mahdollisuudet. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. Kalantutkimuksia 122, 57–64.
- Suuronen, P., Turunen, T., Kiviniemi, M. & Karjalainen, J. 1995. Survival of vendace (*Coregonus albula*) escaping from a trawl cod end. Canadian Journal of Fisheries and Aquatic Sciences 52: 2527–2533.

Tiitinen, J. 1995a. Kalastuksen päätöksentekojärjestelmän kehitys. Teoksessa Hyytinen, L. ja Kupiainen, H. (toim.): Kalaveteen piirretty viiva. Kalastus ja kalastaja yhteiskunnallisten muutosten pyörteissä. Artikkelikokoelma. Helsingin yliopisto, maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus, Mikkeli. Julkaisuja 37 s. 88–135.

Tiitinen, J. 1995b. Kalastusoikeuden haltija - kalastuskuntalaitos. Teoksessa Hyytinen, L. ja Kupiainen, H. (toim.): Kalaveteen piirretty viiva. Kalastus ja kalastaja yhteiskunnallisten muutosten pyörteissä. Artikkelikokoelma. Helsingin yliopisto, maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus, Mikkeli. Julkaisuja 37, s. 136–150.

Toivonen, A.-L., Mikkola, J., Salmi, P. & Salmi, J. 2003. Vapaa-ajankalastuksen monet merkitykset. Kalatutkimuksia 187. 30 s.

Tonder, M. & Muje, K. 2002. Omistajien paikallisuus ja omistukseen liittyvät intressit sisävesillä. Teoksessa Muje, K. ja Tonder, M. (toim.): Vesialueiden omistus ja alueellinen hallinnointi. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. Kalatutkimuksia 183, s. 75–90.

Vesa, R., Kilpinen, K., Myllylä, M. ja Wallgren, M. 2001. Yhteisen kalaveden osakaskunta. Opaskirja hoitokunnan jäsenille ja puheenjohtajalle. Kalatalouden Keskusliitto nro 139. 127 s.

Vihervuori, Pekka. 1996. Euroopan kalavedet ovat yksityisiä tai julkisia. Suomen Kalastuslehti 5, 24–25.

Vilka, P. 2004. Vesialueiden yhdistämistä toteutettu 100 000 vesihehtaarilla. Suomen Kalastuslehti 1, 20–23.

Elektroniset lähteet

Kalastuslaki 16.4.1982/286. Valtion säädöstietopankki FINLEX, Edita. Saatavilla www-muodossa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1982/19820286> [viitattu 10.05.2005].

Maa- ja metsätalousministeriö. MMM:n www-sivut: <http://www.mmm.fi/> (kalastus, riista ja porot -linkki) [viitattu 18.5.2005]

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen www-sivut: <http://www.rktl.fi/tilastot/> [viitattu 18.5.2005]

Suomen ammattikalastajaliitto ry. 2000. Suomen kalastuspoliittinen ohjelma. Internet-julkaisu: <http://www.sakl.fi/julkaisut/kpo/index.html> [19.5.2005]

Työvoima- ja elinkeinokeskus (TE-keskus). Internet-sivusto: www.te-keskus.fi [viitattu 20.11.2003]

Yhdistyneet Kansakunnat. 2005. YK:n www-sivut: <http://www.un.org/esa/sustdev/documents/agenda21/> [viitattu 26.5.2005]

Ympäristöministeriö. 2005. Internet-sivusto (”Kestävän kehityksen aihealueita”): <http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=10242&lan=fi> [viitattu 15.8.2005]

LIITTEET

Liite 1. Kyselyn koekierroksen saatekirje

KYSELYN SAATEKIRJE

Jyväskylässä 19.5.2004

Hyvä osakaskunnan esimies

Jyväskylän yliopiston Vesien luonnonvarat -yksikkö tutkii maanlaajuudessa hankkeessa kalakantojen kestävään käyttöön liittyviä kysymyksiä. Yksi tärkeimmistä teemoista on vesialueiden omistajien vesialueiden hallintoon ja käyttöön liittyvien näkemysten ja ammattikalastuksen tarpeiden kartoittaminen.

Tällä kyselyllä pyrimme selvittämään vesialueiden omistajakunnan näkemyksiä vesialueiden hallinnasta ja käytöstä. Osakaskunnat (kalastuskunnat) ovat tärkein toimija kalaresurssien hallinnossa. Tämän vuoksi kysymykset koskevat myös osakaskunnan toiminnan ja sääntöjen sisältöä. Lomakkeen alkuosan vastaajaan liittyvillä kysymyksillä pyrimme kartoittamaan osakaskuntien aktiivijäsenten suhdetta kalaveteen. Vastauksenne on erittäin tarpeellinen vaikka ette itse kalastaisi tai vaikka osakaskuntanne ei toimisi aktiivisesti.

Lomakkeen loppupuolella kysymysten ja väittämien perustaksi hahmoteltu ammattikalastuksen yhteislupa-aluemalli on teoreettinen hahmotelma, joka perustuu muikkukantojen alueellisesta vaihtelusta koottuun biologiseen tietoon ja ammattikalastajien käytössä oleviin alueisiin. Sen mahdollinen soveltaminen riippuu täysin vesialueiden omistajien suhtautumisesta asiaan. Kyselystä saatava tieto on ehdottoman luottamuksellista. Tietoja käsitellään siten, että niitä ei voi yhdistää yksittäisiin osakaskuntiin tai henkilöihin.

Kyselyn tuloksista tiedotetaan vesialueiden omistajille, kalastusalueille, viranomaisille, neuvontajärjestöille ja ammattikalastajille, jotta uutta tietoa voidaan käyttää kalavarojen käytön suunnittelussa. Kyselyä hyödynnetään FM Mari Nykäsen yhteiskuntapolitiikan alaan liittyvässä opinnäytetyössä.

Tämä Teille nyt lähetetty kyselylomake on niin sanottu TESTILOMAKE, joka on lähetetty noin kymmenelle vastaajalle. Vastauksianne tullaan hyödyntämään normaalisti varsinaisessa tutkimuksessa, mutta lisäksi toivoisimme teiltä lomakkeen sisältöä ja ymmärrettävyyttä koskevaa palautetta, joiden perusteella voimme tarvittaessa parantaa lomaketta. Voitte esim. kirjoittaa lomakkeeseen kommentteja kysymysten viereen, mikäli joku kysymyksistä on vaikeasti ymmärrettävä tai joku mahdollinen vastausvaihtoehto selvästi puuttuu.

Pyydämme palauttamaan täytetyt kyselylomakkeet oheisessa palautuskuoressa **28.5.2004** mennessä.

Mari Nykänen
Tutkija

Juha Karjalainen
Professori

Vastaamme mielellämme tutkimusta koskeviin kysymyksiin:

Mari Nykänen

Bio- ja ympäristötieteiden laitos, PL 35, 40014 Jyväskylän yliopisto

Sähköposti: xxx , puh. xxx

Tämän kyselyn osoitetietolähteenä ovat TE-keskusten osakaskuntarekisterit

Liite 2. Varsinaisen kyselyn 1. kierroksen saatekirje

KYSELYN SAATEKIRJE

Jyväskylässä 2.9.2004

HYVÄ OSAKASKUNNAN ESIMIES

Jyväskylän yliopiston kalabiologian ja kalatalouden yksikkö tutkii maanlaajuisessa hankkeessa kalakantojen kestävään käyttöön liittyviä kysymyksiä. Yksi tärkeimmistä teemoista on vesialueiden omistajien vesialueiden hallintoon ja käyttöön liittyvien näkemysten ja ammattikalastuksen tarpeiden kartoittaminen.

Tällä kyselyllä pyrimme selvittämään vesialueiden omistajakunnan näkemyksiä vesialueiden hallinnasta ja käytöstä. **Vastauksenne on erittäin tarpeellinen vaikka ette itse kalastaisi tai vaikka osakaskuntanne ei toimisi aktiivisesti.** Osallistuminen tutkimukseen on kuitenkin täysin vapaaehtoista.

Vastaamalla kyselyyn edustatte yksittäistä vesialueen omistajaa eli toivomme teidän vastaavan kuhunkin kysymykseen **oman henkilökohtaisen** näkemyksenne mukaisesti. Näin myös silloin, kun oma näkemyksenne poikkeaa osakaskuntanne yleisestä mielipiteestä.

Osakaskunnat (kalastuskunnat) ovat tärkein toimija kalaresurssien hallinnossa. Tämän vuoksi osa kysymyksistä koskee osakaskunnan toiminnan ja sääntöjen sisältöä. Lomakkeen alkuosan vastaajaan liittyvillä kysymyksillä pyrimme kartoittamaan osakaskuntien aktiivijäsenten suhdetta kalaveteen. Lomakkeen loppupuolella kuvataan teoreettinen hahmotelma uudenlaisesta ammattikalastuksen yhteislupa-aluemallista. Mallin mahdollinen tuleva soveltaminen riippuu täysin vesialueiden omistajien suhtautumisesta asiaan. Tätä selvitetään aihetta koskevilla kysymyksillä ja asennevääntämällä.

Kyselystä **saatava tieto on ehdottoman luottamuksellista.** Tietoja käsitellään siten, että niitä ei voi yhdistää yksittäisiin osakaskuntiin tai henkilöihin.

Tutkimushankkeen tuloksista tiedotetaan vesialueiden omistajille, kalastusalueille, viranomaisille, neuvontajärjestöille ja ammattikalastajille, jotta uutta tietoa voidaan käyttää kalavarojen käytön suunnittelussa. Tätä kyselyä hyödynnetään myös FT Mari Nykäsen yhteiskuntapolitiikan alaan liittyvässä opinnäytetyössä.

Pyydämme palauttamaan täytetyt kyselylomakkeet oheisessa palautuskuoressa **17.9.2004** mennessä.

Mari Nykänen
Tutkija

Juha Karjalainen
Professori

Vastaamme mielellämme tutkimusta koskeviin kysymyksiin:

Mari Nykänen puh. xxx tai Kari Muje puh. xxx

Bio- ja ympäristötieteiden laitos, PL 35, 40014 Jyväskylän yliopisto

Tämän kyselyn osoitetietolähteenä ovat TE-keskusten osakaskuntarekisterit. Kysely on lähetetty noin 300:lle osakaskunnan päämiehelle valituilla alueilla Keski- ja Itä-Suomessa.

Liite 3. Varsinaisen kyselyn 2. kierroksen saatekirje

Jyväskylässä 23.9.2004

HYVÄ OSAKASKUNNAN ESIMIES

*Lähetimme Teille syyskuun alussa kyselyn, johon emme ole vielä saaneet vastaustanne. Mikäli olette jo postittaneet vastauksenne, on tämä kirje aiheeton. Mikäli ette jostakin syystä kyselyä saaneet tai ette ole vielä siihen vastannut, toivoisimme Teidän lähettävän oheisen kaavakkeen täytettynä palautuskuoressa **8.10. mennessä**.*

Tällä kyselyllä pyrimme selvittämään vesialueiden omistajakunnan näkemyksiä vesialueiden hallinnasta ja käytöstä. **Vastauksenne on erittäin tarpeellinen vaikka ette itse kalastaisi tai vaikka osakaskuntanne ei toimisi aktiivisesti.** Osallistuminen tutkimukseen on kuitenkin täysin vapaaehtoista.

Vastaamalla kyselyyn edustatte yksittäistä vesialueen omistajaa eli toivomme teidän vastaavan kuhunkin kysymykseen **oman henkilökohtaisen** näkemyksenne mukaisesti. Näin myös silloin, kun oma näkemyksenne poikkeaa osakaskuntanne yleisestä mielipiteestä.

Jyväskylän yliopiston kalabiologian ja kalatalouden yksikkö tutkii maanlaajuudessa hankkeessa kalakantojen kestäväään käyttöön liittyviä kysymyksiä. Yksi tärkeimmistä teemoista on vesialueiden omistajien vesialueiden hallintoon ja käyttöön liittyvien näkemysten ja ammattikalastuksen tarpeiden kartoittaminen.

Osakaskunnat (kalastuskunnat) ovat tärkein toimija kalaresurssien hallinnossa. Tämän vuoksi osa kysymyksistä koskee osakaskunnan toiminnan ja sääntöjen sisältöä. Lomakkeen alkuosan vastaajaan liittyvillä kysymyksillä pyrimme kartoittamaan osakaskuntien aktiivijäsenten suhdetta kalaveteen. Lomakkeen loppupuolella kuvataan teoreettinen hahmotelma uudeltaisesta ammattikalastuksen yhteislupa-aluemallista. Mallin mahdollinen tuleva soveltaminen riippuu täysin vesialueiden omistajien suhtautumisesta asiaan. Tätä selvitetään aihetta koskevilla kysymyksillä ja asennevääntämällä.

Kyselystä **saatava tieto on ehdottoman luottamuksellista**. Tietoja käsitellään siten, että niitä ei voi yhdistää yksittäisiin osakaskuntiin tai henkilöihin.

Tutkimushankkeen tuloksista tiedotetaan vesialueiden omistajille, kalastusalueille, viranomaisille, neuvontajärjestöille ja ammattikalastajille, jotta uutta tietoa voidaan käyttää kalavarojen käytön suunnittelussa. Tätä kyselyä hyödynnetään myös FT Mari Nykäsen yhteiskuntapolitiikan alaan liittyvässä opinnäytetyössä.

Mari Nykänen
Tutkija

Juha Karjalainen
Professori

Vastaamme mielellämme tutkimusta koskeviin kysymyksiin:

Mari Nykänen puh. xxx tai Kari Muje puh. xxx
Bio- ja ympäristötieteiden laitos, PL 35, 40014 Jyväskylän yliopisto

Tämän kyselyn osoitetietolähteenä ovat TE-keskusten osakaskuntarekisterit. Kysely on lähetetty noin 300:lle osakaskunnan päämiehelle valituilla alueilla Keski- ja Itä-Suomessa.

Liite 4. Tutkimuksessa käytetty kyselylomake

KYSELYLOMAKE, Jyväskylän yliopisto

Olkaa hyvä ja vastatkaa ympyröimällä **yksi** vastausvaihtoehto (vaihtoehdon numero) ja/tai kirjoittamalla vastauksenne sille annetulle viivalle.

VASTAAJAN TAUSTATIEDOT

1. Sukupuolenne: 1 nainen 2 mies

2. Syntymävuotenne: 19_____

3. Mikä on ylin koulutuksenne?: (rengastakaa vain yksi kohta)

1 Kansakoulu, kansalaiskoulu	4 Ammatti- tai keskiasteen koulutus
2 Keski- tai peruskoulu	5 Korkeakoulu- tai yliopistotutkinto
3 Ylioppilas	6 Muu, mikä: _____

4. Mikä seuraavista kuvaa parhaiten ammattiasemaanne tällä hetkellä?:

1 Palkansaaaja	4 Eläkeläinen
2 Yrittäjä tai itsenäinen ammatinharjoittaja	5 Opiskelija
3 Työtön	6 Muu, mikä: _____

5. Miten saitte osakkuuden tai kalastusoikeuden siihen osakaskuntaan, jonka edustajana olette tämän kyselyn saaneet?:

1 En ole osakas	5 Ostamalla pelkän vesialueen osakkuuden
2 Loma-asunnon oston yhteydessä	6 Perintönä
3 Muun maakaupan yhteydessä	7 Vuokraamalla kiinteistön tai kalastusoikeuden
4 Vakinaisen asunnon oston yhteydessä	8 Muulla tavoin, miten: _____

6. Kuinka kauan olette olleet osakkaana tässä osakaskunnassa (ent. kalastuskunta)?: _____ vuotta

7. Missä pysyvä asuntonne sijaitsee?:

- 1 Osakaskunnan vesialueen rannalla tai näköetäisyydellä siitä
- 2 Muualla osakaskunnan kotikunnassa
- 3 Muualla paikkakunnalla

8. Rengastakaa seuraavista vaihtoehdoista **yksi** kalastajatyypin, joka kuvaa Teitä parhaiten:

- 1 Ammattikalastaja (säännöllistä tuloa kalastamisesta)
- 2 Satunnaisesti myyntiin kalastava
- 3 Kotitarvekalastaja (saaliin saaminen on kalastuksenne päätarkoitus)
- 4 Virkistyskalastaja (virkistäytyminen on kalastuksenne päätarkoitus)
- 5 En kalasta lainkaan
- 6 En osaa sanoa

9. Missä kalastatte?:

(ympyröikää yksi numero joka rivillä)

	En koskaan	Joskus	Usein	En osaa sanoa
a) Oman osakaskunnan vesillä	1	2	3	4
b) Muualla saman kalastusalueen vesillä	1	2	3	4
c) Toisten kalastusalueiden vesillä	1	2	3	4

Miten kalastatte?:

d) Mato-ongella tai pilkkimällä	1	2	3	4
e) Uistelemalla tai heittokalastuksella	1	2	3	4
f) Verkolla	1	2	3	4
g) Rysällä	1	2	3	4
h) Troolilla	1	2	3	4
i) Nuotalla	1	2	3	4
j) Katiskalla	1	2	3	4

Mitä kalastatte (tavoitelajit)? (ympyröikää numero)	En koskaan	Joskus	Usein	En osaa sanoa
k) Suuria petokaloja (esim. lohi, taimen, hauki, kuha)	1	2	3	4
l) Siikaa	1	2	3	4
m) Muikkua	1	2	3	4
n) Ahvenia tai särkikaloja (esim. särki, lahna)	1	2	3	4

10. Kuinka monena päivänä tavallisesti kalastatte: (ympyröikää yksi vaihtoehto kohdissa a) ja b)

a) talvella kantavan jään aikaan

b) avovesikaudella

- 1) En yhtenäkkään
- 2) 1-5 päivänä
- 3) 6-20 päivänä
- 4) 21-30 päivänä
- 5) >30 päivänä
- 6) En osaa sanoa

- 1) En yhtenäkkään
- 2) 1-5 päivänä
- 3) 6-20 päivänä
- 4) 21-30 päivänä
- 5) >30 päivänä
- 6) En osaa sanoa

OSAKASKUNNAN TAUSTATIEDOT

Ympyröikää yksi vastausvaihtoehto kunkin kysymyksen kohdalla ja täydentäkää tarvittaessa kirjoittamalla viivalle.

11. Osakaskuntanne nimi: _____

12. Mihin vesialueeseen (järveen tai järviin) osakaskuntanne pääosin kuuluu?:

13. Osakaskuntanne vesiala: 1) yhteensä _____ hehtaaria 2) En osaa sanoa

14. Kuinka monta osakasta osakaskuntaanne kuuluu?

- 1 Ajantasaisen osakasluettelon mukaan: _____ kpl tai jos sellaista ei ole, niin:
- 2 Arviolta (kymmenen tarkkuudella): _____ kpl
- 3 En osaa sanoa

15. Onko osakaskunnallanne seuraavanlaista toimintaa?: (ympyröikää yksi numero joka rivillä)

	Ei lainkaan	Harvemmin kuin kerran vuodessa	Kerran vuodessa tai useammin	En osaa sanoa
a) Osakaskunnan kokouksia	1	2	3	4
b) Osallistumista osakaskunnan toimialan koulutukseen	1	2	3	4
c) Osallistumista kalastusalueen kokouksiin	1	2	3	4
d) Kalojen istutusta	1	2	3	4
e) Vesistön tilan parannustoimia (kunnostukset tms.)	1	2	3	4
f) Kalastuskilpailuja	1	2	3	4
g) Juhlia, talkoita, illanviettoja, rantakalatahtumia tms.	1	2	3	4

16. Onko Teillä mielestänne käytettävissä riittävästi tietoa vesialueenne ja sen kalakantojen hoidon perustaksi?: (ympyröikää oikea vaihtoehto ja täydentäkää ei-vastaus tarvittaessa viivoille)

- 1 Kyllä
- 2 Ei ole. Tarvitsisin lisätietoa:
miltä taholta?: _____ ja/tai
mistä aiheesta?: _____
- 3 En osaa sanoa

17. Onko osakaskunnallanne tietojenne mukaan ollut viimeisten viiden vuoden aikana ristiriitoja ulkopuolisten tahojen kanssa seuraavista aiheista (esim. eri kalastajaryhmien, viranomaisten tai toisten osakaskuntien kanssa):

	Ei	Kyllä	Jos kyllä, minkä tahon kanssa?: (kirjoittakaa viivalle)
a) Päätösvalta kalavesillä	1	2	
b) Kalastajien määrä	1	2	
c) Liikakalastus	1	2	
d) Käytetyt kalastusmenetelmät	1	2	
e) Käsitys kalakantojen tilasta	1	2	
f) Ammattikalastuslupien hinta	1	2	
g) Virkistyskalastuslupien hinta	1	2	
h) Kalavesien hoitotoimet	1	2	
i) Kalastusrauhoitukset	1	2	
j) Veneily, vesijetillä ajo tms.	1	2	
k) Kalastussääntöjen noudattaminen	1	2	
l) Ympäristölupiin liittyvät seikat, esim. vesien likaaminen ja ruoppaus	1	2	
m) Muu ristiriita, mikä ja minkä tahon kanssa:			

18. Onko kalakantojen tila vesialueella, johon osakaskuntanne kokonaan tai pääosin kuuluu, mielestänne: (ympyröikää yksi)

Erinomainen	Hyvä	Tyydyttävä	Välttävä	Huono	En osaa sanoa
1	2	3	4	5	6

PYYDYSTEN YKSIKÖINTI JA LUPIEN MYYNTI OSAKASKUNNASSANNE:

(ympyröikää aina oikean vaihtoehdon numero ja/tai kirjoittakaa vastaus viivalle)

19. Myöntääkö osakaskuntanne kalastuslupia osakaskuntanne ulkopuolisille?:

	Ei	Kyllä	En osaa sanoa
a) Vapaa-ajankalastajille	1	2	3
b) Ammattikalastajille	1	2	3

20. Oliko osakaskunnallanne vuonna 2003 lupatuloja?:

- 1 Ei
- 2 Kyllä. Lupatuloja oli _____ euroa (jos ette tiedä lupatulojen määrää, jättäkää euro-kohta tyhjäksi)
- 3 En osaa sanoa oliko lupatuloja

21. Rajoittaako osakaskuntanne toimintaa lupatulojen liian pieni määrä?: (esim. hoitotoimien toteuttamista)

- 1 Ei
- 2 Kyllä, miten?: _____
- 3 En osaa sanoa

22. Kuinka paljon lisää lupatuloja osakaskuntanne tarvitsisi toimiakseen tyydyttävästi?:

- 1 Lisää lupatuloja ei tarvita
- 2 _____ euroa/vuosi
- 3 En osaa sanoa

23. Kuinka paljon yhteensä saitte lupatuloja ammattikalastajilta vuonna 2003?:

- 1 _____ euroa
- 2 En osaa sanoa

24. Moneksiko vuodeksi ammattikalastuslupa myönnetään kalastajalle?: (ympyröikää yksi numero)

1) Yhdeksi vuodeksi	4) 11-20 vuodeksi
2) 2-5 vuodeksi	5) Toistaiseksi
3) 6-10 vuodeksi	6) Lupia ei myydä
	7) En osaa sanoa

25. Onko osakaskunnallanne käytössä pyydysyksiköinti?:

- 1) Kyllä
- 2) Ei *Jos ei, siirtykää suoraan kysymykseen 32*
- 3) En osaa sanoa

26. Onko osakaskunnallanne kokonaispyydysyksikkömäärää eli pyydysyksiköiden ylärajaa?:

- 1 Kyllä, maksimi on _____ yksikköä
- 2 Ei ole
- 3 En osaa sanoa

27. Montako pyydysyksikköä oli käytössä (myyty tai jaettu) vuonna 2003?:

- 1 _____ yksikköä
- 2 En osaa sanoa

28. Onko Teidän mielestänne mahdollista kalakantojen järkipärisen käytön kannalta ajatellen ottaa tällä hetkellä käyttämätön osa kokonaispyydysyksiköistä käyttöön?:

- 1 Kyllä on mahdollista
- 2 Ei ole mahdollista, miksi ei?: _____
- 3 Osakaskunnassamme ei ole kokonaispyydysyksiköintiä
- 4 Kokonaispyydysyksiköistä kaikki ovat käytössä ja pyydysyksiköiden kokonaismäärä on riittävä
- 5 Kokonaispyydysyksiköistä kaikki ovat käytössä, mutta pyydysyksiköiden kokonaismäärää voisi lisätä
- 6 En osaa sanoa

29. Kuinka suuri osuus pyydysyksiköistä on varattu ammattikalastajien käyttöön?:

- 1 _____% kaikista pyydysyksiköistä **TAI** jos ei kokonaismäärää ei ole: _____ kpl pyydysyksikköä
- 2 Ammattikalastajien käytössä olevaa määrää ei ole määritelty
- 3 En osaa sanoa

30. Kuinka suuri osuus näistä oli käytössä vuonna 2003?:

- 1 _____ prosenttia **TAI** jos ei kokonaismäärää ei ole: _____ kpl pyydysyksikköä
- 2 En osaa sanoa

31. Montaako pyydysyksikköä seuraavat pyydykset vastaavat osakaskunnassanne? Ilmoittakaa myös tähän yksikkömäärään sisältyvät pyydysten kokorajoitukset. Jos ette osaa vastata johonkin, jättäkää kohta tyhjäksi.

- a) Katiska _____ yksikköä
- b) Verkko _____ yksikköä. Rajat: pituus alle ____m korkeus alle ____m
- c) Muikkuverkko _____ yksikköä. Rajat: pituus alle ____m korkeus alle ____m
- d) Kesänuotta _____ yksikköä. Rajat: ympärys alle ____m korkeus alle ____m
- e) Talvinuotta _____ yksikköä. Rajat: ympärys alle ____m korkeus alle ____m
- f) Trooli _____ yksikköä. Rajat: leveys alle ____m korkeus alle ____m
- g) Muikku/siikarysä _____ yksikköä. Rajat: siiven pituus alle ____m korkeus alle ____m

MITÄ MIELTÄ KALAVESIEN HALLINNASTA JA KÄYTÖSTÄ?

32. Mitä mieltä Te olette seuraavista omaa kalastusalueettanne koskevista väittämistä?:
(ympyröikää yksi vaihtoehto joka riviltä)

Täysin samaa mieltä Jokseenkin samaa mieltä Jokseenkin eri mieltä Täysin eri mieltä En osaa sanoa

a) Olen tyytyväinen kalastusalueen toimintaan	1	2	3	4	5
b) Eri tahojen (mm. TE-keskus, kalastajat, osakaskunnat) yhteistyö toimii alueella hyvin	1	2	3	4	5
c) Pienien osakaskuntien vesialueita on syytä yhdistää, jotta kalakantojen hoito olisi järkevämpää	1	2	3	4	5

33. Entä mitä mieltä olette seuraavista omaa osakaskuntaanne ja sen kalavesiä koskevista väittämistä?	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
a) Olen tyytyväinen oman osakaskuntamme toimintaan	1	2	3	4	5
b) Osakaskunnallamme on yhä riittävästi päätösvaltaa kalavesiemme käytön suhteen	1	2	3	4	5
c) Osakaskunnan tehtävänä on tehdä kalavedestään mahdollisimman paljon kalaa tuottava	1	2	3	4	5
d) Osakaskunnan tehtävänä on ylläpitää ja kehittää kalavesien käyttöä osana paikalliskulttuuria	1	2	3	4	5
e) Osakaskunnan tehtävänä on suojella kalakantoja	1	2	3	4	5
f) Osakaskunnan tulee taata kaikille kansalaisille tasapuolinen mahdollisuus kalavesien käyttöön	1	2	3	4	5
g) Osakaskunnan tulee antaa etusija niille kalastajille, jotka pyytävät kalaa tehokkaimmin	1	2	3	4	5
h) Kalakannat ovat itsessään arvokkaita, vaikka ihminen ei niitä käyttäisikään	1	2	3	4	5
i) Osakaskunnan toimintaa tulisi kehittää siten, että se tuottaisi osakkaille rahatuloja	1	2	3	4	5
j) Osakaskunnan tulee taata osakkaiden kalastusmahdollisuudet	1	2	3	4	5

34. Entä mitä mieltä olette seuraavista ammattikalastusta ja ammattikalastajia koskevista väittämistä?:	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
a) Ammattikalastajia tarvitaan sisävesillä	1	2	3	4	5
b) Ammattikalastajien toiminnan edellytyksiä tulisi kehittää	1	2	3	4	5
c) Ammattikalastajat ovat osa paikalliskulttuuria	1	2	3	4	5
d) Ammattikalastajat kalastavat liikaa ja tuhoavat kalakannat ellei kalastusta rajoiteta	1	2	3	4	5
e) Ammattikalastajat ovat liiketoiminnan kannattavuuden varassa toimivia yrittäjiä	1	2	3	4	5
f) Ammattimainen troolikalastus ei vahingoita kalakantoja	1	2	3	4	5

35. Miten tärkeitä seuraavat seikat ovat Teille kalavesien omistamisessa?:	Erittäin tärkeä	Melko tärkeä	Jonkin verran tärkeä	Ei lainkaan tärkeä	En osaa sanoa
a) Pääsen helpommin harjoittamaan ammattikalastusta	1	2	3	4	5
b) Pääsen helpommin kalastamaan vapaa-aikana	1	2	3	4	5
c) Voin ylläpitää suvun ja/tai alueen perinteitä	1	2	3	4	5
d) Saan taloudellista tuottoa lupatuloista	1	2	3	4	5
e) Voin osallistua osakaskunnan talkoisiin yms.	1	2	3	4	5
f) Voin edistää kalaveden tehokasta käyttöä	1	2	3	4	5
g) Voin suojella ja hoitaa kalakantoja	1	2	3	4	5
h) Voin rajoittaa kalastuksen määrää ja laatua	1	2	3	4	5

36. Mikä Teidän mielestänne on osakaskunnan tärkein tehtävä? (valitkaa yksi vaihtoehdoista)

- 1 Tehdä kalavedestä mahdollisimman paljon kalaa tuottava
- 2 Huolehtia kalakantojen tehokkaasta käytöstä
- 3 Suojella kalakantoja, jotta ne säilyvät tuleville sukupolville
- 4 Taata osakkaiden eli omistajien kalastusmahdollisuudet
- 5 Huolehtia kaikkien kansalaisten tasapuolisesta mahdollisuudesta kalastaa vesialueellaan
- 6 Muu, mikä: _____
- 7 En osaa sanoa

AMMATTIKALASTUKSEN MAHDOLLINEN YHTEISLUPA-ALUEMALLI:

Mitä mieltä olisitte ajatuksesta hallita usean vesialueen muikkukantoja yhtenä kokonaisuutena?

MUIKUN AMMATTIMAINEN KALASTUS ON NYKYISELLÄÄN USEIN HANKALAA

Vuosien väliset runsausvaihtelut ovat luontaisia muikkukannoille. Sisävesien ammattikalastus on pitkälti riippuvaista näistä vaihteluista. Kalastajat toimivat yleensä yhdellä järvellä tai sen osa-alueella, jolloin kyseisen alueen muikkannoista riippuen hyvinä vuosina saalista voi tulla liikaa ja huonoina vuosina liian vähän, vaikeuttaen näin elinkeinon harjoittamista. Järvikalan saanti suurelle osalle suomalaisista riippuu kuitenkin ammattikalastajista. Nykytilanteessa osa maamme muikkukantojen tuotosta jää myös kokonaan hyödyntämättä.

YHTEISLUPA-ALUEMALLIN TAVOITTEENA ON MUIKKUKANTOJEN KESTÄVÄMPI HYÖDYNTÄMINEN

Tutkijat ovat viime vuosina selvittäneet mahdollisuutta sopeuttaa kalastusta muikkukantojen vaihteluun ja parantaa kantojen tuottavuutta kytkemällä usean lähijärven kalakannat yhdeksi kantojen hoidon ja kalastuksen säätelyn yksiköksi. Yhteislupa-alueen avulla olisi mahdollista parantaa kalastusammatin edellytyksiä ja kalastuksen säätelyä. Myös muikkukantojen käyttö olisi nykyistä kestävämpää, koska kalastuspainetta voisi paremmin säädellä muikkukantojen tilan mukaan. Tällainen *yhteislupa-alue perustettaisiin vain alueen osakaskuntien hyväksynnällä ja toimisi niiden valvonnassa.*

Alueen toiminta ja todennäköiset vaikutukset olisivat mm. seuraavanlaisia:

- yhteislupa-alueella ammattikalastajat voisivat hyödyntää nykyistä enemmän parhaiden kalakantojen alueita, ja toisaalta keventää kalastusta heikkojen kantojen alueilla niitä suojellen
- kalastuksen säätely tapahtuisi koskien koko aluetta (esimerkiksi kalastusalueen tai yhteislupa-aluetta varten perustettavan ohjausryhmän avulla)
- omistajien kannalta laajempi alue merkitsisi kalavarojen tehokkaampaa hyödyntämistä ja mahdollisuutta lisätä osakaskunnan lupatuloja

Seuraavat kysymykset koskevat *oletettua tilannetta*, jossa lähialueenne järville muodostettaisiin osakaskuntien myötävaikutuksella ammattikalastuksen yhteislupa, johon kuuluvat järvet olisivat esim. korkeintaan 60 km etäisyydellä toisistaan. Alue käsittäisi useita järviä, tai nykyistä laajempia alueita suurjärvestä.

37. Miten suhtautuisitte tällaisen yhteislupa-alueen perustamiseen alueellanne? (ympyröikää yksi vaihtoehto)

Erittäin myönteisesti	Jonkin verran myönteisesti	Asialla ei ole minulle merkitystä	Jonkin verran kielteisesti	Erittäin kielteisesti	En osaa sanoa
1	2	3	4	5	6

38. Onko jokin seuraavista seikoista syynä mahdolliseen kielteiseen suhtautumiseenne yhteislupa-alueen perustamista kohtaan? (vastatkaa jokaiseen kohtaan ympyröimällä sopiva vastausvaihtoehto):

	Ei	Kyllä	En osaa sanoa
a) ei ole aikaa osallistua asian järjestelyyn	1	2	3
b) ei ole kiinnostusta osallistua asian järjestelyyn	1	2	3
c) huonot henkilösuhteet (esim. kalastajiin tai muihin osakaskuntiin)	1	2	3
d) osakkaat yleensä eivät hyväksyisi <i>ulkopuolisia</i> ammattikalastajia	1	2	3
e) ammattikalastajien lupien saatavuus on alueella nykyisellään riittävä	1	2	3
f) ajoittain lisääntyvä ammattikalastus häiritäisi verkkokalastusta	1	2	3
g) ajoittain lisääntyvä ammattikalastus häiritäisi virkistyskalastusta	1	2	3
h) ajoittain lisääntyvä ammattikalastus häiritäisi ranta-asukkaita	1	2	3
i) kalakannat eivät kestäisi nykyisestä ajoittain lisääntyvää kalastusta	1	2	3
j) yhteislupa-alue voisi heikentää osakaskuntien päätösvaltaa	1	2	3
k) osakaskunnan vesialue soveltuu huonosti ammattikalastukseen (esim. liian matala troolaukseen tai liian pieni vesiala)	1	2	3
l) ammattikalastuksen liikkumisen ohjailu lupa-alueen sisällä (osakaskuntien välillä) olisi liian hankalaa	1	2	3
m) osakaskuntien tiedon saanti todellisista saalismääristä (ja kalakantojen tilasta) olisi epävarmaa	1	2	3

Syynä kielteiseen suhtautumiseeni on jokin muu seikka; mikä tai mitkä? (kirjoittakaa syy tai syyt viivalle):

39. Onko olemassa teille oleellinen seikka tai ehto (kynnyskysymys), jonka toteuduttua olisitte omalta osaltanne valmis yhteislupa-alueen perustamiseen?

- 1 Mikään ei saisi minua halukkaaksi perustamiseen
- 2 Ei ole erityistä kynnyskysymyksiä tai mitään tiettyä estettä
- 3 On olemassa. Olisin valmis yhteislupa-alueen perustamiseen, jos: _____
- 4 En osaa sanoa

Vastatkaa jatkossa kysymyksiin 40-44 sillä oletuksella, että yhteislupa-alueita oltaisiin perustamassa alueellenne – mahdollisesta vastustuksestanne huolimatta (esim. muiden osakaskuntien tahdosta).

Miten seuraavat väittämät mielestänne sopivat yllä kuvatun mahdollisen ammattikalastuksen yhteislupa-alueen muodostamiseen ja toimintaan alueellanne?: (ympyröikää yksi kohta joka rivillä)

40. Jos alue muodostettaisiin, sen perustamisen tulisi tapahtua:	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
a) yksittäisten osakaskuntien ja ammattikalastajien keskinäisin sopimuksin	1	2	3	4	5
b) kaikkien alueen ammattikalastajien ja osakaskuntien yhteissopimuksella	1	2	3	4	5
c) valtionhallinnon päätöksellä	1	2	3	4	5
d) osakaskuntien toimesta ilman ulkopuolista ohjailua	1	2	3	4	5
e) osakaskuntien toimesta, osakaskuntakohtaisen neuvonnan ja tiedotuksen jälkeen	1	2	3	4	5
f) kalastusalueen toimesta osakaskuntien hyväksymänä	1	2	3	4	5
g) siten, että järven kaikki ammattikalastukseen soveltuvat alueet olisivat mukana järjestelyssä	1	2	3	4	5
h) siten, että jokaisen osakaskunnan alueella on osakkaiden ja muiden kotitarvekalastajien verkkokalastukselle varattuja alueita	1	2	3	4	5
i) siten, että jokainen osakaskunta määrittelee mitkä välineet ovat käytössä sen alueella	1	2	3	4	5

41. Kalastuksen määrää ja laatu mahdollisella yhteislupa-alueella:

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
a) ammattikalastajien määrä Teidän järvellänne pitäisi rajata nykyiseen	1	2	3	4	5
b) ammattikalastajien määrä voisi olla hyvien kalakantojen aikana hieman nykyistä suurempi	1	2	3	4	5
c) ammattikalastusluvut (trooli ja nuotta) tulisi varata paikallisille kalastajille	1	2	3	4	5
d) ammattikalastusluvut tulisi varata päätoimisille ammattikalastajille	1	2	3	4	5
e) tiheään ranta-asutuksen lähellä ammattikalastusta tulisi rajoittaa:					
- suoja-alueella	1	2	3	4	5
- aikarajoituksella	1	2	3	4	5
Ammattikalastuksessa Teidän järvellänne:					
f) - troolaukset olisivat sopiva pyyntimuoto	1	2	3	4	5
g) - kesänuottaus olisi sopiva pyyntimuoto	1	2	3	4	5
h) - talvinuottaus olisi sopiva pyyntimuoto	1	2	3	4	5
i) - rysäpyynti olisi sopiva pyyntimuoto	1	2	3	4	5
j) - verkkokalastus olisi sopiva pyyntimuoto	1	2	3	4	5

42. Kalastuksen säätely mahdollisella yhteislupa-alueella tulisi perustua:

a) kalastusalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmaan	1	2	3	4	5
b) kalaveden omistajien näkemykseen kalakantojen tilasta	1	2	3	4	5
c) ammattikalastajien saalistietoihin (tietojen toimittaminen esim. tutkimustaholle olisi pakollista)	1	2	3	4	5
d) ammattikalastajien tuntumaan kalakantojen tilasta	1	2	3	4	5
e) kalakannoista saatavaan tutkimustietoon	1	2	3	4	5
f) omistajien paikallistiedon ja tutkimustiedon yhdistelmään	1	2	3	4	5
g) yhteislupa-aluetta varten muodostettavan ohjausryhmän päätöksiin	1	2	3	4	5

43. Mikäli yhteislupa-alue perustettaisiin, paljonko haluaisitte lupatuloja ammattikalastajilta vuodessa?: (ympyröikää yksi vaihtoehto ja täydentäkää tarvittaessa viivalle)

- 1) Saman verran kuin vuonna 2003 (nykytilanne)
- 2) Noin _____% enemmän kuin vuonna 2003
- 3) Noin _____% vähemmän kuin vuonna 2003
- 4) Lupatulojen määrällä ei ole minulle merkitystä
- 5) En osaa sanoa

44. Moneksiko vuodeksi kerrallaan ammattikalastusluvun voisi mielestänne myöntää yhteislupa-alueelle?:

- 1) Yhdeksi vuodeksi
- 2) 2-5 vuodeksi
- 3) 6-10 vuodeksi
- 4) 11-20 vuodeksi
- 5) Toistaiseksi
- 6) En osaa sanoa

Muita mahdollisia kommentteja yhteislupa-alueesta (esim. mitä myönteisiä seurauksia sillä mielestänne voisi olla) tai palautetta tämän kyselyn tekijöille:

KIITOS AJASTANNE JA VASTAUKSISTANNE!

Liite 5. Kyselylomakkeessa esitettyjen kysymysten vastauksia alueittain eriteltynä. Taulukoissa s.d. = keskihajonta. Alueellisten tietojen kohdalla Oulujärven osalta vastausten prosenttiosuuksia ei ole laskettu, koska tutkittavien määrä oli siellä erittäin pieni (6 kpl).

VASTAAJAN OMINAISUUDET

1. Sukupuoli	Kaikki		E.-Savo		Päijänne		P. Keski-S.		P.-Karjala		Oulujärvi
	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	n
mies	97,5	192	95,6	43	97,8	45	100	75	91,3	21	6
nainen	2,5	5	4,4	2	2,2	1	-	0	8,7	2	0
Yhteensä	100	200	100	45	100	46	100	75	100	23	6

2. Ikä	Kaikki		E.-Savo		Päijänne		P. Keski-S.		P.-Karjala		Oulujärvi
	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	n
Ikäluokittain											
20-29	0,5	1	-	-	-	-	1,3	1	-	-	-
30-39	2,0	4	4,4	2	-	-	1,3	1	4,3	1	-
40-49	14,2	28	13,3	6	19,6	9	12,0	9	13,0	3	-
50-59	38,6	76	35,6	16	41,3	19	34,7	26	52,2	12	2
60-69	34,0	67	26,7	12	39,1	18	34,7	26	30,4	7	4
70-79	10,2	20	20,0	9	-	-	14,7	11	-	-	-
80-89	0,5	1	-	-	-	-	1,3	1	-	-	-
Yhteensä	100	197	100	45	100	46	100	75	100	23	6
Keskiarvo ± s.d. (pienin–suurin)	58 ± 10 (27–83)		58 ± 11		56 ± 8		60 ± 11		56 ± 8		61 ± 7

3. Ylin koulutus	Kaikki		E.-Savo		Päijänne		P. Keski-S.		P.-Karjala		Oulujärvi
	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	n
kansakoulu, kansalaiskoulu	40,1	79	37,0	17	23,9	11	48,7	37	54,5	12	1
keski- tai peruskoulu	7,6	15	13,0	6	6,5	3	5,3	4	9,1	2	-
ylioppilas	1,5	3	-	-	6,5	3	-	-	-	-	-
ammatti- tai keskiaste	41,6	82	41,3	19	50,0	23	35,5	27	36,4	8	4
korkeakoulu- tai yliopisto	8,1	16	4,3	2	13,0	6	9,2	7	-	-	1
muu	1,0	2	2,2	1	-	-	1,3	1	-	-	-
Yhteensä	100	197	100	45	100	46	100	76	100	22	6

4. Ammattiasema	Kaikki		E.-Savo		Päijänne		P. Keski-S.		P.-Karjala		Oulujärvi
	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	n
palkansaaja	21,5	43	19,6	9	21,7	10	18,2	14	30,4	7	1
yrittäjä tai itsenäinen ammattinharjoittaja	36,5	73	41,3	19	45,7	21	28,6	22	47,8	11	-
työtön	2,0	4	2,2	1	4,3	2	-	-	4,3	1	-
eläkeläinen	39,0	78	37,0	17	28,3	13	50,6	39	17,4	4	5
opiskelija	0,5	1	-	-	-	-	1,3	1	-	-	-
muu	0,5	1	-	-	-	-	1,3	1	-	-	-
Yhteensä	100	200	100	46	100	46	100	77	100	23	6

5. Saanut osakkuuden	Kaikki		E.-Savo		Päijänne		P. Keski-S.		P.-Karjala		Oulujärvi
	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	n
ei ole osakas	4,1	8	4,4	2	6,5	3	2,7	2	4,3	1	-
ostamalla loma-asunnon	5,6	11	8,9	4	2,2	1	6,7	5	4,3	1	-
muun maakaupan yhteydessä	20,3	40	31,1	14	19,6	9	13,3	10	21,7	5	1
vakinaisen asunnon oston yhteydessä	19,8	39	20,0	9	28,3	13	12,0	9	30,4	7	1
perintönä	36,0	71	22,2	10	32,6	15	44,0	33	34,8	8	4
(useammalla kuin yhdellä tässä mainitulla tavalla)	11,2	22	11,1	5	10,9	5	14,7	11	4,3	1	-
ostamalla pelkän vesialueen osakkuuden	0	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
vuokraamalla kiinteistön tai kalastusoikeuden	0,5	1	-	-	-	-	1,3	1	-	-	-
muulla tavoin	2,5	5	2,2	1	-	-	5,3	4	-	-	-
Yhteensä	100	197	100	45	100	46	100	75	100	23	6

6. Ollut osakkaana kyseisessä osakaskunnassa (vuosia)	Kaikki	E.-Savo	Päijänne	P. Keski-S.	P.-Karjala	Oulujärvi
keskiarvo ± s.d. (pienin–suurin; n)	30 ± 14 (0–79; 180)	26 ± 10 (5–44; 41)	28 ± 14 (6–68; 41)	33 ± 16 (0–79; 70)	31 ± 12 (15–58; 12)	30 ± 7 (20–40; 6)

7. Asuu vakituisesti	Kaikki		E.-Savo		Päijänne		P. Keski-S.		P.-Karjala		Oulujärvi
	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	n
osakaskunnan vesialueen rannalla tai näköetäisyydellä siitä	64,6	128	54,3	25	76,1	35	70,7	53	47,8	11	3
muualla osakaskunnan kotikunnassa	25,8	51	32,6	15	17,4	8	21,3	16	43,5	10	2
muulla paikkakunnalla	9,6	19	13,0	6	6,5	3	8,0	6	8,7	2	1
Yhteensä	100	198	100	46	100	46	100	75	100	23	6

8. Vastaaja on kalastaja-tyypiltään mielestään lähinnä	Kaikki		E.-Savo		Päijänne		P. Keski-S.		P.-Karjala		Oulujärvi
	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	n
ammattikalastaja	4,5	9	6,5	3	2,2	1	2,6	2	13,0	3	-
satunnaisesti myyntiin kalastava	9,5	19	13,0	6	4,4	2	9,1	7	17,4	4	-
kotitarvekalastaja	54,8	109	52,2	24	60,0	27	54,5	42	43,5	10	5
virkestyskalastaja	28,1	56	21,7	10	31,1	14	23,5	25	21,7	5	1
ei lainkaan kalastava	2,5	5	6,5	3	-	-	1,3	1	4,3	1	-
ei osaa sanoa	0,5	1	-	-	2,2	1	-	-	-	-	-
Yhteensä	100	199	100	46	100	45	100	77	100	23	6

9. Missä (a-c), miten (d-j) ja mitä (k-n) vastaajat kalastavat	Kaikki		E.-Savo		Päijänne		P. Keski-S.		P.-Karjala		Oulujärvi
	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	n
a) oman osakaskunnan vesillä	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	n
usein	73,6	142	57,1	24	77,3	34	76,3	58	82,6	19	6
joskus	23,8	46	38,1	16	20,5	9	22,4	17	13,0	3	-
ei koskaan	2,6	5	4,8	2	2,3	1	1,3	1	4,3	1	-
ei osaa sanoa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yhteensä	100	193	100	42	100	44	100	76	100	23	6
b) muualla saman kalastusalueen vesillä	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	n
usein	17,0	28	20,0	7	20,0	8	12,3	8	20,0	4	1
joskus	54,5	90	54,3	19	42,5	17	60,0	39	55,0	11	4
ei koskaan	28,5	47	25,7	9	35,0	14	26,2	17	25,0	5	-
ei osaa sanoa	1,2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yhteensä	100	165	100	35	100	40	100	65	100	20	5
c) toisten kalastusalueiden vesillä	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	n
usein	11,4	19	22,9	8	10,0	4	7,7	5	10,0	2	-
joskus	38,6	64	25,7	9	42,5	17	40,0	26	55,0	11	1
ei koskaan	48,8	81	51,4	18	47,5	19	49,2	32	35,0	7	3
ei osaa sanoa	1,2	2	-	-	-	-	3,1	2	-	-	-
Yhteensä	100	163	100	35	100	40	100	65	100	20	4
d) mato-ongella tai heittokalastamalla	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	n
usein	30,7	50	27,3	9	32,5	13	32,8	21	38,9	7	-
joskus	62,6	102	57,6	19	57,5	23	64,1	41	61,1	11	6
ei koskaan	6,7	11	15,2	5	10,0	4	3,1	2	-	-	-
ei osaa sanoa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yhteensä	100	163	100	33	100	40	100	64	100	18	6
e) uistelemalla	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	n
usein	26,6	42	18,9	7	34,1	14	25,9	15	37,5	6	-
joskus	58,9	93	62,2	23	51,2	21	58,6	34	62,5	10	3
ei koskaan	13,9	22	18,9	7	12,2	5	15,5	9	-	-	1
ei osaa sanoa	0,6	1	-	-	2,4	1	-	-	-	-	-
Yhteensä	100	158	100	46	100	41	100	58	100	16	4
f) verkolla	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	n
usein	65,0	119	53,7	22	69,0	29	67,6	48	66,7	14	5
joskus	30,1	55	39,0	16	26,2	11	28,2	20	28,6	6	1
ei koskaan	4,9	9	7,3	3	4,8	2	4,2	3	4,8	1	-
ei osaa sanoa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yhteensä	100	183	100	46	100	42	100	71	100	21	6
g) rysällä	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	n
usein	12,5	16	4,3	1	10,3	3	14,5	8	25,0	4	-
joskus	28,1	36	8,7	2	37,9	11	29,1	16	31,3	5	2
ei koskaan	59,4	76	87,0	20	51,7	15	56,4	31	43,8	7	2
ei osaa sanoa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yhteensä	100	128	100	23	100	29	100	55	100	16	4
h) troolilla	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	n
usein	3,6	4	4,3	1	3,6	1	2,2	1	8,3	1	-
joskus	0,9	1	-	-	3,6	1	-	-	-	-	-
ei koskaan	94,6	106	95,7	22	92,9	26	95,7	44	91,7	11	2
ei osaa sanoa	0,9	1	-	-	-	-	2,2	1	-	-	-
Yhteensä	128	128	100	23	100	28	100	46	100	12	2
i) nuotalla	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	n
usein	14,3	17	16,0	4	11,5	3	10,0	5	33,3	5	-
joskus	24,4	29	20,0	5	23,1	6	32,0	16	13,3	2	-
ei koskaan	61,3	73	64,0	16	65,4	17	58,0	29	53,3	8	2
ei osaa sanoa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yhteensä	100	119	100	25	100	26	100	50	100	15	2
j) katiskalla	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	n
usein	44,7	76	40,5	15	36,8	14	47,8	33	60,0	12	1
joskus	47,6	81	40,5	15	60,5	23	47,8	33	35,0	7	2
ei koskaan	7,6	13	18,9	7	2,6	1	4,3	3	5,0	1	1
ei osaa sanoa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yhteensä	100	170	100	37	100	38	100	69	100	20	4

9. Missä (a-c), miten (d-j) ja mitä (k-n) vastaajat kalastavat	Kaikki		E.-Savo		Päijänne		P. Keski-S.		P.-Karjala		Oulujärvi
	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	n
k) suuria petokaloja											
usein	63,0	114	50,0	20	72,1	31	62,9	44	60,0	12	6
joskus	34,3	62	45,0	18	25,6	11	34,3	24	40,0	8	-
ei koskaan	2,8	5	5,0	2	2,3	1	2,9	2	-	-	-
ei osaa sanoa	-	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yhteensä	100	181	100	40	100	43	100	70	100	20	6
l) siikaa											
usein	26,1	42	17,9	1	53,5	23	22,4	15	12,5	2	1
joskus	62,2	105	78,6	22	39,5	17	68,7	46	87,5	14	4
ei koskaan	8,7	14	3,6	5	7,0	3	9,0	6	-	-	-
ei osaa sanoa	0	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yhteensä	100	161	100	28	100	43	100	67	100	16	5
m) muikkua											
usein	38,2	63	48,5	16	28,2	11	37,7	26	38,9	7	2
joskus	41,2	68	27,3	9	46,2	18	43,5	30	44,4	8	2
ei koskaan	20,6	34	24,2	8	25,6	10	18,8	13	16,7	3	-
ei osaa sanoa	0	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yhteensä	100	165	100	33	100	39	100	69	100	18	4
n) ahvenia tai särkikaloja											
usein	54,6	100	53,7	22	40,0	16	57,5	42	76,2	16	3
joskus	41,0	75	41,5	17	50,0	20	39,7	29	23,8	5	3
ei koskaan	4,4	8	4,9	2	10,0	4	2,7	2	-	-	-
ei osaa sanoa	0	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yhteensä	100	183	100	41	100	40	100	73	100	21	6

10. Vastaajan kalastuspäivien tavallinen lukumäärä	Kaikki		E.-Savo		Päijänne		P. Keski-S.		P.-Karjala		Oulujärvi
	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	n
a) talvella kantavan jään aikaan											
ei yhtään	7,8	15	11,4	5	4,5	2	9,6	7	4,3	1	-
1-5	13,5	26	9,1	4	15,9	7	17,8	13	-	-	1
6-20	33,9	65	45,5	20	27,3	12	31,5	23	30,4	7	3
21-30	17,2	33	11,4	5	20,5	9	17,8	13	17,4	4	1
>30	27,1	52	22,7	10	29,5	13	23,3	17	47,8	11	1
ei osaa sanoa	0,5	1	-	-	2,3	1	-	-	-	-	-
Yhteensä	100	192	100	44	100	44	100	73	100	23	6
b) avovesikaudella											
ei yhtään	1,6	15	7,0	3	-	-	-	-	-	-	-
1-5	7,3	26	9,3	4	4,4	2	8,1	6	9,1	2	-
6-20	36,5	65	39,5	17	40,0	18	32,4	24	27,3	6	4
21-30	21,9	33	18,6	8	22,2	10	23,0	17	22,7	5	2
>30	32,3	52	25,6	11	33,3	15	35,1	26	40,9	9	-
ei osaa sanoa	0,5	1	-	-	-	-	1,4	1	-	-	-
Yhteensä	100	192	100	43	100	45	100	74	100	22	6

OSAKASKUNTIEN TAUSTATIEDOT

13. Osakaskuntien vesiala (hehtaaria)	Kaikki		E.-Savo		Päijänne		P. Keski-S.		P.-Karjala		Oulujärvi
	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	n
Kokoluokittain											
<500	28,6	52	72,2	26	17,8	8	21,6	16	5,0	1	-
500-999	23,6	43	16,7	6	31,1	14	29,7	22	5,0	1	-
1000-1999	15,4	28	8,3	3	15,6	7	14,9	11	30,0	6	1
2000-2999	13,2	24	-	-	20,0	9	14,9	11	20,0	4	-
3000-3999	8,8	16	2,8	1	8,9	4	6,8	5	20,0	4	2
4000-4999	3,3	6	-	-	2,2	1	4,1	3	10,0	2	-
≥5000	7,1	13	-	-	4,4	2	8,1	6	10,0	2	3
Yhteensä	100	182	100	36	100	45	100	74	100	20	6
Keskiarvo ± s.d. (pienin-suurin)	1812 ± 2552 (11-22 000)		446 ± 633 (11-3500)		1774 ± 2239 (65-14 000)		1713 ± 1714 (52-8000)		2741 ± 2012 (250-9300)		8674 ± 7527 (1760-22 000)

14. Osakaskuntien osakasmäärä	Kaikki		E.-Savo		Päijänne		P. Keski-S.		P.-Karjala		Oulujärvi
	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	n
Kokoluokittain											
<50	30,6	49	72,5	29	10,8	4	17,5	11	26,7	4	-
50-99	13,8	22	15,0	6	18,9	7	14,3	9	-	-	-
100-199	15,0	24	5,0	2	16,2	6	17,5	11	26,7	4	1
200-299	11,3	18	2,5	1	8,1	3	12,7	8	33,3	5	1
300-399	6,3	10	2,5	1	2,7	1	12,7	8	-	-	-
400-499	5,6	9	-	-	8,1	3	9,5	6	-	-	-
≥500	17,5	28	2,5	1	35,1	13	15,9	10	13,3	2	2
Yhteensä	100	160	100	40	100	37	100	63	100	15	4
Keskiarvo ± s.d. (pienin-suurin)	248 ± 322 (2-1800)		56 ± 110 (4-600)		394 ± 430 (20-1800)		276 ± 294 (2-1680)		228 ± 239 (20-845)		504 ± 439 (105-1116)

15. Osakaskuntien toiminta-aktiivisuus	Kaikki		E.-Savo		Päijänne		P. Keski-S.		P.-Karjala		Oulujärvi
	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	n
a) osakaskunnan kokouksia											
≥1 krt/vuosi	84,4	168	55,6	25	100	46	90,9	70	82,6	19	6
< 1krt/vuosi	10,6	21	33,3	15	-	-	5,2	4	8,7	2	-
ei lainkaan	4,5	9	11,1	5	-	-	3,9	3	4,3	1	-
ei osaa sanoa	0,5	1	-	-	-	-	-	-	4,3	1	-
Yhteensä	100	199	100	45	100	46	100	77	100	23	6
b) osallistumista alan koulutukseen											
≥1 krt/vuosi	33,7	62	5,3	2	55,8	24	40,3	29	17,4	4	3
< 1krt/vuosi	39,1	72	39,5	15	34,9	15	45,8	33	26,1	6	3
ei lainkaan	25,0	46	55,3	21	7,0	3	12,5	9	47,8	11	-
ei osaa sanoa	2,2	4	-	-	2,3	1	1,4	1	8,7	2	-
Yhteensä	100	184	100	38	100	43	100	72	100	23	6
c) osallistumista kalastusalueen kokouksiin											
≥1 krt/vuosi	68,8	130	37,2	16	81,8	36	76,4	55	72,7	16	6
< 1krt/vuosi	19,6	37	27,2	16	15,9	7	16,7	12	9,1	2	-
ei lainkaan	11,1	21	25,6	11	-	-	6,9	5	18,2	4	-
ei osaa sanoa	0,5	1	-	-	2,3	1	-	-	-	-	-
Yhteensä	100	189	100	43	100	44	100	72	100	22	6
d) kalojen istutusta											
≥1 krt/vuosi	74,1	148	34,9	15	97,8	44	90,7	68	72,7	16	5
< 1krt/vuosi	13,0	25	37,2	16	2,2	1	4,0	3	9,1	2	1
ei lainkaan	8,8	17	27,9	12	-	-	2,7	2	13,6	3	-
ei osaa sanoa	1,6	3	-	-	-	-	2,7	2	4,5	1	-
Yhteensä	100	193	100	43	100	45	100	75	100	22	6
e) vesien tilan parannustoimia											
≥1 krt/vuosi	24,0	43	-	-	35,6	16	26,2	17	22,7	5	5
< 1krt/vuosi	41,9	75	41,0	16	46,7	21	47,7	31	27,3	6	1
ei lainkaan	30,7	55	59,0	23	11,1	5	23,1	15	45,5	10	-
ei osaa sanoa	3,4	6	-	-	6,7	3	3,1	2	4,5	1	-
Yhteensä	100	179	100	39	100	45	100	65	100	22	6
f) kalastuskilpailuja											
≥1 krt/vuosi	29,4	52	10,5	4	50,0	21	23,9	16	39,1	9	5
< 1krt/vuosi	19,8	35	18,4	7	21,4	9	22,4	15	13,0	3	1
ei lainkaan	50,8	90	71,1	27	28,6	12	53,7	36	47,8	11	-
ei osaa sanoa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yhteensä	100	177	100	38	100	42	100	67	100	23	6
g) juhlia, talkoita, illanviettoja											
≥1 krt/vuosi	26,4	48	25,6	10	23,8	10	21,4	15	52,2	12	1
< 1krt/vuosi	34,1	62	25,6	10	50,0	21	31,4	22	26,1	6	1
ei lainkaan	38,5	70	48,7	19	23,8	10	45,7	32	21,7	5	3
ei osaa sanoa	1,1	2	-	-	2,4	1	1,4	1	-	-	-
Yhteensä	100	182	100	39	100	42	100	70	100	23	5

16. Onko vastaajilla käytettävissä riittävästi tietoa vesialueensa ja sen kalakantojen hoidon perustaksi	Kaikki		E.-Savo		Päijänne		P. Keski-S.		P.-Karjala		Oulujärvi
	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	n
kyllä	74,5	149	71,1	32	76,1	35	75,7	56	87,0	20	4
ei ole	11,5	23	6,7	3	17,4	8	10,8	8	8,7	2	2
ei osaa sanoa	12,0	24	22,2	10	6,5	3	13,5	10	4,3	1	-
Yhteensä	100	196	100	45	100	46	100	74	100	23	6

17. Onko osakaskunnalla ollut vastaajan tietojen mukaan viimeisten viiden vuoden aikana konflikteja ulkopuolisten kanssa aiheesta	Kaikki		E.-Savo		Päijänne		P. Keski-S.		P.-Karjala		Oulujärvi
	kyllä %	vas-taajia (n) (loput vast: "ei")	kyllä %	vas-taajia (n) (loput vast: "ei")	kyllä %	vas-taajia (n) (loput vast: "ei")	kyllä %	vas-taajia (n) (loput vast: "ei")	kyllä %	vas-taajia (n) (loput vast: "ei")	kyllä (n kyllä/ n kaikki)
a) päätösvalta kalavesillä	6,8	191	2,3	44	17,4	46	4,2	72	4,5	22	-/5
b) kalastajien määrä	1,6	184	2,4	42	2,3	44	1,4	69	-	22	-/5
c) liikakalastus	4,3	185	4,8	42	11,1	45	-	77	4,5	22	-/5
d) kalastusmenetelmät	10,4	182	7,1	42	22,7	44	6,0	67	9,1	22	-/5
e) käsitys kalakantojen tilasta	4,9	183	-	42	15,9	44	-	77	9,1	22	-/5
f) ammattikalastuslupien hinta	5,6	180	2,5	40	14,0	43	2,9	68	4,5	22	-/5
g) virkistyskal.lupien hinta	1,6	183	-	42	4,7	43	1,4	69	-	22	-/5
h) kalavesien hoitotoimet	3,8	183	-	42	11,4	44	2,9	68	-	22	-/5
i) kalastusrauhoitukset	7,7	182	2,4	41	16,7	42	5,7	70	9,1	22	-/5
j) veneily, vesijetillä ajo, jne.	13,0	185	-	42	35,6	45	8,8	68	8,7	23	-/5
k) kalastussääntöjen noudat.	14,5	179	7,1	42	31,7	41	14,9	67	-	22	-/5
l) ympäristölupa-asiat	12,2	181	2,4	41	18,2	44	13,4	67	13,6	22	1/5
m) joku muu ristiriita?	-	14	-	1	-	4	-	7	-	3	-

18. Kalakantojen tila vastaajan mukaan vesialueella, johon osakaskunta kokonaan tai pääosin kuuluu	Kaikki		E.-Savo		Päijänne		P. Keski-S.		P.-Karjala		Oulujärvi
	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	n
erinomainen	2,0	4	4,5	2	2,2	1	-	-	4,3	1	-
hyvä	39,0	78	40,9	18	28,9	13	45,5	35	39,1	9	3
tydyttävä	51,0	102	47,7	21	51,1	23	53,2	41	52,2	12	3
välttävä	5,5	11	6,8	3	15,6	7	1,3	1	-	-	-
huono	0,5	1	-	-	2,2	1	-	-	-	-	-
en osaa sanoa	0,5	1	-	-	-	-	-	-	4,3	1	-
Yhteensä	100	197	100	44	100	45	100	77	100	23	6

LUPIEN MYYNTI OSAKASKUNNISSA

19. Kalastuslupien myöntäminen osakaskunnan ulkopuolisille	Kaikki		E.-Savo		Päijänne		P. Keski-S.		P.-Karjala		Oulujärvi
	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	n
a) vapaa-ajankalastajille											
kyllä	88,4	175	78,3	36	88,9	40	92,2	71	90,9	20	6
ei	10,6	21	21,7	10	8,9	4	7,8	6	4,5	1	-
ei osaa sanoa	1,0	2	-	-	2,2	1	-	-	4,5	1	-
Yhteensä	100	198	100	46	100	45	100	77	100	22	6
b) ammattikalastajille											
kyllä	44,5	85	47,6	20	45,5	20	44,6	33	34,8	8	4
ei	53,9	103	52,4	22	52,3	23	52,7	39	65,2	15	2
ei osaa sanoa	1,6	3	-	-	2,3	1	2,7	2	-	-	-
Yhteensä	100	191	100	42	100	44	100	74	100	23	6

20. Lupatuloja vuonna 2003?	Kaikki		E.-Savo		Päijänne		P. Keski-S.		P.-Karjala		Oulujärvi
	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	n
kyllä	87,3	172	69,6	32	97,8	44	89,5	68	95,5	21	6
ei lainkaan	11,2	22	28,3	13	2,2	1	6,6	5	4,5	1	-
ei osaa sanoa	2,0	4	2,2	1	-	-	3,9	3	-	-	-
Yhteensä	100	197	100	46	100	45	100	76	100	22	6
Tulot kertoneet: keskiarvo ± s.d. (pienin–suurin; n)	1798 ± 2825 (35–25 000; 116)		445 ± 457 (35–1800; 23)		2165 ± 2139 (200–8000; 28)		1899 ± 1931 (60–10 000; 48)		1222 ± 956 (100–3854; 13)		10 163 ± 13 045 (490–25 000; 3)

21. Rajoittaako osakaskunnan toimintaa lupatulojen liian pieni määrä?	Kaikki		E.-Savo		Päijänne		P. Keski-S.		P.-Karjala		Oulujärvi
	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	n
kyllä	25,9	51	17,4	8	28,9	13	22,7	17	43,5	10	2
ei	65,0	128	73,9	34	64,4	29	65,3	49	47,8	11	4
ei osaa sanoa	9,1	18	8,7	4	6,7	3	12,0	9	8,7	2	-
Yhteensä	100	197	100	46	100	45	100	75	100	23	6

22. Kuinka paljon lisää lupatuloja osakaskunta tarvitsisi toimiakseen tyydyttävästi?	Kaikki		E.-Savo		Päijänne		P. Keski-S.		P.-Karjala		Oulujärvi
	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	n
lisää tuloja tarvittaisiin	22,4	41	6,8	3	32,5	13	21,7	15	36,4	8	1
lisää lupatuloja ei tarvita	50,3	92	59,1	26	40,0	16	52,2	36	40,9	9	4
ei osaa sanoa	27,3	50	34,1	15	27,5	11	26,1	18	22,7	5	1
Yhteensä	100	183	100	44	100	40	100	69	100	22	6
Summan kertoneet: keskiarvo ± s.d. (€) (pienin–suurin; n)	1459 ± 1319 (100–5000; 37)		500 ± 458 (100–1000; 3)		1658 ± 1306 (500–5000; 12)		1125 ± 811 (200–3000; 12)		1638 ± 1633 (500–5000; 8)		5000; 1

23. Osakaskuntien ammattikalastajilta saamat lupatulot vuonna 2003	Kaikki		E.-Savo		Päijänne		P. Keski-S.		P.-Karjala		Oulujärvi
	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	n
lupatuloja oli	30,1	56	31,0	13	27,9	12	31,4	22	22,7	5	2
ei yhtään lupatuloja	50,0	93	52,4	22	48,8	21	54,3	38	45,5	10	-
ei osaa sanoa	19,9	37	16,7	7	23,3	10	14,3	10	31,8	7	3
Yhteensä	100	186	100	42	100	43	100	70	100	22	5
Summan kertoneet: keskiarvo ± s.d. (€) (pienin–suurin; n)	337 ± 301 (30–1500; 55)		256 ± 203 (650–256; 13)		338 ± 311 (30–1000; 12)		366 ± 274 (40–1000; 22)		226 ± 158 (30–400; 5)		825 ± 955 (150–1500; 2)

24. Aika joksi osakaskunnat myöntävät ammattikalastusluvun kalastajalle	Kaikki		E.-Savo		Päijänne		P. Keski-S.		P.-Karjala		Oulujärvi
	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	n
yhdeksi vuodeksi	37,0	67	42,5	17	33,3	14	33,8	23	39,1	9	4
2-5 vuodeksi	12,5	22	15,0	6	19,0	8	7,4	5	8,7	2	1
6-10 vuodeksi	0	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11-20 vuodeksi	0	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
toistaiseksi	7,7	14	7,5	3	4,8	2	8,8	6	8,7	2	1
lupia ei myydä	37,0	67	30,0	12	35,7	15	44,1	30	34,8	8	-
ei osaa sanoa	6,1	11	5,0	2	7,1	3	5,9	4	8,7	2	-
Yhteensä	100	181	100	40	100	42	100	68	100	23	6

5. Onko osakaskunnalla käytössä pyydysyksiköinti?	Kaikki		E.-Savo		Päijänne		P. Keski-S.		P.-Karjala		Oulujärvi
	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	n
kyllä	86,5	160	80,5	33	95,5	42	79,2	57	100	22	4
ei	13,0	24	17,1	7	4,5	2	20,8	15	-	-	-
ei osaa sanoa	0,5	1	2,4	1	-	-	-	-	-	-	-
Yhteensä	100	185	100	41	100	44	100	72	100	22	4

26. Onko osakaskunnalla kokonaispyydysyksiköimää eli pyydysyksiköiden ylärajaa?	Kaikki		E.-Savo		Päijänne		P. Keski-S.		P.-Karjala		Oulujärvi
	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	n
kyllä	76,4	123	70,6	24	75,6	31	84,2	48	68,2	15	3
ei	14,9	24	11,8	4	14,6	6	10,5	6	27,3	6	2
ei osaa sanoa	8,7	14	17,6	6	9,8	4	5,3	3	4,5	1	-
Yhteensä	100	161	100	34	100	41	100	57	100	22	5
Määrän kertoneet: keskiarvo ± s.d. (pienin–suurin; n)	2255 ± 2436 (5–10 400; 101)		625 ± 925 (40–3500; 18)		1992 ± 2605 (10–9400; 23)		2342 ± 2480 (5–10 400; 42)		2370 ± 1986 (10–8000; 15)		(4000–9600; 2)

27. Montako pyydysyksikköä oli käytössä 2003 (jos kertoi)?	Kaikki	E.-Savo	Päijänne	P. Keski-S.	P.-Karjala	Oulujärvi
keskiarvo ± s.d. (pienin–suurin; n)	1064±1504 (2–8200; 99)	257 ± 454 (2–2000; 20)	898 ± 735 (100–3000; 21)	1651 ± 2141 (5–8200; 37)	921 ± 734 (100–2500; 17)	1495 ± 1615 (185–3300; 3)

28. Onko mahd. ottaa tällä hetkellä käyttämätön osa kokonaispyydysyksiköistä käyttöön?	Kaikki		E.-Savo		Päijänne		P. Keski-S.		P.-Karjala		Oulujärvi
	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	n
kyllä	40,1	65	34,3	12	38,1	16	45,6	26	33,3	7	4
ei	19,1	31	11,4	4	21,4	9	19,3	11	28,6	6	-
osakaskunnassa ei ole kok.pyydysyksiköintiä	9,9	16	8,6	3	9,5	4	12,3	7	4,8	1	1
yksik. kaikki käytössä ja määrä riittävä	9,9	16	14,3	5	16,7	7	3,5	2	4,8	1	-
kaikki käytössä mutta kok.määr. voisi lisätä	1,2	2	-	-	-	-	3,5	2	-	-	-
ei osaa sanoa	19,8	32	31,4	11	14,3	6	15,8	9	28,6	6	-
Yhteensä	100	162	100	35	100	42	100	57	100	21	5

29. Mikä osuus % pyydysyksiköistä on varattu ammattikalastajien käyttöön?	Kaikki	E.-Savo	Päijänne	P. Keski-S.	P.-Karjala	Oulujärvi
jos varattu: keskiarvo ± s.d. (pienin–suurin; n)	18,9 ± 17,6 (5–100; 28)	40,0 ± 40 (15–100; 4)	14,2 ± 10,2 (5–35; 8)	14,1 ± 7,1 (6–25; 10)	19,2 ± 4,9 (10–25; 6)	-

30. Kuinka suuri osa % ammattikalastajille varatuista yksiköistä oli käytössä 2003?	Kaikki	E.-Savo	Päijänne	P. Keski-S.	P.-Karjala	Oulujärvi
keskiarvo ± s.d. (pienin–suurin; n)	13,5 ± 28,1 (0–100; 53)	20,0 ± 42,1 (0–100; 10)	14,6 ± 29,0 (0–100; 13)	11,1 ± 24,9 (0–90; 18)	7,5 ± 14,8 (0–40; 10)	(50; 1)

ASENNEVÄITTÄMÄT KALAVESIEN HALLINNASTA JA KÄYTÖSTÄ

32. Mitä mieltä seuraavista omaa kalastusalueita koskevista väittämistä	E.-Savo		Päijänne		P. Keski-S.		P.-Karjala		Oulujärvi
	%	n	%	n	%	n	%	n	n
a) Olen tyytyväinen kalastusalueen toimintaan									
täysin samaa mieltä	48,7	19	32,6	15	36,8	28	33,3	7	5
jokseenkin samaa mieltä	38,5	15	63,0	29	56,6	43	57,1	12	1
jokseenkin eri mieltä	2,6	1	4,3	2	5,3	4	9,5	2	-
täysin eri mieltä	2,6	1	-	-	-	-	-	-	-
ei osaa sanoa	7,7	3	-	-	1,3	1	-	-	-
Yhteensä	100	39	100	46	100	76	100	21	6
b) Eri tahojen (mm. TE-keskus, kalastajat, osakaskunnat) yhteistyö toimii alueella hyvin									
täysin samaa mieltä	23,7	9	17,4	8	29,7	22	33,3	7	5
jokseenkin samaa mieltä	52,6	20	69,6	32	59,5	44	57,1	12	1
jokseenkin eri mieltä	7,9	3	6,5	3	9,5	7	4,8	1	-
täysin eri mieltä	-	-	6,5	3	-	-	-	-	-
ei osaa sanoa	15,8	6	-	-	1,4	1	4,8	1	-
Yhteensä	100	38	100	46	100	74	100	21	6
c) Pienien osakaskuntien vesialueita on syytä yhdistää, jotta kalakantojen hoito olisi järkevämpää									
täysin samaa mieltä	48,8	20	41,3	19	49,3	37	63,6	14	1
jokseenkin samaa mieltä	24,4	10	32,6	15	22,7	17	13,6	3	3
jokseenkin eri mieltä	12,2	5	10,9	5	9,3	7	13,6	3	-
täysin eri mieltä	9,8	4	13,0	6	13,3	10	9,1	2	1
ei osaa sanoa	4,9	2	2,2	1	5,3	4	-	-	1
Yhteensä	100	41	100	46	100	75	100	22	6
33. Mitä mieltä seuraavista omaa osakaskuntaa ja sen kalavesien koskevista väittämistä	E.-Savo		Päijänne		P. Keski-S.		P.-Karjala		Oulujärvi
a) Olen tyytyväinen osakaskuntamme toimintaan	%	n	%	n	%	n	%	n	n
täysin samaa mieltä	57,1	24	54,3	25	48,0	36	45,5	10	5
jokseenkin samaa mieltä	31,0	13	41,3	19	49,3	37	50,0	11	1
jokseenkin eri mieltä	4,8	2	2,2	1	1,3	1	4,5	1	-
täysin eri mieltä	4,8	2	-	-	-	-	-	-	-
ei osaa sanoa	2,4	1	2,2	1	1,3	1	-	-	-
Yhteensä	100	42	100	46	100	75	100	22	6
b) Osakaskunnallamme on yhä riittävästi päätösvaltaa kalavesiemme käytön suhteen									
täysin samaa mieltä	52,4	22	42,2	19	56,0	42	47,9	10	5
jokseenkin samaa mieltä	38,1	16	48,9	22	38,7	29	42,9	9	1
jokseenkin eri mieltä	4,8	2	4,4	2	2,7	2	9,5	2	-
täysin eri mieltä	-	-	2,2	1	-	-	-	-	-
ei osaa sanoa	4,8	2	2,2	1	2,7	2	-	-	-
Yhteensä	100	42	100	45	100	75	100	21	6
c) Osakaskunnan tehtävänä on tehdä kalavedestä mahdollisimman paljon kalaa tuottava									
täysin samaa mieltä	12,2	5	40,0	18	40,8	31	22,7	5	3
jokseenkin samaa mieltä	70,7	29	46,7	21	47,4	36	50,0	11	3
jokseenkin eri mieltä	12,2	5	8,9	4	10,5	8	18,2	4	-
täysin eri mieltä	4,9	2	2,2	1	-	-	4,5	1	-
ei osaa sanoa	-	-	2,2	1	1,3	1	4,5	1	-
Yhteensä	100	41	100	45	100	76	100	22	6
d) Osakaskunnan tehtävänä on ylläpitää ja kehittää kalavesien käyttöä osana paikalliskulttuuria									
täysin samaa mieltä	17,1	7	53,3	24	47,4	36	54,5	12	4
jokseenkin samaa mieltä	68,3	28	44,4	20	47,4	36	40,9	9	2
jokseenkin eri mieltä	7,3	3	-	-	2,6	2	4,5	1	-
täysin eri mieltä	2,4	1	2,2	1	-	-	-	-	-
ei osaa sanoa	4,9	2	-	-	2,6	2	-	-	-
Yhteensä	100	41	100	45	100	76	100	22	6
e) Osakaskunnan tehtävänä on suojella kalakantoja									
täysin samaa mieltä	37,5	15	59,1	26	53,3	40	63,6	14	4
jokseenkin samaa mieltä	50,0	20	34,1	15	38,7	29	31,8	7	2
jokseenkin eri mieltä	7,5	3	4,5	2	5,3	4	4,5	1	-
täysin eri mieltä	5,0	2	-	-	1,3	1	-	-	-
ei osaa sanoa	-	-	2,3	1	1,3	1	-	-	-
Yhteensä	100	40	100	44	100	75	100	22	6
f) Osakaskunnan tulee taata kaikille kansalaisille tasapuolinen mahdollisuus kalavesien käyttöön									
täysin samaa mieltä	24,4	10	38,6	17	41,1	30	52,4	11	5
jokseenkin samaa mieltä	29,3	12	25,0	11	30,1	22	33,3	7	1
jokseenkin eri mieltä	26,8	11	22,7	10	20,5	15	9,5	2	-
täysin eri mieltä	12,2	5	9,1	4	4,1	3	4,8	1	-
ei osaa sanoa	7,3	3	4,5	2	4,1	3	-	-	-
Yhteensä	100	41	100	44	100	73	100	21	6

33. Mitä mieltä seuraavista omaa osakaskuntaa ja sen kalavesien koskevista väittämistä	E.-Savo		Päijänne		P. Keski-S.		P.-Karjala		Oulujärvi
g) Osakaskunnan tulee antaa etusija niille kalastajille, jotka pyytävät kalaa tehokkaimmin	%	n	%	n	%	n	%	n	n
täysin samaa mieltä	4,9	2	2,2	1	1,3	1	13,6	3	2
jokseenkin samaa mieltä	9,8	4	13,3	6	16,0	12	13,6	3	1
jokseenkin eri mieltä	46,3	19	42,2	19	49,3	37	31,8	7	-
täysin eri mieltä	36,6	15	37,8	17	29,3	22	36,4	8	3
ei osaa sanoa	2,4	1	4,4	2	4,0	3	4,5	1	-
Yhteensä	100	41	100	45	100	75	100	22	6
h) Kalakannat ovat itsessään arvokkaita, vaikka ihminen ei niitä käyttäisikään	%	n	%	n	%	n	%	n	n
täysin samaa mieltä	14,3	6	28,3	13	28,8	21	38,1	8	4
jokseenkin samaa mieltä	42,9	18	30,4	14	37,0	27	42,9	9	1
jokseenkin eri mieltä	31,0	13	32,6	15	23,3	17	14,3	3	1
täysin eri mieltä	11,9	5	6,5	3	9,6	7	4,8	1	-
ei osaa sanoa	-	-	2,2	1	1,4	1	-	-	-
Yhteensä	100	42	100	46	100	73	100	21	6
i) Osakaskunnan toimintaa tulisi kehittää siten, että se tuottaisi osakkaille rahatuloja	%	n	%	n	%	n	%	n	n
täysin samaa mieltä	2,5	1	6,5	3	3,9	3	9,1	2	1
jokseenkin samaa mieltä	32,5	13	8,7	4	13,2	10	18,2	4	1
jokseenkin eri mieltä	30,	12	52,2	24	43,4	33	27,3	6	2
täysin eri mieltä	25,0	10	28,3	13	35,5	27	40,9	9	2
ei osaa sanoa	10,0	4	4,3	2	3,9	3	4,5	1	-
Yhteensä	100	40	100	46	100	76	100	22	6
j) Os.kun. tulee taata osakkaiden kalast.mahd.	%	n	%	n	%	n	%	n	n
täysin samaa mieltä	76,2	32	82,2	37	81,6	62	81,8	18	5
jokseenkin samaa mieltä	23,8	10	17,8	8	17,1	13	18,2	4	1
jokseenkin eri mieltä	-	-	-	-	1,3	1	-	-	-
täysin eri mieltä	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ei osaa sanoa	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yhteensä	100	42	100	45	100	76	100	22	6
34. Mitä mieltä seuraavista ammattikalastusta ja ammattikalastajia koskevista väittämistä?	E.-Savo		Päijänne		P. Keski-S.		P.-Karjala		Oulujärvi
a) Ammattikalastajia tarvitaan sisävesillä	%	n	%	n	%	n	%	n	n
täysin samaa mieltä	57,1	24	36,4	16	28,9	22	57,1	12	6
jokseenkin samaa mieltä	33,3	14	47,7	21	51,3	39	33,3	7	-
jokseenkin eri mieltä	4,8	2	2,3	1	13,2	10	4,8	1	-
täysin eri mieltä	-	-	11,4	5	3,9	3	4,8	1	-
ei osaa sanoa	4,8	2	2,3	1	2,6	2	-	-	-
Yhteensä	100	42	100	44	100	76	100	21	6
b) Am.kalastajien toiminnan edel. tulisi kehittää	%	n	%	n	%	n	%	n	n
täysin samaa mieltä	34,1	14	25,6	11	21,9	16	50,0	11	4
jokseenkin samaa mieltä	43,9	18	48,8	21	57,5	42	36,4	8	2
jokseenkin eri mieltä	14,6	6	7,0	3	9,6	7	4,5	1	-
täysin eri mieltä	2,4	1	2,3	1	5,5	4	-	-	-
ei osaa sanoa	4,9	2	16,3	7	5,5	4	9,1	2	-
Yhteensä	100	41	100	43	100	73	100	22	6
c) Ammattikalastajat ovat osa paikalliskulttuuria	%	n	%	n	%	n	%	n	n
täysin samaa mieltä	39,0	16	23,8	10	21,9	16	59,1	13	5
jokseenkin samaa mieltä	51,2	21	52,4	22	47,9	35	27,3	6	1
jokseenkin eri mieltä	4,9	2	7,1	3	17,8	13	4,5	1	-
täysin eri mieltä	2,4	1	9,5	4	5,5	4	4,5	1	-
ei osaa sanoa	2,4	1	7,1	3	6,8	5	4,5	1	-
Yhteensä	100	41	100	42	100	73	100	22	6
d) Ammattikalastajat kalastavat liikaa ja tuhoavat kalakannat ellei kalastusta rajoiteta	%	n	%	n	%	n	%	n	n
täysin samaa mieltä	22,5	9	22,7	10	12,2	9	19,0	4	2
jokseenkin samaa mieltä	37,5	15	40,9	18	23,0	17	14,3	3	4
jokseenkin eri mieltä	22,5	9	25,0	11	50,0	37	38,1	8	-
täysin eri mieltä	12,5	5	4,5	2	6,8	5	19,0	4	-
ei osaa sanoa	5,0	2	6,8	3	8,1	6	9,5	2	-
Yhteensä	100	40	100	44	100	74	100	21	6
e) Am.kal. ovat liiketoiminnan kannattavuuden varassa toimivia yrittäjiä	%	n	%	n	%	n	%	n	n
täysin samaa mieltä	42,9	18	50,0	22	37,8	28	52,4	11	4
jokseenkin samaa mieltä	47,6	20	40,9	18	50,0	37	42,9	9	2
jokseenkin eri mieltä	4,8	2	4,5	2	6,8	5	-	-	-
täysin eri mieltä	2,4	1	-	-	1,4	1	4,8	1	-
ei osaa sanoa	2,4	1	4,5	2	4,1	3	-	-	-
Yhteensä	100	42	100	44	100	74	100	21	6
f) Ammatimainen troolikalastus ei vahingoita kalakantoja	%	n	%	n	%	n	%	n	n
täysin samaa mieltä	2,4	1	7,0	3	4,0	3	4,5	1	2
jokseenkin samaa mieltä	17,1	7	14,0	6	17,3	13	-	-	3
jokseenkin eri mieltä	22,0	9	34,9	15	26,7	20	59,1	13	1
täysin eri mieltä	48,8	20	37,2	16	33,3	25	27,3	6	-
ei osaa sanoa	9,8	4	7,0	3	18,7	14	9,1	2	-
Yhteensä	100	41	100	43	100	75	100	22	6

35. Miten tärkeitä seuraavat seikat ovat kalavesien omistamisessa	E.-Savo		Päijänne		P. Keski-S.		P.-Karjala		Oulujärvi
	%	n	%	n	%	n	%	n	n
a) Pääsen helpommin harjoittamaan ammattikalastusta									
erittäin tärkeää	15,8	6	11,6	5	11,0	8	18,2	4	3
melko tärkeää	21,1	8	11,6	5	11,0	8	18,2	4	-
jonkin verran tärkeää	7,9	3	7,0	3	16,4	12	18,2	4	-
ei lainkaan tärkeää	42,1	16	60,5	26	58,9	43	36,4	8	3
ei osaa sanoa	13,2	5	9,3	4	2,7	2	9,1	2	-
Yhteensä	100	38	100	43	100	73	100	22	6
b) Pääsen helpommin kalastamaan vapaa-aikana									
erittäin tärkeää	55,8	24	41,3	19	47,3	35	72,7	16	3
melko tärkeää	34,9	15	34,8	16	37,8	28	27,3	6	2
jonkin verran tärkeää	4,7	2	10,9	5	9,5	7	-	-	1
ei lainkaan tärkeää	2,3	1	13,0	6	5,4	4	-	-	-
ei osaa sanoa	2,3	1	-	-	-	-	-	-	-
Yhteensä	100	43	100	46	100	74	100	22	6
c) Voin ylläpitää suvun ja/tai alueen perinteitä									
erittäin tärkeää	29,3	12	37,0	17	26,7	20	63,6	14	3
melko tärkeää	34,1	14	23,9	11	41,3	31	22,7	5	2
jonkin verran tärkeää	17,1	7	13,0	6	20,0	15	4,5	1	-
ei lainkaan tärkeää	9,8	4	26,1	12	12,0	9	9,1	2	1
ei osaa sanoa	9,8	4	-	-	-	-	-	-	-
Yhteensä	100	41	100	46	100	75	100	22	6
d) Saan taloudellista tuottoa lupatuloista									
erittäin tärkeää	-	-	4,3	2	4,1	3	4,5	1	-
melko tärkeää	5,0	2	6,5	3	10,8	8	-	-	1
jonkin verran tärkeää	17,5	7	10,9	5	5,4	4	13,6	3	-
ei lainkaan tärkeää	75,0	30	76,1	35	77,0	57	77,3	17	5
ei osaa sanoa	2,5	1	2,2	1	2,7	2	4,5	1	-
Yhteensä	100	40	100	46	100	74	100	22	6
e) Voin osallistua osakaskunnan talkoisiin yms.									
erittäin tärkeää	7,5	3	10,9	5	12,0	9	22,7	5	2
melko tärkeää	12,5	5	45,7	21	32,0	24	31,8	7	1
jonkin verran tärkeää	35,0	14	30,4	14	29,3	22	22,7	5	2
ei lainkaan tärkeää	40,0	16	8,7	4	25,3	19	18,2	4	1
ei osaa sanoa	5,0	2	4,3	2	1,3	1	4,5	1	-
Yhteensä	100	40	100	46	100	75	100	22	6
f) Voin edistää kalaveden tehokasta käyttöä									
erittäin tärkeää	19,5	8	21,7	10	25,7	19	27,3	6	2
melko tärkeää	29,3	12	45,7	21	44,6	33	27,3	6	1
jonkin verran tärkeää	31,7	13	30,4	14	20,3	15	22,7	5	3
ei lainkaan tärkeää	14,6	6	2,2	1	9,5	7	13,6	3	-
ei osaa sanoa	4,9	2	-	-	-	-	9,1	2	-
Yhteensä	100	41	100	46	100	74	100	22	6
g) Voin suojella ja hoitaa kalakantoja									
erittäin tärkeää	25,0	10	39,1	18	40,5	30	40,9	9	2
melko tärkeää	47,5	19	39,1	18	36,5	27	40,9	9	2
jonkin verran tärkeää	22,5	9	21,7	10	21,6	16	9,1	2	2
ei lainkaan tärkeää	2,5	1	-	-	1,4	1	4,5	1	-
ei osaa sanoa	2,5	1	-	-	-	-	4,5	1	-
Yhteensä	100	40	100	46	100	74	100	22	6
h) Voin rajoittaa kalastuksen määrää ja laatua									
erittäin tärkeää	19,0	8	20,0	9	18,9	14	27,3	6	1
melko tärkeää	28,6	12	31,1	14	21,1	23	31,8	7	3
jonkin verran tärkeää	35,7	15	40,0	18	33,8	25	18,2	4	2
ei lainkaan tärkeää	11,9	5	6,7	3	14,9	11	13,6	3	-
ei osaa sanoa	4,8	2	2,2	1	1,4	1	9,1	2	-
Yhteensä	100	42	100	45	100	74	100	22	6

36. Mikä on osakaskunnan tärkein tehtävä?	E.-Savo		Päijänne		P. Keski-S.		P.-Karjala		Oulujärvi
	%	n	%	n	%	n	%	n	n
tehdä kalavedestä mahdollisimman tuottava huolehtia kalakantojen tehokkaasta käytöstä	-	-	11,9	5	8,8	6	-	-	1
suojella kalakantoja, jotta ne säilyvät tuleville sukupolville	7,9	3	19,0	8	8,8	6	-	3	1
taata osakkaiden eli omistajien kalastusmahdollisuudet	34,2	13	19,0	8	20,6	14	14,3	-	1
huolehtia kaikkien kansalaisten tasapuolisista kalastusmahdollisuuksista osakaskunnan vesillä	31,6	12	31,0	13	36,8	25	38,1	8	-
muu	23,7	9	11,9	5	20,6	14	42,9	9	1
ei osaa sanoa	-	-	7,1	3	4,4	3	-	-	-
Yhteensä	2,6	1	-	-	-	-	4,8	1	-
	100	38	100	42	100	68	100	21	4

AMMATTIKALASTUKSEN MAHDOLLISTA YHTEISLUPA-ALUETTA KOSKEVAT
KYSYMYKSET

39. Onko olemassa joku yksittäinen syy (kynnyskysymys), jonka toteuduttua oltaisiin valmiita yhteislupa-alueen perustamiseen?	E.-Savo		Päijänne		P. Keski-S.		P.-Karjala		Oulujärvi
	%	n	%	n	%	n	%	n	n
mikään ei saisi vastaajaa halukkaaksi perustamiseen	27,0	10	21,4	9	23,7	18	9,5	2	-
ei ole mitään tiettyä estettä perustamiselle	56,8	21	52,4	22	43,4	33	61,9	13	2
joku kynnyskysymys on olemassa (avovastauksena tarkemmin selitys)	2,7	1	14,3	6	10,5	8	9,5	2	2
ei osaa sanoa	13,5	5	11,9	5	22,4	17	19,0	4	-
Yhteensä	100	37	100	42	100	76	100	21	4

43. Mikäli yhteislupa-alue perustettaisiin, paljonko lupatuloja haluttaisiin vuodessa verrattuna vuoden 2003 tuloihin	E.-Savo		Päijänne		P. Keski-S.		P.-Karjala		Oulujärvi
	%	n	%	n	%	n	%	n	n
saman verran	17,1	6	10,0	4	15,5	11	20,0	4	4
enemmän	17,1	6	27,5	11	19,7	14	15,0	3	-
vähemmän	-	-	-	-	1,4	1	-	-	-
lupatulojen määrällä ei merkitystä	34,3	12	30,0	12	21,1	15	30,0	6	2
ei osaa sanoa	31,4	11	32,5	13	42,3	30	35,0	7	-
Yhteensä	100	35	100	40	100	71	100	20	6

44. Moneksiko vuodeksi kerrallaan ammattikalastusluvan voisi myöntää uudelleenlaiselle yhteislupa-alueelle?	E.-Savo		Päijänne		P. Keski-S.		P.-Karjala		Oulujärvi
	%	n	%	n	%	n	%	n	n
yhdeksi vuodeksi	33,3	12	23,8	10	27,1	19	28,6	6	-
2-5 vuodeksi	44,4	16	57,1	24	48,6	34	57,1	12	5
6-10 vuodeksi	8,3	3	-	-	1,4	1	4,8	1	1
11-20 vuodeksi	-	-	-	-	-	-	-	-	-
toistaiseksi	11,1	4	14,3	6	14,3	10	9,5	2	-
ei osaa sanoa	2,8	1	4,8	2	8,6	6	-	-	-
Yhteensä	100	36	100	42	100	70	100	21	6

Liite 6. Tilastollisia testejä.

Testit, joiden avulla tutkittiin vastaajan taustatekijöiden ja asenteiden vaikutusta heidän suhtautumiseensa ammattikalastuksen yhteislupa-alueen perustamista kohtaan. Khiin neliö -testin oletusten vuoksi (soluissa oltava riittävästi havaintoja) alkuperäisiä luokkia on joskus yhdistetty, tai pois on jätetty joku luokka, jossa havaintoja oli vain muutama. Asenne: POS = suhtautuu ammattikalastuksen yhteislupa-alueen perustamiseen alueellaan joko erittäin tai jonkin verran myönteisesti; NEU = suhtautuu perustamiseen jokseenkin neutraalisti eli vastaaja ei joko osaa sanoa mielipidettään tai vastaajalle asialla ei ole merkitystä; NEG = suhtautuu perustamiseen joko erittäin tai jonkin verran kielteisesti. Jatkuvien muuttujien kyseessä ollen eri ryhmiä on verrattu ANOVA-testillä tai Kruskal-Wallis testillä (jälkimmäisellä, kun havaintojen jakaumat olivat ei-normaalisia tai varianssiltaan toisistaan poikkeavia).

Vastaajan henkilökohtaisten taustatekijöiden vaikutus suhtautumiseen ammattikalastuksen yhteishallintamallia kohtaan.

Kysymys 2 (kyselylomakkeen perusteella). Ikä.

Asenne	n	keskiarvo ± keskihajonta
POS	84	55 ± 8
NEU	30	62 ± 9
NEG	75	58 ± 10
Yht.	189	57 ± 10

Yksisuuntainen ANOVA: F = 7,589; P = 0,001

Kysymys 3. Koulutus.

Asenne n (%)	kansakoulu, keskikoulu tai peruskoulu	lukio, ammattikoulu tai muu keskiaste	korkeakoulu tai yliopisto	Yhteensä
POS	34 (37,8)	37 (45,7)	14 (87,5)	85 (45,5)
NEU	17 (18,9)	12 (14,8)	0	29 (15,5)
NEG	39 (43,3)	32 (39,5)	2 (12,5)	73 (39,0)
Yht.	90 (100)	81 (100)	16 (100)	187 (100)

$\chi^2 = 13,877$; d.f. = 4; P = 0,008 (kaksisuuntainen)

Kysymys 4. Ammattiasema. Opiskelijat ja työttömät jätettiin pois analyysistä, koska heitä oli yhteensä vain viisi.

Asenne n (%)	palkan-saaja	yrittäjä tai itsenäinen ammatinharjoittaja	eläkeläinen	Yhteensä
POS	20 (50,0)	37 (52,1)	25 (33,8)	82 (44,3)
NEU	2 (5,0)	8 (11,3)	19 (25,7)	29 (15,7)
NEG	18 (45,0)	26 (36,6)	30 (40,5)	74 (40,0)
Yht.	40 (100)	71 (100)	74 (100)	185 (100)

$\chi^2 = 12,084$; d.f. = 4; P = 0,017 (kaksisuuntainen)

Kysymys 5. Miten saanut osakkuuden. Ne, jotka ilmoittivat saaneensa osakkuuden useammalla kuin yhdellä tavalla (n=22) eivät ole mukana analyysissä.

Asenne n (%)	ostamalla maata tai kiinteistön	perintönä	vuokraamalla tai ei ole osakas	Yhteensä
POS	48 (46,2)	27 (38,0)	6 (66,6)	81 (44,0)
NEU	19 (18,3)	10 (14,1)	1 (11,1)	30 (16,3)
NEG	37 (35,6)	34 (47,9)	2 (22,2)	73 (39,7)
Yht.	104 (100)	71 (100)	9 (100)	184 (100)

$\chi^2 = 4,683$; d.f. = 4; P = 0,321 (kaksisuuntainen)

Kysymys 6. Kuinka monta vuotta osakkaana

Asenne n (%)	n	keskiarvo ± keskihajonta
POS	75	27 ± 13
NEU	25	34 ± 14
NEG	71	31 ± 15
Yht.	171	30 ± 14

Yksisuuntainen ANOVA: F = 2,394; P = 0,094

Kysymys 7. Missä pysyvä asunto sijaitsee.

Asenne n (%)	osakaskunnan vesialueen rannalla tai näköetäisyydellä	muualla osakaskunnan kotikunnassa	muulla paikkakunnalla	Yhteensä
POS	53 (42,7)	21 (44,6)	11 (61,1)	85 (45,0)
NEU	18 (14,5)	9 (19,1)	3 (16,7)	30 (15,9)
NEG	53 (42,7)	17 (36,2)	4 (22,2)	74 (39,2)
Yht.	124 (100)	47 (100)	18 (100)	189 (100)

$\chi^2 = 3,482$; d.f. = 4; P = 0,481 (kaksisuuntainen)

Kysymys 8. Kalastajatyypit. Tuloja kalastuksesta saavat yhdistetty ammattikalastajina. Ei-kalastavat (n = 5) eivät ole mukana.

Asenne n (%)	satunnainen tai päätoiminen ammattikalastaja	kotitarvekalastaja	virkestyskalastaja	Yhteensä
POS	16 (57,1)	40 (38,8)	27 (50)	83 (44,9)
NEU	1 (3,6)	24 (23,3)	5 (9,3)	30 (16,2)
NEG	11 (39,3)	39 (37,9)	22 (40,7)	72 (38,9)
Yht.	28 (100)	103 (100)	54 (100)	185 (100)

$\chi^2 = 9,730$; d.f. = 4; P = 0,045 (kaksisuuntainen)

Kysymys 9a. Kalastaa oman osakaskunnan vesillä.

Asenne n (%)	ei koskaan	joskus	usein	Yhteensä
POS	2 (50,0)	19 (44,2)	63 (45,7)	84 (45,4)
NEU	1 (25,0)	8 (18,6)	20 (14,5)	29 (15,7)
NEG	1 (25,0)	16 (37,2)	55 (39,9)	72 (38,9)
Yht.	4 (100)	43 (100)	138 (100)	185 (100)

$\chi^2 = 0,877$; d.f. = 4; P = 0,928 (kaksisuuntainen)

Kysymys 9b. Kalastaa muualla oman kalastusalueen vesillä.

Asenne n (%)	ei koskaan	joskus	usein	Yhteensä
POS	18 (40,0)	44 (50,0)	13 (46,4)	75 (46,6)
NEU	6 (13,3)	11 (12,5)	7 (25,0)	24 (14,9)
NEG	21 (46,7)	33 (37,5)	8 (28,6)	62 (38,5)
Yht.	45 (100)	88 (100)	28 (100)	161 (100)

$\chi^2 = 4,488$; d.f. = 4; P = 0,344 (kaksisuuntainen)

Kysymys 9c. Kalastaa toisten kalastusalueiden vesillä

Asenne n (%)	ei koskaan	joskus	usein	Yhteensä
POS	30 (39,0)	33 (51,6)	10 (52,6)	73 (45,6)
NEU	15 (19,5)	8 (12,5)	1 (5,3)	24 (15,0)
NEG	32 (41,6)	23 (35,9)	8 (42,1)	63 (39,4)
Yht.	77 (100)	64 (100)	19 (100)	160 (100)

$\chi^2 = 4,268$; d.f. = 4; P = 0,371 (kaksisuuntainen)

Kysymys 9d. Kalastaa mato-ongella tai pilkkimällä.

Asenne n (%)	ei koskaan	joskus	usein	Yhteensä
POS	4 (40)	47 (47)	24 (49,0)	75 (47,2)
NEU	1 (10)	14 (14)	7 (14,3)	22 (13,8)
NEG	5 (50)	39 (39)	18 (36,7)	62 (39,0)
Yht.	10 (100)	100 (100)	49 (100)	159 (100)

$\chi^2 = 0,634$; d.f. = 4; P = 0,959 (kaksisuuntainen)

Kysymys 9e. Kalastaa uistelemalla tai heittokalastuksella.

Asenne n (%)	ei koskaan	joskus	usein	Yhteensä
POS	7 (35,0)	44 (47,8)	22 (52,4)	73 (47,4)
NEU	3 (15,0)	15 (16,3)	4 (9,5)	22 (14,3)
NEG	10 (50)	33 (35,9)	16 (38,1)	59 (38,3)
Yht.	20 (100)	92 (100)	42 (100)	154 (100)

$\chi^2 = 2,665$; d.f. = 4; P = 0,615 (kaksisuuntainen)

Kysymys 9f. Kalastaa verkolla.

Asenne n (%)	ei koskaan	joskus	usein	Yhteensä
POS	5 (55,6)	23 (45,1)	51 (44,0)	79 (44,9)
NEU	0	11 (21,6)	18 (15,5)	29 (16,5)
NEG	4 (44,4)	17 (33,3)	47 (40,5)	68 (38,6)
Yht.	9 (100)	51 (100)	116 (100)	176 (100)

$\chi^2 = 3,157$; d.f. = 4; P = 0,532 (kaksisuuntainen)

Kysymys 9g. Kalastaa rysällä.

Asenne n (%)	ei koskaan	joskus	usein	Yhteensä
POS	29 (38,2)	20 (55,6)	10 (62,5)	59 (46,8)
NEU	10 (13,5)	5 (13,9)	2 (12,5)	17 (13,5)
NEG	35 (47,3)	11 (30,6)	4 (25)	50 (39,7)
Yht.	74 (100)	36 (100)	16 (100)	126 (100)

$\chi^2 = 5,069$; d.f. = 4; P = 0,280 (kaksisuuntainen)

Kysymys 9h. Kalastaa troolilla. Ei testattu, liian vähän havaintoja muualla kuin ei koskaan-luokassa.

Kysymys 9i. Kalastaa nuotalla.

Asenne n (%)	ei koskaan	joskus	usein	Yhteensä
POS	30 (42,3)	15 (51,7)	9 (52,9)	54 (46,2)
NEU	11 (15,5)	4 (13,79)	2 (11,8)	17 (14,5)
NEG	30 (42,3)	10 (34,5)	6 (35,3)	46 (39,3)
Yht.	71 (100)	29 (100)	17 (100)	117 (100)

$\chi^2 = 1,142$; d.f. = 4; P = 0,887 (kaksisuuntainen)

Kysymys 9j. Kalastaa katiskalla.

Asenne n (%)	ei koskaan	joskus	usein	Yhteensä
POS	8 (66,7)	31 (39,7)	34 (46,6)	73 (44,8)
NEU	1 (8,3)	13 (16,7)	10 (13,7)	24 (14,7)
NEG	3 (25,0)	34 (43,6)	29 (39,7)	66 (40,5)
Yht.	12 (100)	78 (100)	73 (100)	163 (100)

$\chi^2 = 3,269$; d.f. = 4; P = 0,514 (kaksisuuntainen)

Kysymys 9k. Kalastaa suuria petokaloja.

Asenne n (%)	ei koskaan	joskus	usein	Yhteensä
POS	3 (60,0)	18 (31,0)	58 (51,8)	79 (45,1)
NEU	0	11 (19,0)	15 (13,4)	26 (14,9)
NEG	2 (40,0)	29 (50,0)	39 (34,8)	70 (40,0)
Yht.	5 (100)	58 (100)	112 (100)	175 (100)

$\chi^2 = 7,661$; d.f. = 4; P = 0,105 (kaksisuuntainen)

Kysymys 9l. Kalastaa siikaa.

Asenne n (%)	ei koskaan	joskus	usein	Yhteensä
POS	4 (30,8)	47 (45,6)	20 (47,6)	71 (44,9)
NEU	2 (15,4)	18 (17,5)	7 (16,7)	27 (17,1)
NEG	7 (53,9)	38 (36,9)	15 (35,7)	60 (38,0)
Yht.	13 (100)	103 (100)	42 (100)	158 (100)

$\chi^2 = 1,645$; d.f. = 4; P = 0,801 (kaksisuuntainen)

Kysymys 9m. Kalastaa muikkua.

Asenne n (%)	ei koskaan	joskus	usein	Yhteensä
POS	13 (38,2)	31 (47,0)	30 (49,2)	74 (46,0)
NEU	9 (26,5)	10 (15,2)	7 (11,5)	26 (16,1)
NEG	12 (35,3)	25 (37,9)	24 (39,3)	61 (37,9)
Yht.	34 (100)	66 (100)	61 (100)	161 (100)

$\chi^2 = 3,797$; d.f. = 4; P = 0,434 (kaksisuuntainen)

Kysymys 9n. Kalastaa ahvenia tai särkikaloja.

Asenne n (%)	ei koskaan	joskus	usein	Yhteensä
POS	5 (62,5)	28 (38,4)	47 (49)	80 (45,2)
NEU	0	13 (17,8)	15 (15,6)	28 (15,8)
NEG	3 (37,5)	32 (43,8)	34 (35,4)	69 (39,0)
Yht.	8 (100)	73 (100)	96 (100)	177 (100)

$\chi^2 = 3,795$; d.f. = 4; P = 0,434 (kaksisuuntainen)

Kysymys 10a. Kalastusaktiivisuus talvella kantavan jään aikana.

Asenne n (%)	kalastus-päiviä 0-5	kalastus-päiviä 6-30	kalastus-päiviä yli 30	Yhteensä
POS	16 (40)	36 (39,1)	31 (59,6)	83 (45,1)
NEU	8 (20)	16 (17,4)	5 (9,6)	29 (15,7)
NEG	16 (40)	40 (43,5)	16 (30,8)	72 (39,1)
Yht.	40 (100)	92 (100)	52 (100)	184 (100)

$\chi^2 = 6,625$; d.f. = 4; P = 0,157 (kaksisuuntainen)

Kysymys 10b. Kalastusaktiivisuus kesällä.

Asenne n (%)	kalastus-päiviä 0-5	kalastus-päiviä 6-30	kalastus-päiviä yli 30	Yhteensä
POS	6 (42,9)	50 (46,3)	28 (45,2)	84 (45,7)
NEU	2 (14,3)	21 (19,4)	6 (9,7)	29 (15,8)
NEG	6 (42,9)	37 (34,3)	28 (45,2)	71 (38,6)
Yht.	14 (100)	108 (100)	62 (100)	184 (100)

$\chi^2 = 3,727$; d.f. = 4; P = 0,444 (kaksisuuntainen)

Osakaskunnan taustatekijöiden vaikutus suhtautumiseen ammattikalastuksen yhteishallintamallia kohtaan.

Kysymys 13. Osakaskunnan vesiala.

Asenne n (%)	n	keskiarvo ± keskihajonta (hehtaaria)
POS	79	2140 ± 2588
NEU	29	1912 ± 4234
NEG	69	1397 ± 1366
Yht.	177	1813 ± 2581

Kruskal Wallisin testi: $\chi^2 = 3,049$; P = 0,218

Kysymys 14. Osakaskunnan osakkaiden lukumäärä.

Asenne n (%)	n	keskiarvo ± keskihajonta
POS	64	326 ± 407
NEU	25	235 ± 267
NEG	64	195 ± 233
Yhteensä	153	256 ± 326

Kruskal Wallisin testi: $\chi^2 = 2,897$; P = 0,235

Kysymys 15. Osakaskunnan toiminnallinen aktiivisuus summamuuttujana kysymyksen 15 seitsemästä osiosta (Cronbachin α : 0,83). Osakaskunta voi saada 1–3 pistettä kustakin ('ei osaa sanoa' -vastaukset pois). Pisteet laskettu yhteen, jaettu 7:llä ja luokiteltu kolmeen luokkaan: 1–1,5 pistettä = 1 eli ei aktiivinen; 1,5–2,5 = 2; 2,5–3 = 3 eli hyvin aktiivinen).

Asenne n (%)	ei aktiivinen	jonkin verran aktiivinen	hyvin aktiivinen	Yhteensä
POS	7 (46,7)	36 (46,2)	30 (53,6)	73 (49,0)
NEU	1 (6,7)	11 (14,1)	7 (12,5)	19 (12,8)
NEG	7 (46,7)	31 (39,7)	19 (33,9)	57 (38,3)
Yht.	15 (100)	78 (100)	56 (100)	149 (100)

$\chi^2 = 1,531$; d.f. = 4; P = 0,821 (kaksisuuntainen)

Kysymys 17. Konflikteja ei tutkittu, koska niitä oli niin vähän. Eri konfliktien esiintymisen summamuuttujakaan ei tuntunut soveltuvalta, koska konfliktien aiheet olivat niin erilaisia.

Kysymys 18. Kalakantojen tila vastaajan mielestä osakaskunnan vesialueella ('huono' ei mukana luokituksessa, koska näitä oli vain 1 vastaus).

Asenne n (%)	erinomainen tai hyvä	tydyttävä tai välttävä	Yhteensä
POS	35 (45,5)	47 (42,3)	82 (43,6)
NEU	15 (19,5)	16 (14,4)	31 (16,5)
NEG	27 (35,1)	48 (43,2)	75 (39,9)
Yht.	77 (100)	111 (100)	188 (100)

$\chi^2 = 1,571$; d.f. = 4; P = 0,456 (kaksisuuntainen)

Kysymys 19b. Myöntääkö osakaskunta kalastuslupia osakaskunnan ulkopuolisille ammattikalastajille?

Asenne n (%)	ei	kyllä	Yhteensä
POS	37 (37,8)	44 (53,7)	81 (45)
NEU	21 (21,4)	9 (11,0)	30 (16,7)
NEG	40 (40,8)	29 (35,4)	69 (38,3)
Yht.	98 (100)	82 (100)	180 (100)

$\chi^2 = 5,782$; d.f. = 4; P = 0,056 (kaksisuuntainen)

Kysymys 21. Rajoittaako lupatulojen määrä osakaskunnan toimintaa? Ei osaa sanoa -vastaukset eivät ole mukana analysississä

Asenne n (%)	ei	kyllä	Yhteensä
POS	55 (44,0)	23 (47,9)	78 (45,1)
NEU	18 (14,4)	7 (14,6)	25 (14,5)
NEG	52 (41,6)	18 (37,5)	70 (40,5)
Yht.	125 (100)	48 (100)	173 (100)

$\chi^2 = 0,263$; d.f. = 4; P = 0,877 (kaksisuuntainen)

Kysymys 23. Saiko osakaskunta ammattikalastajilta lupatuloja 2003?

Asenne n (%)	ei ollut tuloja	oli tuloja	Yhteensä
POS	37 (41,6)	29 (54,7)	66 (46,5)
NEU	13 (14,6)	4 (7,5)	17 (12,0)
NEG	39 (43,8)	20 (37,7)	59 (41,5)
Yht.	89 (100)	53 (100)	142 (100)

$\chi^2 = 2,914$; d.f. = 4; P = 0,233 (kaksisuuntainen)

Kysymys 26. Osakaskunnan pyydysyksiköiden maksimimäärä.

Asenne n (%)	n	keskiarvo ± keskihajonta (yksikköä)
POS	48	2583 ± 2612
NEU	12	1145 ± 2252
NEG	40	2240 ± 2228
Yht.	100	2273 ± 2441

Kruskal Wallisin testi: $\chi^2 = 6,445$; $P = 0,040$

Kysymys 27 (suhteutettuna kysymykseen 26). Kuinka suuri osuus (%) pyydysyksiköistä oli käytössä vuonna 2003?

Asenne n (%)	n	keskiarvo ± keskihajonta (% käytössä)
POS	34	35 ± 20
NEU	7	35 ± 17
NEG	30	49 ± 29
Yht.	71	41 ± 25

Yksisuuntainen ANOVA: $F = 2,752$; $P = 0,071$

Kysymys 28. Voisiko kalastusta vastaajan mukaan lisätä?

Asenne n (%)	kyllä (joko käyttämättömät pyydysyksiköt käyttöön tai niiden maksimimäärää voisi kasvattaa)	ei (ei voi ottaa käyttämättömiä pyydysyksiköitä käyttöön eikä lisätä uusia, jos kaikki käytössä)	Yht.
POS	37 (56,9)	21 (44,7)	58 (51,8)
NEU	10 (15,4)	3 (6,4)	13 (11,6)
NEG	18 (27,7)	23 (48,9)	41 (36,6)
Yht.	65 (100)	47 (100)	112 (100)

$\chi^2 = 6,056$; d.f. = 4; $P = 0,048$ (kaksisuuntainen)

Vastaajan asenteiden vaikutus suhtautumiseen ammattikalastuksen yhteishallintamallia kohtaan

Kysymys 32a. Tyytyväinen kalastusalueen toimintaan.

Asenne n (%)	täysin tai jokseenkin samaa mieltä	täysin tai jokseenkin eri mieltä	Yhteensä
POS	76 (44,7)	7 (63,6)	83 (45,9)
NEU	27 (15,9)	1 (9,1)	28 (15,5)
NEG	67 (39,4)	3 (27,3)	70 (38,7)
Yht.	170 (100)	11 (100)	181 (100)

$\chi^2 = 1,509$; d.f. = 4; $P = 0,470$ (kaksisuuntainen)

Kysymys 32b. Tyytyväinen eri tahojen yhteistyöhön.

Asenne n (%)	täysin tai jokseenkin samaa mieltä	täysin tai jokseenkin eri mieltä	Yhteensä
POS	75 (47,5)	6 (35,3)	81 (46,3)
NEU	24 (15,2)	4 (23,5)	28 (16,0)
NEG	59 (37,3)	7 (41,2)	66 (37,7)
Yht.	158 (100)	17 (100)	175 (100)

$\chi^2 = 1,218$; d.f. = 4; $P = 0,544$ (kaksisuuntainen)

Kysymys 32c. Pienien osakaskuntien vesialueita on syytä yhdistää, jotta kalakantojen hoito olisi järkevämpää?

Asenne n (%)	täysin tai jokseenkin samaa mieltä	täysin tai jokseenkin eri mieltä	Yhteensä
POS	76 (55,9)	6 (14,3)	82 (46,1)
NEU	25 (18,4)	3 (7,1)	28 (15,7)
NEG	35 (25,7)	33 (78,6)	68 (38,2)
Yht.	136 (100)	42 (100)	178 (100)

$\chi^2 = 38,080$; d.f. = 4; $P = 0,000$ (kaksisuuntainen)

Kysymys 33a Osakaskunnan toimintaan lähes kaikki tyytyväisiä, ei testattu, koska alle 5 hav. soluja liikaa (50 %).

Kysymys 33b Osakaskunnalla on riittävästi päätösvaltaa lähes kaikkien mielestä, eli ei testattu, koska alle 5 hav. soluja liikaa (50 %).

Kysymys 33c Taulukko. Osakaskunnan tehtävänä on tehdä kalavedestään mahdollisimman paljon kalaa tuottava.

Asenne n (%)	täysin tai jokseenkin samaa mieltä	täysin tai jokseenkin eri mieltä	Yhteensä
POS	76 (47,8)	8 (33,3)	84 (45,9)
NEU	27 (17,0)	2 (8,3)	29 (15,8)
NEG	56 (35,2)	14 (58,3)	70 (38,3)
Yhteensä	159 (100)	24 (100)	183 (100)

$\chi^2 = 4,847$; d.f. = 4; $P = 0,089$ (kaksisuuntainen)

Kysymys 33d. Osakaskunnan tehtävänä on ylläpitää ja kehittää kalavesien käyttöä osana paikalliskulttuuria.

Ei testattu, koska alle 5 hav. soluja liikaa (50 %).

Kysymys 33e. Osakaskunnan tehtävänä on suojella kalakantoja.

Asenne n (%)	täysin tai jokseenkin samaa mieltä	täysin tai jokseenkin eri mieltä	Yhteensä
POS	76 (45,0)	8 (66,7)	84 (46,4)
NEU	28 (16,6)	1 (8,3)	29 (16,0)
NEG	65 (38,5)	3 (25,0)	68 (37,6)
Yhteensä	169 (100)	12 (100)	181 (100)

$\chi^2 = 2,151$; d.f. = 4; $P = 0,341$ (kaksisuuntainen)

Kysymys 33f. Osakaskunnan tulee taata kaikille kansalaisille tasapuolinen mahdollisuus kalavesien käyttöön.

Asenne n (%)	täysin tai jokseenkin samaa mieltä	täysin tai jokseenkin eri mieltä	Yhteensä
POS	57 (46,0)	2 (44,0)	79 (45,4)
NEU	21 (16,9)	6 (12,0)	27 (15,5)
NEG	46 (37,1)	22 (44,0)	68 (39,1)
Yht.	124 (100)	50 (100)	174 (100)

$\chi^2 = 1,024$; d.f. = 4; $P = 0,599$ (kaksisuuntainen)

Kysymys 33g. Osakaskunnan tulee antaa etusija niille kalastajille, jotka pyytävät kalaa tehokkaimmin.

Asenne n (%)	täysin tai jokseenkin samaa mieltä	täysin tai jokseenkin eri mieltä	Yhteensä
POS	17 (50)	65 (44,8)	82 (45,8)
NEU	7 (20,6)	21 (14,5)	28 (15,6)
NEG	10 (29,4)	59 (40,7)	69 (38,5)
Yht.	34 (100)	145 (100)	179 (100)

$\chi^2 = 1,726$; d.f. = 4; $P = 0,422$ (kaksisuuntainen)

Kysymys 33h. Kalakannat ovat itsessään arvokkaita, vaikka ihminen ei niitä käyttäisikään.

Asenne n (%)	täysin tai jokseenkin samaa mieltä	täysin tai jokseenkin eri mieltä	Yhteensä
POS	55 (46,6)	28 (44,4)	83 (45,9)
NEU	19 (16,1)	10 (15,9)	29 (16,0)
NEG	44 (37,3)	25 (39,7)	69 (38,1)
Yhteensä	118 (100)	63 (100)	181 (100)

$\chi^2 = 0,105$; d.f. = 4; $P = 0,949$ (kaksisuuntainen)

Kysymys 33i. Osakaskunnan toimintaa tulisi kehittää siten, että se tuottaisi osakkaille rahatuoloja.

Asenne n (%)	täysin tai jokseenkin samaa mieltä	täysin tai jokseenkin eri mieltä	Yhteensä
POS	20 (52,6)	59 (42,8)	79 (44,9)
NEU	6 (15,8)	22 (15,9)	28 (15,9)
NEG	12 (31,6)	57 (41,3)	69 (39,2)
Yhteensä	38 (100)	138 (100)	176 (100)

$\chi^2 = 1,367$; d.f. = 4; $P = 0,505$ (kaksisuuntainen)

Kysymys 33j. Lähes kaikki olivat sitä mieltä, että osakaskunnan on taattava osakkaiden kalastusmahdollisuudet, joten tätä ei testattu.

Kysymys 34a. Ammattikalastajia tarvitaan sisävesillä.

Asenne n (%)	täysin tai jokseenkin samaa mieltä	täysin tai jokseenkin eri mieltä	Yhteensä
POS	78 (49,1)	4 (18,2)	82 (45,3)
NEU	23 (14,5)	5 (22,7)	28 (15,5)
NEG	58 (36,5)	13 (59,1)	71 (39,2)
Yhteensä	159 (100)	22 (100)	181 (100)

$\chi^2 = 7,438$; d.f. = 4; $P = 0,024$ (kaksisuuntainen)

Kysymys 34b. Ammattikalastajien toiminnan edellytyksiä tulisi kehittää.

Asenne n (%)	täysin tai jokseenkin samaa mieltä	täysin tai jokseenkin eri mieltä	Yhteensä
POS	77 (53,8)	3 (13,0)	80 (48,2)
NEU	23 (16,1)	3 (13,0)	26 (15,7)
NEG	43 (30,1)	17 (73,9)	60 (36,1)
Yht.	143 (100)	23 (100)	166 (100)

$\chi^2 = 17,499$; d.f. = 4; $P = 0,000$ (kaksisuuntainen)

Kysymys 34c. Ammattikalastajat ovat osa paikalliskulttuuria.

Asenne n (%)	täysin tai jokseenkin samaa mieltä	täysin tai jokseenkin eri mieltä	Yhteensä
POS	72 (50,7)	7 (24,1)	79 (46,2)
NEU	18 (12,7)	8 (27,6)	26 (15,2)
NEG	52 (36,6)	14 (48,3)	66 (38,6)
Yht.	142 (100)	29 (100)	171 (100)

$\chi^2 = 8,048$; d.f. = 4; P = 0,018 (kaksisuuntainen)

Kysymys 34d. Ammattikalastajat kalastavat liikaa ja tuhoavat kalakannat ellei kalastusta rajoiteta.

Asenne n (%)	täysin tai jokseenkin samaa mieltä	täysin tai jokseenkin eri mieltä	Yhteensä
POS	26 (29,9)	54 (64,3)	80 (46,8)
NEU	17 (19,5)	7 (8,3)	24 (14,0)
NEG	44 (50,6)	23 (27,4)	67 (39,2)
Yht.	87 (100)	84 (100)	171 (100)

$\chi^2 = 20,502$; d.f. = 4; P = 0,000 (kaksisuuntainen)

Kysymys 34e. Ammattikalastajat ovat liiketoiminnan kannattavuuden varassa toimivia yrittäjiä.

Asenne n (%)	täysin tai jokseenkin samaa mieltä	täysin tai jokseenkin eri mieltä	Yhteensä
POS	79 (47,6)	4 (33,3)	83 (46,6)
NEU	24 (14,5)	1 (8,3)	25 (14,0)
NEG	63 (38,0)	7 (58,3)	70 (39,3)
Yhteensä	166 (100)	12 (100)	178 (100)

$\chi^2 = 1,969$; d.f. = 4; P = 0,374 (kaksisuuntainen)

Kysymys 34f. Ammattimainen troolikalastus ei vahingoita kalakantoja.

Asenne n (%)	täysin tai jokseenkin samaa mieltä	täysin tai jokseenkin eri mieltä	Yhteensä
POS	30 (78,9)	44 (35,8)	74 (46,0)
NEU	3 (7,9)	19 (15,5)	22 (13,7)
NEG	5 (13,2)	60 (48,8)	65 (40,4)
Yht.	38 (100)	123 (100)	161 (100)

$\chi^2 = 22,111$; d.f. = 4; P = 0,000 (kaksisuuntainen)

Kysymys 35a. Kalavesien omistamisessa vastaajalle on tärkeää päästä helpommin harjoittamaan ammattikalastusta.

Asenne n (%)	erittäin tärkeä	melko tai jonkin verran tärkeä	ei lainkaan tärkeä	Yhteensä
POS	12 (50,0)	28 (60,9)	40 (42,1)	80 (48,5)
NEU	2 (8,3)	4 (8,7)	15 (15,8)	21 (12,7)
NEG	10 (41,7)	14 (30,4)	40 (42,1)	64 (38,8)
Yht.	24 (100)	46 (100)	95 (100)	165 (100)

$\chi^2 = 5,064$; d.f. = 4; P = 0,281 (kaksisuuntainen)

Kysymys 35b. Kalavesien omistamisessa vastaajalle on tärkeää päästä helpommin kalastamaan vapaa-aikana.

Asenne n (%)	erittäin tärkeä	melko tai jonkin verran tärkeä	ei lainkaan tärkeä	Yhteensä
POS	39 (41,5)	39 (48,8)	7 (63,6)	85 (45,9)
NEU	18 (19,1)	10 (12,5)	1 (9,1)	29 (15,7)
NEG	37 (39,4)	31 (38,8)	3 (27,3)	71 (38,4)
Yht.	94 (100)	80 (100)	11 (100)	185 (100)

$\chi^2 = 3,215$; d.f. = 4; P = 0,523 (kaksisuuntainen)

Kysymys 36. Mikä on osakaskunnan tärkein tehtävä vastaajan mielestä.

Asenne n (%)	tehdä kalavedestä mahdollisimman paljon kalaa tuottava	huolehtia kalakantojen tehokkaasta käytöstä	suojella kalakantoja	taata osakkaiden kalastusmahdollisuudet	huolehtia kaikkien kansalaisten mahdollisuudesta kalastaa	Yhteensä
POS	6 (50,0)	12 (57,1)	17 (45,9)	20 (35,1)	21 (53,8)	76 (45,8)
NEU	1 (8,3)	3 (14,3)	4 (10,8)	11 (19,3)	5 (12,8)	24 (14,5)
NEG	5 (41,7)	6 (28,6)	16 (43,2)	26 (45,6)	13 (33,3)	66 (39,8)
Yht.	12 (100)	21 (100)	37 (100)	57 (100)	39 (100)	166 (100)

$\chi^2 = 5,946$; d.f. = 4; P = 0,653 (kaksisuuntainen)

Kysymys 35c. Kalavesien omistamisessa vastaajalle on tärkeää voida ylläpitää suvun ja/tai alueen perinteitä.

Asenne n (%)	erittäin tärkeä	melko tai jonkin verran tärkeä	ei lainkaan tärkeä	Yhteensä
POS	27 (42,2)	39 (43,3)	16 (57,1)	82 (45,1)
NEU	10 (15,6)	15 (16,7)	4 (14,3)	29 (15,9)
NEG	27 (42,2)	36 (40,0)	8 (28,6)	71 (39,0)
Yht.	64 (100)	90 (100)	28 (100)	182 (100)

$\chi^2 = 2,136$; d.f. = 4; P = 0,711 (kaksisuuntainen)

Kysymys 35d. Kalavesien omistamisessa vastaajalle on tärkeää saada taloudellista tuottoa lupatuloista; juuri kukaan ei kokenut tätä tärkeäksi, eikä tätä havaintojen pienen määrän vuoksi testattu.

Kysymys 35e. Kalavesien omistamisessa vastaajalle on tärkeää voida osallistua osakaskunnan talkoisiin (tms.).

Asenne n (%)	erittäin tärkeä	melko tai jonkin verran tärkeä	ei lainkaan tärkeä	Yhteensä
POS	9 (39,1)	53 (46,9)	20 (46,5)	82 (45,8)
NEU	5 (21,7)	15 (13,3)	8 (18,6)	28 (15,6)
NEG	9 (39,1)	45 (39,8)	15 (34,9)	69 (38,5)
Yht.	23 (100)	113 (100)	43 (100)	179 (100)

$\chi^2 = 1,650$; d.f. = 4; P = 0,800 (kaksisuuntainen)

Kysymys 35f. Kalavesien omistamisessa vastaajalle on tärkeää voida edistää kalaveden tehokasta käyttöä.

Asenne n (%)	erittäin tärkeä	melko tai jonkin verran tärkeä	ei lainkaan tärkeä	Yhteensä
POS	23 (52,3)	56 (46,3)	3 (18,8)	82 (45,3)
NEU	8 (18,2)	18 (14,9)	3 (18,8)	29 (16,0)
NEG	13 (29,5)	47 (38,8)	10 (62,5)	70 (38,7)
Yht.	44 (100)	121 (100)	16 (100)	181 (100)

$\chi^2 = 6,587$; d.f. = 4; P = 0,159 (kaksisuuntainen)

Kysymys 35g. Kalavesien omistamisessa vastaajalle on tärkeää voida suojella ja hoitaa kalakantoja.

Asenne n (%)	erittäin tärkeä	melko tai jonkin verran tärkeä	ei lainkaan tärkeä	Yhteensä
POS	32 (47,1)	49 (43,8)	1 (50,0)	82 (45,1)
NEU	9 (13,2)	21 (18,8)	0	30 (16,5)
NEG	27 (39,7)	42 (37,5)	1 (50,0)	70 (38,5)
Yht.	68 (100)	112 (100)	2 (100)	182 (100)

$\chi^2 = 1,351$; d.f. = 4; P = 0,853 (kaksisuuntainen)

Kysymys 35h. Kalavesien omistamisessa vastaajalle on tärkeää voida rajoittaa kalastuksen määrää ja laatua.

Asenne n (%)	erittäin tärkeä	melko tai jonkin verran tärkeä	ei lainkaan tärkeä	Yhteensä
POS	9 (24,3)	62 (50,8)	10 (50,0)	81 (45,2)
NEU	5 (13,5)	20 (16,4)	2 (10,0)	27 (15,1)
NEG	23 (62,2)	40 (32,8)	8 (40,0)	71 (39,7)
Yhteensä	37 (100)	122 (100)	20 (100)	179 (100)

$\chi^2 = 11,235$; d.f. = 4; P = 0,024 (kaksisuuntainen)